

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 10.11.2015
COM(2015) 611 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

EU Enlargement Strategy

{SWD(2015) 210 final}
{SWD(2015) 211 final}
{SWD(2015) 212 final}
{SWD(2015) 213 final}
{SWD(2015) 214 final}
{SWD(2015) 215 final}
{SWD(2015) 216 final}

I. ΤΟ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ — ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει μια μεσοπρόθεσμη στρατηγική για την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ που καλύπτει την περίοδο της θητείας της Επιτροπής. Παρέχει σαφείς κατευθύνσεις και ορίζει το πλαίσιο και τα μέσα που θα βοηθήσουν τις ενδιαφερόμενες χώρες να αντιμετωπίσουν τα βασικά ζητήματα και τις απαιτήσεις της διαδικασίας προσχώρησης. Παρέχει μια πραγματική ευκαιρία στα επίδοξα μέλη της ΕΕ, αφενός, να σημειώσουν σημαντική πρόοδο στην πορεία τους προς την ΕΕ κατά την προσεχή περίοδο, και, αφετέρου, να αποκομίσουν τα οφέλη της στενότερης ολοκλήρωσης ήδη πριν από την προσχώρηση.

Η πολιτική της ΕΕ για τη διεύρυνση αποτελεί επένδυση για την ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην Ευρώπη. Παρέχει αυξημένες οικονομικές και εμπορικές ευκαιρίες προς αμοιβαίο όφελος της ΕΕ και των επίδοξων μελών της. Η προοπτική της προσχώρησης στην ΕΕ έχει ισχυρό μετασχηματιστικό αντίκτυπο στις σχετικές χώρες, διότι ενσωματώνει θετικές δημοκρατικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

Η πλέον πρόσφατη διεύρυνση της ΕΕ προς την κεντρική και ανατολική Ευρώπη παρείχε πολλές νέες ευκαιρίες για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους επενδυτές, τους καταναλωτές και τους σπουδαστές της ΕΕ από τα νέα και τα προϋπάρχοντα κράτη μέλη. Το εμπόριο και οι επενδύσεις αυξήθηκαν. Η ενιαία αγορά της ΕΕ είναι η μεγαλύτερη του κόσμου, δεδομένου ότι εξυπηρετεί 500 εκατομμύρια πολίτες και παράγει το 23 % του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Η διεύρυνση είναι μια αυστηρή αλλά δίκαιη διαδικασία που στηρίζεται σε προκαθορισμένα κριτήρια και σε διδάγματα του παρελθόντος. Έχει καθοριστική σημασία το να εξασφαλιστεί ότι τα μελλοντικά κράτη μέλη είναι καλά προετοιμασμένα για την αξιοπιστία της πολιτικής της διεύρυνσης, καθώς και για τη δημόσια υποστήριξη τόσο στα σημερινά όσο και στα μελλοντικά κράτη μέλη. Κάθε χώρα αξιολογείται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, ούτως ώστε να παρέχονται κίνητρα για την πραγματοποίηση εκτεταμένων μεταρρυθμίσεων.

Το τρέχον θεματολόγιο της διεύρυνσης καλύπτει τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία¹. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την Τουρκία έχουν αρχίσει από το 2005, αλλά προχωρούν με πολύ αργούς ρυθμούς. Διαπραγματεύσεις προσχώρησης διεξάγονται με το Μαυροβούνιο από το 2012 και με τη Σερβία από το 2014. Η διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας – υποψήφιας χώρας από το 2005 – βρίσκεται σε αδιέξοδο. Η Αλβανία έλαβε το καθεστώς της υποψήφιας χώρας το 2014 και πρέπει να αντιμετωπίσει ορισμένες βασικές προτεραιότητες προτού μπορέσει η Επιτροπή να προτείνει την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Η συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ) με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ετέθη σε ισχύ τον Ιούνιο. Τον Οκτώβριο υπεγράφη ΣΣΣ με το Κοσσυφοπέδιο*.

Αν και πολλές χώρες σημείωσαν σημαντική πρόοδο σε πολλούς τομείς κατά το παρελθόν έτος, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν είναι τέτοιες ώστε καμία δεν θα είναι έτοιμη να προσχωρήσει στην ΕΕ κατά τη διάρκεια της θητείας της σημερινής Επιτροπής, η οποία λήγει στα τέλη του 2019. Όλες αυτές οι χώρες αντιμετωπίζουν μείζονες προκλήσεις όσον αφορά το κράτος δικαίου. Τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης δεν είναι επαρκώς ανεξάρτητα, αποτελεσματικά ή υπόλογα. Πρέπει ακόμη να καταβληθούν σοβαρές προσπάθειες για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς.

¹ Έπειτα από απόφαση της κυβέρνησης της Ισλανδίας, η Ισλανδία δεν βρίσκεται πλέον σε διαπραγματεύσεις προσχώρησης.

* Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν θίγει τις θέσεις ως προς το καθεστώς, είναι δε σύμφωνος με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου.

Παρότι τα θεμελιώδη δικαιώματα κατοχυρώνονται σε μεγάλο βαθμό από τον νόμο, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα στην πράξη. Η διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση, ενώ παρατηρούνται αρνητικές εξελίξεις σε ορισμένες χώρες. Πρέπει να επιδιωχθεί σοβαρή μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαραίτητη διοικητική ικανότητα και να αντιμετωπιστούν τα υψηλά επίπεδα πολιτικοποίησης και η έλλειψη διαφάνειας. Η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών απαιτεί επίσης προσοχή. Όσον αφορά τον δημοκρατικό μετασχηματισμό, τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης για να διασφαλιστούν η δημοκρατική λογοδοσία και η μη εισαγωγή διακρίσεων, οι οποίες συνιστούν προαπαιτούμενο για μια επιτυχή διαδικασία μεταρρύθμισης. Είναι ανάγκη να συνεργαστούμε ακόμη πιο στενά με τους τοπικούς φορείς της κοινωνίας των πολιτών με στόχο την εδραίωση των μεταρρυθμίσεων σε ολόκληρη την κοινωνία.

Τα Δυτικά Βαλκάνια και η Τουρκία έχουν πληγεί σοβαρά από την προσφυγική κρίση. Συρράξεις όπως ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία και το Ιράκ οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των προσφυγικών ροών μέσω της Τουρκίας και των Δυτικών Βαλκανίων. Η Τουρκία παρέχει σημαντική υποστήριξη σε πάνω από 2 εκατομμύρια σύρους πρόσφυγες στο έδαφός της. Τα Δυτικά Βαλκάνια, ιδίως η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και η Σερβία, έχουν διαχειριστεί εισροή άνω των διακοσίων χιλιάδων υπηκόων τρίτων χωρών που διήλθαν από τις χώρες τους από τις αρχές του έτους.

Απαιτείται επειγόντως αυξημένη συνεργασία με την ευρύτερη περιοχή για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, προκειμένου να εντοπιστούν τα άτομα που χρήζουν προστασίας, να χορηγηθεί βοήθεια, να διασφαλιστούν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και να εξαρθρωθούν τα εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται στη λαθραία διακίνηση ανθρώπων. Η ΕΕ παρέχει σημαντική ενίσχυση για τον σκοπό αυτό. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε ο κατάλογο ασφαλών χωρών καταγωγής της ΕΕ να περιλαμβάνει όλες τις χώρες της διεύρυνσης. Τον Οκτώβριο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για το κοινό σχέδιο δράσης ΕΕ-Τουρκίας για τους πρόσφυγες και τη διαχείριση της μετανάστευσης, ως μέρος ενός συνολικού προγράμματος συνεργασίας βάσει κοινής ευθύνης, αμοιβαίων δεσμεύσεων και αποτελεσμάτων. Η αντιμετώπιση της τρέχουσας προσφυγικής κρίσης συζητήθηκε στη διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με τη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου και των Δυτικών Βαλκανίων που πραγματοποιήθηκε στις 8 Οκτωβρίου στο Λουξεμβούργο, καθώς και σε συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 25 Οκτωβρίου για τη μεταναστευτική διαδρομή των Δυτικών Βαλκανίων όπου ηγέτες από την Αλβανία, την Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Κροατία, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία και τη Σλοβενία συμφώνησαν επί σχεδίου δράσης 17 σημείων.

Οι περισσότερες χώρες αντιμετωπίζουν επίσης σημαντικές προκλήσεις από πλευράς οικονομικής διακυβέρνησης και ανταγωνιστικότητας, με χαμηλά επίπεδα επενδύσεων και υψηλά ποσοστά ανεργίας. Τα επίπεδα του εισοδήματος παραμένουν πολύ χαμηλά σε σύγκριση με εκείνα της ΕΕ, ενώ η σύγκλιση προς την ΕΕ πραγματοποιείται επίσης με βραδείς ρυθμούς. Με την αξιοσημείωτη εξαίρεση της Τουρκίας, οι περισσότερες από τις οικονομίες αυτές είναι μικρές με περιορισμένες εξαγωγές. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη και αύξηση του ενδιαφέροντος των επενδυτών. Στην παρούσα ανακοίνωση δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην περιφερειακή συνεργασία και την ενίσχυση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και συνδεσιμότητας. Σ' αυτό το σημείο έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, ιδίως μέσω της διαδικασίας του Βερολίνου και του σχεδίου της ομάδας των Έξι Χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, όπου συμμετέχουν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της περιοχής και ενισχύει την ανάληψη ευθύνης από τις χώρες αυτές ως προς την περιφερειακή συνεργασία.

Ο μακροπρόθεσμος χαρακτήρας των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι χώρες της διεύρυνσης, υπογραμμίζει την ανάγκη να επιβεβαιωθεί η ισχυρή εστίαση στην αρχή «προτεραιότητα στα θεμελιώδη ζητήματα» κατά τη διαδικασία προσχώρησης. Έχει σημειωθεί πρόοδος, ιδίως με τη θέσπιση νομοθεσίας και τη δημιουργία των αναγκαίων διοικητικών δομών. Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, συχνά δεν γίνεται ουσιαστική εφαρμογή. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εστιάζει τις προσπάθειές της στο να διασφαλίζει ότι οι χώρες δίνουν προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις στους βασικούς τομείς του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων στον δικαστικό τομέα και της αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, μεταξύ αυτών και της ελευθερίας της έκφρασης και της καταπολέμησης των διακρίσεων, ιδίως κατά της κοινότητας των ΛΟΑΔΜ και των Ρομά, καθώς και της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Θα εργαστεί επίσης για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Η εστίαση στις θεμελιώδεις αρχές που συνδέονται με βασικές αξίες της ΕΕ θα αποτελέσει τον κεντρικό άξονα της πολιτικής της διεύρυνσης κατά τη διάρκεια της θητείας της παρούσας Επιτροπής.

Η διεύρυνση πρέπει να νοείται ως μια διαδικασία η οποία υποστηρίζει τη μεταρρύθμιση και τις θεμελιώδεις αλλαγές που απαιτούνται για την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την προσχώρηση στην ΕΕ. Οι εν λόγω αλλαγές απαιτούν αναπόφευκτα χρόνο. Τούτο καθιστά ακόμη πιο σημαντική την ανεπιφύλακτη επιβεβαίωση της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών της διεύρυνσης. Εάν η προοπτική προόδου στην πορεία προς την ΕΕ θεωρηθεί πραγματική και αξιόπιστη, θα μετριαστεί ο κίνδυνος απομάκρυνσης των χωρών από την πορεία αυτή, όπως και ο κίνδυνος απογοήτευσης για τη διαδικασία ή ακόμη αποτυχίας ή υπαναχώρησης όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις. Η διεύρυνση δεν μπορεί παρά να είναι επωφελής τόσο για την ΕΕ όσο και για τις χώρες εταίρους εάν γίνουν πραγματικές και βιώσιμες μεταρρυθμίσεις. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι χώρες θα είναι εντελώς έτοιμες να ενταχθούν στην ΕΕ και να μπορέσουν να αποκομίσουν τα οφέλη και να αναλάβουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την προσχώρηση.

Η παρούσα Επιτροπή έχει εισαγάγει φέτος μια ενισχυμένη προσέγγιση για τις αξιολογήσεις της στις ετήσιες εκθέσεις. Εκτός από την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποιηθείσα πρόοδο, δίνεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στο στάδιο και στην κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι χώρες από πλευράς προετοιμασίας για την ανάληψη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους. Ταυτόχρονα, οι εκθέσεις παρέχουν ακόμη σαφέστερη καθοδήγηση για το τι αναμένεται να πράξουν οι χώρες τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Χρησιμοποιούνται εναρμονισμένες κλίμακες για την αξιολόγηση τόσο της κατάστασης όσο και του επιπέδου προόδου που έχει υλοποιηθεί, γεγονός που αυξάνει τη δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ των χωρών. Ο νέος τρόπος υποβολής εκθέσεων παρέχει μεγαλύτερη διαφάνεια στη διαδικασία προσχώρησης. Τούτο θα πρέπει να διευκολύνει τη διεξαγωγή αυστηρότερου ελέγχου των μεταρρυθμίσεων από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτή η νέα προσέγγιση έχει εφαρμοστεί ιδίως σε ορισμένους πρότυπους τομείς που συνδέονται άμεσα με τη θεμελιώδη μεταρρύθμιση που απαιτείται για την πορεία προς την ΕΕ. Περαιτέρω λεπτομέρειες περιλαμβάνονται στο παράρτημα 2.

Απαιτείται η ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και ένα πολύ πιο υποστηρικτικό και ευνοϊκό περιβάλλον για την προώθηση της ανάπτυξής τους στις χώρες της διεύρυνσης. Αυτό είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της υποχρέωσης των πολιτικών να λογοδοτούν, καθώς και για την προώθηση της βαθύτερης κατανόησης των μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με την προσχώρηση. Η κατανόηση από το κοινό των οφελών που έχει ήδη προσφέρει και που μπορεί να προσφέρει η ΕΕ στην περιοχή είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι πολιτικοί ηγέτες να συνεχίσουν με σθένος τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις. Η πραγματική ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο που λειτουργεί η διαδικασία προσχώρησης και τις επιπτώσεις της στη ζωή των πολιτών

παραμένει ουσιαστική για τη διασφάλιση της στήριξης από το κοινό. Τούτο απαιτεί κοινή προσπάθεια της ΕΕ και των κρατών μελών της, καθώς και των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες της διεύρυνσης.

Για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, η σαφής προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ αποτελεί βασικό παράγοντα σταθεροποίησης. Στηρίζει την πρόοδο που σημειώνεται για την εκπλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των προϋποθέσεων της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης. Οι σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία χωρίς αποκλεισμούς είναι παράγοντες θεμελιώδους σημασίας. Η δέσμευση τόσο σε διμερές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο βρίσκεται σε πρωτοφανή μέχρι σήμερα επίπεδα. Ταυτόχρονα, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση διμερών ζητημάτων τόσο μεταξύ των χωρών της διεύρυνσης όσο και με τα κράτη μέλη, ενδεχομένως, κατά περίπτωση, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Αυτό θα συμβάλει στην υπέρβαση των προβλημάτων που κληροδότησε το παρελθόν, ιδίως στα Δυτικά Βαλκάνια, όπου, παρά τη μεγάλη πρόοδο που έχει σημειωθεί, χρειάζεται χρόνος για να επουλωθούν πλήρως τα τραύματα των πρόσφατων συρράξεων. Η στήριξη της σταθερότητας και της ευημερίας στα Δυτικά Βαλκάνια συνιστά επένδυση όχι μόνο για το μέλλον της περιοχής, αλλά και προς το συμφέρον της ίδιας της ΕΕ.

Όσον αφορά την Τουρκία, τα ενθαρρυντικά θετικά βήματα που έγιναν στις συνομιλίες για τη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος προσφέρουν μια σημαντική ευκαιρία για αυξημένη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των διαπραγματεύσεων προσχώρησης.

Για να ενισχύσει τις προσπάθειες μεταρρύθμισης σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης, η Επιτροπή σκοπεύει να προβεί στη μέγιστη δυνατή χρήση των υφιστάμενων μηχανισμών και φόρουμ, είτε μέσω των δομών των συμφωνιών σύνδεσης/σταθεροποίησης και σύνδεσης, είτε μέσω των διαπραγματεύσεων προσχώρησης ή μέσω πρωτοβουλιών στοχοθετημένων ειδικά για κάθε χώρα υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής, όπως οι διάλογοι υψηλού επιπέδου. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να διασφαλίζει κατάλληλα στοχοθετημένη χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ II). Μέσω του ΜΠΒ II, η ΕΕ διαθέτει 11,7 δισεκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020 προκειμένου να στηρίζει τις χώρες της διεύρυνσης κατά την προετοιμασία τους για την προσχώρηση, καθώς και για την περιφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία. Η στήριξη του ΜΠΒ θα χρηματοδοτήσει επίσης μέτρα που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση και βοηθούν τις χώρες να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της τρέχουσας προσφυγικής κρίσης. Επισκόπηση της χρηματοδότησης που χορήγησε η ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία κατά την περίοδο 2007-2014 για τη στήριξη της στρατηγικής της διεύρυνσης, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων και του αντικτύπου, είναι διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

II. ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η πολιτική διεύρυνσης παραμένει προσηλωμένη στην αρχή «προτεραιότητα στις θεμελιώδεις αρχές». Βασικά ζητήματα του κράτους δικαίου, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της ενίσχυσης των δημοκρατικών θεσμών, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, καθώς και της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, εξακολουθούν να αποτελούν βασικές προτεραιότητες της διαδικασίας διεύρυνσης. Τα ζητήματα αυτά αντανakλούν τη σημασία που αποδίδει η ΕΕ στις βασικές αξίες της και τις γενικές πολιτικές προτεραιότητες.

Οι πολιτικές, οικονομικές και θεσμικές βασικές αρχές είναι, αφενός, αδιαίρετες και, αφετέρου, και αμοιβαία ενισχυόμενες. Το κράτος δικαίου και η οικονομική ανάπτυξη μπορούν να θεωρηθούν ως οι δύο πλευρές του ιδίου νομίσματος. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου αυξάνει την ασφάλεια δικαίου, ενθαρρύνει και προστατεύει τις επενδύσεις και συμβάλλει σημαντικά στη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Αντίθετα, οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και η ολοκλήρωση έχουν τη δυνατότητα να σταθεροποιούν τις χώρες μακροπρόθεσμα. Είναι επιτακτική ανάγκη να διευκολύνει η διαδικασία της διεύρυνσης αυτές τις συνέργειες, να δώσει μεγαλύτερη ώθηση στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις ώστε τα επίδοξα μέλη της ΕΕ να αποκομίσουν τα οφέλη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς με ένα ισχυρό κράτος δικαίου πριν προσχωρήσουν, συμβάλλοντας έτσι στην ορθή λειτουργία της Ένωσης στο σύνολό της.

Η ορθή αντιμετώπιση αυτών των θεμελιωδών αρχών είναι καθοριστική για την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης της Κοπεγχάγης και της Μαδρίτης². Τούτο θα συμβάλει επίσης στο να εξασφαλιστεί ότι τόσο τα μελλοντικά όσο και τα υπάρχοντα κράτη μέλη μπορούν να αποκομίσουν όλα τα οφέλη της μελλοντικής διεύρυνσης της ΕΕ.

Η εστίαση στις θεμελιώδεις αρχές αντικατοπτρίζεται στους ειδικούς τομείς που υπόκεινται σε ενίσχυση των μηχανισμών υποβολής εκθέσεων ανά χώρα. Περαιτέρω πληροφορίες γι' αυτούς τους τομείς (δικαστικό σύστημα, καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, ελευθερία της έκφρασης, οικονομικά κριτήρια, μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, δημόσιες συμβάσεις, στατιστικές και δημοσιονομικός έλεγχος) περιλαμβάνονται στο παράρτημα.

α) Κράτος δικαίου

Το κράτος δικαίου αποτελεί θεμελιώδη αξία στην οποία βασίζεται η ΕΕ και βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας προσχώρησης. Τα επίδοξα μέλη της Ένωσης πρέπει να θεσπίσουν και να προωθήσουν, σε πρώιμο στάδιο, την ορθή λειτουργία των βασικών θεσμών που είναι απαραίτητοι για τη διασφάλιση του κράτους δικαίου. Το κράτος δικαίου δεν είναι μόνο θεμελιώδης δημοκρατική αρχή αλλά είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τη σταθερότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την παροχή ασφάλειας δικαίου στους οικονομικούς φορείς, τη στήριξη των καταναλωτών και την τόνωση των επενδύσεων, της απασχόλησης και της ανάπτυξης.

Η ενίσχυση του κράτους δικαίου παραμένει καίρια πρόκληση για τις περισσότερες χώρες κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση της λειτουργίας και της ανεξαρτησίας του δικαστικού τομέα που εξακολουθεί να υπονομεύεται από παραδείγματα επιλεκτικής δικαιοσύνης και πολιτικών παρεμβάσεων στο έργο των δικαιοδοτικών οργάνων. Όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος η σχετική επιτυχία που σημειώνεται στη δίωξη ορισμένων ατόμων δεν συνοδεύεται από την εξάρθρωση των εγκληματικών δικτύων και την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων. Η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη σε όλες τις χώρες, ενώ συνεχίζεται η ατιμωρησία, ιδίως, σε ό,τι αφορά περιπτώσεις διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο. Η περαιτέρω πρόοδος σε αυτούς τους τομείς θα απαιτήσει ισχυρή πολιτική βούληση που να οδηγεί σε απτά αποτελέσματα.

Υπήρξαν ορισμένες θετικές εξελίξεις στον τομέα του κράτους δικαίου στη διάρκεια του περασμένου έτους, οι οποίες συνίσταντο κυρίως στη δημιουργία νομικών πλαισίων και θεσμικών δομών. Στο Μαυροβούνιο, για παράδειγμα, από την έναρξη των διαπραγματεύσεων έχει επιτευχθεί ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα αυτόν. Τώρα πρέπει να διασφαλιστεί πλήρως η εφαρμογή.

² Αυτό αφορά ιδίως την ανάπτυξη της αναγκαίας διοικητικής ικανότητας για αποτελεσματική εφαρμογή του κερκτημένου.

Τους τελευταίους δώδεκα μήνες παρατηρήθηκαν επίσης περιπτώσεις σοβαρών απειλών κατά του κράτους δικαίου. Στην Τουρκία, η ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος έχει υπονομευθεί όχι μόνον από τις πολιτικές παρεμβάσεις σε μεμονωμένες περιπτώσεις και τη μετάθεση δικαστικών υπαλλήλων και λειτουργών επιβολής του νόμου, αλλά και από τις συλλήψεις ή μετακινήσεις δικαστών λόγω των αποφάσεών τους. Η υπόθεση παρακολούθησης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έφερε επίσης στο φως διαδεδομένες επιθέσεις κατά του κράτους δικαίου, παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αδυναμίες στη δημοκρατική λειτουργία του κράτους. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως. Οι ελλείψεις αυτές έχουν προκύψει παρά την εισαγωγή πολλών νομοθετικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα του κράτους δικαίου και σε άλλους τομείς και τη δημιουργία των κατάλληλων θεσμικών δομών. Τα παραδείγματα αυτά υπογραμμίζουν τη σημασία της έμπρακτης, και όχι απλώς θεωρητικής, υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων από τις υποψήφιες χώρες κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης.

Η εξέλιξη αυτή υπογραμμίζει, επίσης, πόσο σημαντικό είναι να εξακολουθήσει να δίδεται μεγάλη προσοχή στα θέματα του κράτους δικαίου κατά τη διαδικασία προσχώρησης, και, ιδίως, στην εφαρμογή της νέας προσέγγισης κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις όσον αφορά τα κεφάλαια 23 «Δικαιοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα» και 24 «Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια». Η προσέγγιση αυτή, την οποία εισήγαγε η Επιτροπή το 2012, δίνει προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις στον τομέα του κράτους δικαίου, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι δρομολογούνται το νωρίτερο δυνατό κατά τη διαδικασία προσχώρησης. Τούτο προσφέρει στις χώρες μεγάλο χρονικό περιθώριο πριν από την προσχώρηση ώστε να δημιουργήσουν ιστορικό συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των μεταρρυθμίσεων. Για παράδειγμα, οι χώρες πρέπει να δημιουργήσουν ένα αξιόπιστο ιστορικό επιδόσεων στους τομείς των ερευνών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς, μεταξύ άλλων και σε υψηλό επίπεδο, με επαρκείς καταδίκες και δημεύσεις περιουσιακών στοιχείων.

Όπως συμβαίνει και με ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, η περιοχή έχει επίσης πληγεί από το φαινόμενο των ξένων τρομοκρατών μαχητών και την αύξηση της ριζοσπαστικοποίησης. Αρκετές εκατοντάδες άτομα έχουν εγκαταλείψει την περιοχή για να πολεμήσουν σε περιοχές συρράξεων, όπως στη Συρία και το Ιράκ. Απαιτείται μια σφαιρική στρατηγική με την αναγκαία πολιτική υποστήριξη για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης, σε στενή συνεργασία με τους θρησκευτικούς ηγέτες και τις θρησκευτικές κοινότητες, τους κοινωνικούς λειτουργούς και τους εργαζόμενους στην πρώτη γραμμή, το εκπαιδευτικό σύστημα και τις οργανώσεις νεολαίας. Οι περιπτώσεις ρητορικής μίσους θα πρέπει να αντιμετωπίζονται πιο αποφασιστικά. Οι υπηρεσίες πληροφοριών και καταστολής πρέπει να υιοθετήσουν ειδική προσέγγιση με στόχο την ανάλυση των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων και την πρόληψη των μετακινήσεων τρομοκρατών και της ροής παράνομων όπλων. Απαιτείται επίσης συνεκτική δικαστική πολιτική έναντι των δραστών.

β) Θεμελιώδη δικαιώματα

Τα θεμελιώδη δικαιώματα βρίσκονται στον πυρήνα των αξιών της ΕΕ και αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο της διαδικασίας προσχώρησης. Τα θεμελιώδη δικαιώματα κατοχυρώνονται σε μεγάλο βαθμό στη νομοθεσία των χωρών της διεύρυνσης, αλλά πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή τους στην πράξη.

Το ζήτημα της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης εξακολουθεί να προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία. Ήδη, το 2014, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις

υπαναχώρησης στον τομέα αυτό. Η τάση αυτή συνεχίστηκε το 2015. Παρατηρήθηκαν αθέμιτες πολιτικές παρεμβάσεις στην εργασία των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων στα Δυτικά Βαλκάνια, καθώς και εκφοβισμός δημοσιογράφων, ενώ περιορισμένη ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε στην αυτορρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Η ελευθερία της έκφρασης έχει επίσης περιοριστεί περαιτέρω στην Τουρκία, τόσο μέσω νομοθετικών αλλαγών όσο και, στην πράξη, μέσω διώξεων για εικαζόμενη προσβολή πολιτικών προσώπων υψηλού επιπέδου, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου, και μέσω υψηλών προστίμων με αποτρεπτικό αποτέλεσμα για την ελεύθερη μετάδοση από τα μέσα ενημέρωσης. Η Επιτροπή εξακολουθεί να δίνει προτεραιότητα στις εργασίες σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στο πλαίσιο της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ. Στις 4 Νοεμβρίου 2015, η Επιτροπή διοργάνωσε την τρίτη έκδοση της διάσκεψης με τίτλο «Speak-Up!», όπου ήλθαν σε επαφή ενδιαφερόμενοι από τα μέσα ενημέρωσης, την κοινωνία των πολιτών και τις εθνικές αρχές με σκοπό την αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων και την ενίσχυση των προσπαθειών στήριξης της ελευθερίας της έκφρασης στην περιοχή.

Είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί καλύτερη προστασία των μειονοτήτων, ιδίως των Ρομά. Οι Ρομά στα Δυτικά Βαλκάνια και στην Τουρκία εξακολουθούν να αποτελούν θύματα ρατσισμού, διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού, οι περισσότεροι δε ζουν σε απόλυτη φτώχεια, χωρίς να έχουν επαρκή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη στέγαση και την απασχόληση.

Οι διακρίσεις και η εχθρότητα απέναντι σε άλλες ευάλωτες ομάδες, μεταξύ άλλων για λόγους γενετήσιου προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου, εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό πρόβλημα. Είναι αναγκαία μια προσέγγιση μηδενικής ανοχής στη βία, τον εκφοβισμό και τη ρητορική μίσους κατά αυτών και άλλων ευάλωτων ατόμων. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, τη βελτίωση των δικαιωμάτων των παιδιών και τη στήριξη των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Ένα ισχυρότερο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι αναγκαίο, ιδίως για την προώθηση του έργου των διαμεσολαβητών και την υποστήριξη του έργου των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

γ) Οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα

Η προσχώρηση μιας χώρας στην ΕΕ δεν σημαίνει μόνο συμμόρφωση με τους κανόνες και τα πρότυπα της ΕΕ· σημαίνει επίσης ότι η χώρα πρέπει να καταστεί έτοιμη από οικονομική άποψη για την προσχώρηση, ούτως ώστε να διασφαλιστεί ότι μπορεί να αποκομίσει όλα τα οφέλη της προσχώρησης στην ΕΕ, και παράλληλα να συμβάλει στην ανάπτυξη και την ευημερία της οικονομίας της ΕΕ.

Εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές προκλήσεις σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης όσον αφορά τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, την ανταγωνιστικότητα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημοσιονομική εξυγίανση και την χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Μολονότι όλες οι χώρες της διεύρυνσης διατήρησαν σε μεγάλο βαθμό γενική μακροοικονομική σταθερότητα και συνεχίζεται η μέτρια ανάκαμψη, όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αντιμετωπίζουν μεγάλες διαρθρωτικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, με υψηλά ποσοστά ανεργίας και χαμηλά επίπεδα εσόδων. Οι υποδομές και τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να βελτιωθούν. Η έλλειψη ελκυστικών ευκαιριών απασχόλησης στο εσωτερικό αντικατοπτρίζεται, σε πολλές χώρες, στις σημαντικές εισροές εμβασμάτων από το εξωτερικό. Στο Κοσσυφοπέδιο και στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη τα εμβάσματα αυτά ισοδυναμούν με πάνω από 11% και 12,6% του ΑΕΠ αντιστοίχως. Τα εν λόγω εμβάσματα αντισταθμίζουν μεν εν

μέρει τα μόνιμα εμπορικά ελλείμματα και την κατανάλωση καυσίμων, μειώνουν όμως και τα κίνητρα για εργασία.

Η ασφάλεια δικαίου, ένα λειτουργικό ανεξάρτητο σύστημα απονομής δικαιοσύνης για την επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, μια λειτουργούσα δημόσια διοίκηση και η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων αποτελούν επίσης προϋποθέσεις για την προσέλκυση επενδύτων και την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Οι αδυναμίες όσον αφορά το κράτος δικαίου, την επιβολή των κανόνων του ανταγωνισμού, τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και οι συχνές αλλαγές στις άδειες και τους φόρους επιτείνουν τον κίνδυνο διαφθοράς και επηρεάζουν αρνητικά το επενδυτικό κλίμα. Τα Δυτικά Βαλκάνια χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα εκβιομηχάνισης, καθώς και από χαμηλή παραγωγικότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων και από αδυναμίες στη διακυβέρνηση του βιομηχανικού τομέα. Οι παράγοντες αυτοί εξηγούν τους λόγους για τους οποίους γίνονται ελάχιστες ξένες επενδύσεις στα Δυτικά Βαλκάνια, γεγονός που εμποδίζει την απαραίτητη μεταφορά βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας και, συνεπώς, την ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας.

Οι τελευταίες οικονομικές εξελίξεις και προβλέψεις είναι οι ακόλουθες:

- ⇒ Η μακροοικονομική σταθερότητα έχει διατηρηθεί σε μεγάλο βαθμό στις χώρες της διεύρυνσης, αλλά η δημοσιονομική εξυγίανση εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, με το υψηλό δημόσιο χρέος να αποτελεί πρόβλημα σε πολλές χώρες.
- ⇒ Οι υποψήφιες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αναμένεται να σημειώσουν ανάπτυξη 2,5% κατά μέσο όρο το 2015.
- ⇒ Ωστόσο, αυτό το αυξημένο ποσοστό ανάπτυξης δεν έχει οδηγήσει στη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης. Η ανεργία παραμένει υψηλή, ιδίως μεταξύ των νέων και των γυναικών, και ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 22% στα Δυτικά Βαλκάνια, αλλά είναι πολύ υψηλότερη στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, στο Κοσσυφοπέδιο και στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Τα υψηλά επίπεδα φτώχειας αποτελούν μόνιμη πηγή ανησυχίας.
- ⇒ Η ΕΕ είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, αφού δέχεται το 60% περίπου των εξαγωγών της περιοχής. Η ΕΕ είναι επίσης, με σημαντική διαφορά, ο μεγαλύτερος χορηγός άμεσων ξένων επενδύσεων.
- ⇒ Το 2014, στην Τουρκία η ανάπτυξη σταθεροποιήθηκε στο 2,9%, δηλαδή σε επίπεδο χαμηλότερο σε σύγκριση με το 4,2% του προηγούμενου έτους. Για το 2015 προβλέπεται ελαφρώς ισχυρότερη ανάπτυξη. Η τουρκική λίρα έχει αποδυναμωθεί και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε από σχεδόν 8 % του ΑΕΠ το 2014 σε λιγότερο από 6 % το 2015, γεγονός που αντικατοπτρίζει χαμηλότερη αύξηση της εγχώριας ζήτησης και χαμηλότερες ενεργειακές τιμές. Οι πρόσφατες οικονομικές επιδόσεις της Τουρκίας καταδεικνύουν τόσο το υψηλό δυναμικό όσο και τις συνεχιζόμενες ανισορροπίες της οικονομίας της.
- ⇒ Η ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό εμπορικό εταίρο της Τουρκίας, αφού πάνω από το 40% των εξαγωγών της χώρας κατευθύνεται στην ΕΕ. Η Τουρκία έχει καταστεί βάση επενδύσεων για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και ενσωματώνεται όλο και περισσότερο στην αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού της ΕΕ. Το 60% περίπου των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Τουρκία προέρχεται από την ΕΕ.

Με βάση την εμπειρία των κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Επιτροπή ενισχύει τη στήριξη που προσφέρει για τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης και της ανταγωνιστικότητας στις χώρες της διεύρυνσης. Αυτό θα βοηθήσει τις χώρες της διεύρυνσης να ελευθερώσουν το δυναμικό τους για βιώσιμη ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων απασχόλησης, να σχεδιάσουν και να ιεραρχήσουν καλύτερα τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και, τέλος, να εκπληρώσουν τα οικονομικά κριτήρια. Η στήριξη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική σε σχέση με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, διότι καμία από αυτές δεν θεωρείται ακόμη λειτουργούσα οικονομία της αγοράς.

Στις αρχές του 2015 όλες οι χώρες της διεύρυνσης υπέβαλαν προγράμματα οικονομικών μεταρρυθμίσεων τόσο όσον αφορά το μεσοπρόθεσμο μακροοικονομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο όσο και, για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Με βάση την ανάλυση της Επιτροπής για τα προγράμματα αυτά και τις συστάσεις της, οι υπουργοί οικονομικών της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών συνήλθαν τον Μάιο του 2015 και εξέδωσαν κοινές συστάσεις σχετικά με τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Οι συστάσεις αυτές λαμβάνονται πλήρως υπόψη στις ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής που παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση όσον αφορά τις προτεραιότητες στον τομέα των μεταρρυθμίσεων. Η χρηματοδότηση του ΜΠΒ γίνεται επίσης με καλύτερη εστίαση των στόχων.

Από το επόμενο έτος, τα προγράμματα οικονομικών μεταρρυθμίσεων θα παρουσιάζονται ως ενιαίο ολοκληρωμένο έγγραφο με ιδιαίτερη έμφαση στην απασχόληση και τις κοινωνικές προκλήσεις. Η εφαρμογή των προγραμμάτων οικονομικών μεταρρυθμίσεων θα συνεχιστεί σε ετήσια βάση.

Όσον αφορά την Τουρκία, η χώρα αυτή και η ΕΕ έχουν κοινό συμφέρον να προωθήσουν τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, να ανταλλάξουν εμπειρίες, να εναρμονίσουν τις θέσεις τους στο πλαίσιο της G-20 και να εμβαθύνουν την οικονομική ολοκλήρωση. Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων που θα στηρίξει διαπραγματευτική εντολή για τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση της Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ-Τουρκίας με στόχο την ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων σε επίπεδο ανάλογο με τη στρατηγική σημασία των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας και το μέγεθος των οικονομικών συναλλαγών τους. Θα δρομολογηθεί υψηλού επιπέδου οικονομικός διάλογος ΕΕ-Τουρκίας, που θα συμπληρωθεί με ένα επιχειρηματικό φόρουμ ΕΕ-Τουρκίας, ενώ θα συνεχιστεί ο διάλογος υψηλού επιπέδου σε θέματα ενέργειας.

Με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τη θέσπιση μέτρων για την τόνωση της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στην περιοχή θα πρέπει να μετριαστούν οι μεταναστευτικές πιέσεις από τις χώρες της διεύρυνσης προς την ΕΕ. Όπως είχε συμβεί κατά το παρελθόν, η ενδεχόμενη ανάγκη μεταβατικών μέτρων και η φύση των μέτρων αυτών και/ή ενός μηχανισμού διασφάλισης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων θα εξεταστούν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων προσχώρησης όσον αφορά τη μελλοντική διεύρυνση αφού ληφθεί υπόψη εκτίμηση επιπτώσεων που θα πραγματοποιηθεί στο μέλλον.

δ) Λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης

Δεν έχουν ακόμη ληφθεί τα απαιτούμενα μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία και τη σταθερότητα των βασικών θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία. Οι δημοκρατικοί θεσμοί εξακολουθούν να είναι εύθραυστοι σε πολλές χώρες. Δεν υπάρχει πνεύμα συμβιβασμού και ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά. Κοινοβουλευτικοί αποκλεισμοί έγιναν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, την Αλβανία και το Μαυροβούνιο. Στο Κοσσυφοπέδιο και το Μαυροβούνιο, μέλη της αντιπολίτευσης συμμετείχαν σε επεισόδια βίας κατά της κυβέρνησης. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος υπονομεύεται συχνά από την υπερβολική χρήση

επειγουσών διαδικασιών για τη θέσπιση νομοθεσίας, την αδυναμία των συστημάτων και διαδικασιών των κοινοβουλευτικών επιτροπών και την ελλιπή διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς, καθώς και την ελάχιστη συμβολή εμπειρογνομόνων.

Μολονότι η διεξαγωγή ελεύθερων και αδιάβλητων εκλογών θέτει πλέον λιγότερα προβλήματα, οι εκλογές θεωρούνται συχνά ευκαιρία για την απόκτηση πολιτικού ελέγχου επί των κρατικών θεσμών. Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης είναι ζωτικής σημασίας ως προς αυτό, και πρέπει να αφορά κυρίως τον επαγγελματισμό και την αποπολιτικοποίηση της δημόσιας διοίκησης.

Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης αποτελεί μαζί με το κράτος δικαίου και την οικονομική διακυβέρνηση ένα διατομεακό ζήτημα θεμελιώδους σημασίας για την επιτυχία των πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων και για τη δημιουργία μιας βάσης για την εφαρμογή των κανόνων και προτύπων της ΕΕ.

Η εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης είναι απαραίτητη για τη δημοκρατική διακυβέρνηση και τη λογοδοσία. Η ποιότητα της διοίκησης επηρεάζει επίσης άμεσα την ικανότητα των κυβερνήσεων να παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες, να αποτρέπουν και να καταπολεμούν τη διαφθορά και να προωθούν την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη. Η ενσωμάτωση αξιοκρατικών αρχών στη διαχείριση της δημόσιας διοίκησης και η διασφάλιση κατάλληλων διοικητικών διαδικασιών έχουν καθοριστική σημασία. Κατά το παρελθόν έτος σημειώθηκε πρόοδος σε ορισμένες χώρες, αλλά πρέπει ακόμη να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες.

Ορισμένες χώρες πρέπει επίσης να επιτύχουν κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των κεντρικών, των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, που να στηρίζει καλύτερα την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες. Ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στη διαδικασία εναρμόνισης με τη νομοθεσία της ΕΕ και την ενδεχόμενη εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ είναι επίσης ουσιαστικός.

Οι πολίτες δεν έχουν μόνο δικαίωμα σε χρηστή διοίκηση, αλλά και σε ενεργό συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής. Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας και την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των αρμοδίων λήψης αποφάσεων και των ενδιαφερόμενων φορέων. Μια κοινωνία των πολιτών που διαθέτει μέσα δράσης είναι ουσιαστική συνιστώσα οποιουδήποτε δημοκρατικού συστήματος. Ενισχύει την πολιτική ευθύνη και την κοινωνική συνοχή, εμβαθύνοντας στην κατανόηση και τη δυνατότητα συμμετοχής όλων στις μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με την προσχώρηση, και υποστηρίζοντας τη συμφιλίωση των κοινωνιών που είναι διχασμένες λόγω των συρράξεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να αναπτυχθεί ένα πιο υποστηρικτικό και ευνοϊκό περιβάλλον το οποίο να βελτιώνει τις συνθήκες για πολιτικό διάλογο και αμερόληπτη συμβολή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, το οποίο θα στηρίζεται σε στατιστικές ποιότητας που θα παρέχουν ανεξάρτητες εθνικές στατιστικές υπηρεσίες. Πρέπει να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία και η αποτελεσματικότητα βασικών φορέων όπως ο διαμεσολαβητής και τα κρατικά ελεγκτικά όργανα, και πρέπει να δίνεται η δέουσα συνέχεια στις συστάσεις τους.

III. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

α) Το θεματολόγιο συνδεσιμότητας

Η συνδεσιμότητα βρίσκεται στο επίκεντρο των προσπαθειών της Επιτροπής για την προώθηση της ολοκλήρωσης μεταξύ των επιμέρους χωρών και μεταξύ των εν λόγω χωρών και της ΕΕ. Οι προσπάθειες αυτές συμβάλλουν επίσης στην προώθηση της ευρωπαϊκής προοπτικής τους. Η βελτίωση συνδεσιμότητας απαιτεί τόσο επενδύσεις για τη βελτίωση των

υποδομών μεταφορών και ενέργειας όσο και την εφαρμογή «ήπιων» μέτρων για το άνοιγμα των αγορών, την άρση των φραγμών στην ολοκλήρωση και τη δημιουργία ενός διαφανούς κανονιστικού πλαισίου.

Η βελτίωση της συνδεσιμότητας στο εσωτερικό των Δυτικών Βαλκανίων και με την ΕΕ αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση, δεδομένου ότι ενισχύει τον κεντρικό άξονα της ανταγωνιστικότητας των χωρών. Θα αποφέρει σαφή οφέλη για τους πολίτες των επίδοξων μελών της ΕΕ ήδη πριν από την προσχώρηση και θα δημιουργήσει ευκαιρίες για τους επενδυτές της ΕΕ. Το θεματολόγιο συνδεσιμότητας συνδέεται στενά με την οικονομική διακυβέρνηση και τα προγράμματα οικονομικών μεταρρυθμίσεων που καταρτίζουν οι χώρες της διεύρυνσης. Επιπλέον, το θεματολόγιο συνδεσιμότητας συμβάλλει στη δημιουργία δεσμών στην περιοχή, την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας και την προαγωγή της ειρήνης και της συμφιλίωσης.

Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί στο πλαίσιο της «Διαδικασίας του Βερολίνου» και του σχεδίου της ομάδας των Έξι Χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, η οποία υποστηρίζει μια περιφερειακή προσέγγιση για τον καθορισμό ρεαλιστικών προτεραιοτήτων για βασικά έργα και επενδύσεις υποδομών συνδεσιμότητας, καθώς και την ενθάρρυνση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Τον Αύγουστο, στη Βιέννη, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων χωρών της περιοχής και ορισμένων κρατών μελών σημείωσαν πρόοδο και συμφώνησαν σχετικά με τις προτεραιότητες για περαιτέρω ανάπτυξη των υποδομών.

Στον τομέα των **μεταφορών**, η σύνοδος κορυφής της Βιέννης στηρίχθηκε στη συμφωνία των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων του Απριλίου 2015 για το κεντρικό δίκτυο και του Ιουνίου 2015 για την επέκταση τριών βασικών διαδρόμων των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών προς τα Δυτικά Βαλκάνια. Οι χώρες καθόρισαν τα έργα προτεραιότητας σε ορισμένα τμήματα αυτών των διαδρόμων μεταφορών που πρέπει να εκτελεστούν μέχρι το 2020. Με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και την επίτευξη βραχυπρόθεσμων αποτελεσμάτων, οι χώρες συμφώνησαν να εφαρμόσουν πριν από την επόμενη σύνοδο κορυφής στο Παρίσι, το καλοκαίρι του 2016, σειρά «ήπιων» μέτρων, όπως εναρμόνιση και απλούστευση των διαδικασιών διέλευσης των συνόρων, οδική ασφάλεια και συστήματα συντήρησης. Τούτο θα στηριχθεί επίσης από την ολοκλήρωση της Συνθήκης για την ίδρυση Κοινότητας Μεταφορών η οποία θα προωθήσει την ολοκλήρωση των αγορών και των υποδομών χερσαίων μεταφορών και θα βοηθήσει τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων να εφαρμόσουν τα πρότυπα της ΕΕ στον τομέα των χερσαίων μεταφορών.

Έγινε επίσης επιλογή έργων προτεραιότητας μεταξύ των ήδη συμφωνηθέντων 35 έργων ενδιαφέροντος για την **ενεργειακή** κοινότητα (ΕΕΕΚ), τα οποία αφορούν ιδίως γραμμές ηλεκτρικής διασύνδεσης. Επιπλέον, οι χώρες συμφώνησαν να λάβουν μέτρα για τη δημιουργία περιφερειακής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Μεταξύ των μέτρων που θα επιτρέψουν την επίτευξη αποτελεσμάτων, και σε βραχυπρόθεσμη βάση, περιλαμβάνεται η διασφάλιση πλήρους συμμόρφωσης με τις υφιστάμενες νομικές απαιτήσεις στο πλαίσιο της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, μεταξύ άλλων στους τομείς διαχωρισμού δραστηριοτήτων, πρόσβασης τρίτων και ενίσχυσης της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών.

Όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, τα επίδοξα μέλη της ΕΕ θα πρέπει να προβούν σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με το πλαίσιο ΕΕ2030 για την πολιτική για το κλίμα και την ενέργεια, καθώς και να εφαρμόσουν τις διεθνείς δεσμεύσεις τους ως προς το κλίμα.

Τα επενδυτικά έργα που έχουν καθοριστεί θα απαιτήσουν σημαντική χρηματοδότηση και συγχρηματοδότηση, μεταξύ άλλων, μέσω του επενδυτικού πλαισίου για τα Δυτικά Βαλκάνια με στόχο την τόνωση των επενδύσεων που ενισχύουν την απασχόληση και την ανάπτυξη και προωθούν τη συνδεσιμότητα στην περιοχή. Ο συντονισμός με τους διεθνείς

χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (ΔΧΟ) ενισχύεται. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχουν συγκροτήσει εθνικές επενδυτικές επιτροπές οι οποίες εκπόνησαν σχέδια ενιαίας «δεξαμενής» έργων που θα πρέπει να καταστούν αξιόπιστοι μηχανισμοί προγραμματισμού και ιεράρχησης εξασφαλίζοντας ότι οι χώρες διαθέτουν τους δημοσιονομικούς πόρους και δημοσιονομικά περιθώρια για την ανάληψη της αναγκαίας δανειακής χρηματοδότησης ώστε όλα τα έργα να υλοποιούνται εγκαίρως.

Η νεολαία και η εκπαίδευση είναι μια άλλη βασική προτεραιότητα. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τη συμφωνία σχετικά με το «Θετικό θεματολόγιο για τη νεολαία στα Δυτικά Βαλκάνια» και για τη συμφωνία στο πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης στα Δυτικά Βαλκάνια για ένδεκα περιφερειακά έργα που αποσκοπούν στη στήριξη των μεταρρυθμίσεων και την αύξηση της ικανότητας. Η πρωτοβουλία στο πλαίσιο των προγραμμάτων Erasmus+ θα προωθηθεί περαιτέρω, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας «Παράθυρο για τη Νεολαία», καθώς και της επιχειρηματικότητας. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης τη συνεργασία του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας με τις συγκεκριμένες χώρες για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων που θα βελτιώσει την περιφερειακή κινητικότητα και θα καταστήσει αποτελεσματικότερες τις αγορές εργασίας.

Η περαιτέρω **ολοκλήρωση της αγοράς** αποτελεί άλλη μία προτεραιότητα για την περιοχή. Μέσω της Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA) έχουν εξαιρεθεί οι δασμοί και οι ποσοστώσεις για τα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα. Οι περιορισμένες διαπεριφερειακές εμπορικές ροές αποτελούν, σε μεγάλο βαθμό, συνέπεια των μη ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Οι χώρες έχουν καθορίσει συγκεκριμένα μέτρα ανταγωνιστικότητας στα προγράμματα οικονομικών μεταρρυθμίσεων τα οποία υπέβαλαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2015. Θα είναι επίσης σημαντικό να βρεθεί το κατάλληλο μείγμα κινήτρων για τις επιχειρήσεις και να αποφευχθεί ο επιβλαβής φορολογικός ανταγωνισμός. Η Επιτροπή θα εκπονήσει συγκριτική μελέτη σχετικά με τα επιχειρηματικά κίνητρα.

Στον τομέα των **ΤΠΕ και των ηλεκτρονικών επικοινωνιών**, η ψηφιακή ενιαία αγορά της ΕΕ θα πρέπει να θεωρηθεί πρότυπο για τις χώρες της διεύρυνσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη πρόσβαση καταναλωτών και επιχειρήσεων στα ψηφιακά αγαθά και υπηρεσίες· να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις και ίσοι όροι ανταγωνισμού για τα ψηφιακά δίκτυα και να αναπτυχθούν καινοτόμες υπηρεσίες· και να μεγιστοποιηθεί το δυναμικό ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας. Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας και οι ενδιαφερόμενες χώρες, μέσω της πρωτοβουλίας e-SEE, άρχισαν ήδη να προετοιμάζουν συγκεκριμένη συνεργασία σ' αυτόν τον τομέα, όπως η δημιουργία ζώνης χωρίς περιαγωγή στα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Επιτροπή υποστηρίζει πλήρως τις εργασίες της Διαδικασίας για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής «Στρατηγικής 2020» και της έμφασης που δίνει στην ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης στην περιοχή. Η Επιτροπή χαιρετίζει επίσης την εντατικοποίηση των εργασιών της πρωτοβουλίας των έξι χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, η οποία έχει επίσης στηρίξει την εστίαση στη συνδεσιμότητα στο πλαίσιο της διαδικασίας του Βερολίνου.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τις εργασίες σε αυτούς τους τομείς και να διερευνά με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων νέους τομείς συνεργασίας. Σε αυτές θα περιλαμβάνονται οι βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ για τον καθορισμό περιφερειακών πρωτοβουλιών, όπως η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, οι οποίες μπορούν να ενθαρρύνουν περαιτέρω τις επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

β) Σχέσεις καλής γειτονίας και περιφερειακή συνεργασία

Οι σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία είναι ουσιώδη στοιχεία της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης και της διαδικασίας διεύρυνσης, που συνεχίζουν να αποτελούν κινητήριο μοχλό μετασχηματισμού και στοιχείο σταθερότητας στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης που επιθυμούν να γίνουν μέλη της ΕΕ. Πραγματοποιήθηκαν εντατικές επαφές και συνεργασία σε διμερές και περιφερειακό επίπεδο, ακόμα και σε ευαίσθητους τομείς όπως τα εγκλήματα πολέμου, η επιστροφή των προσφύγων, το οργανωμένο έγκλημα και η αστυνομική συνεργασία. Οι σχέσεις καλής γειτονίας εξακολουθούν επίσης να ενισχύονται μέσω διαφόρων περιφερειακών πρωτοβουλιών συνεργασίας. Αυξήθηκαν επίσης οι περιφερειακές επαφές σε επίπεδο πρωθυπουργών και σε υπουργικό επίπεδο. Είναι σημαντικό αυτές οι πρωτοβουλίες να είναι συμπληρωματικές, ανοιχτές σε όλους, και η διαχείριση και η οργάνωσή τους να γίνεται σε περιφερειακό επίπεδο. Τον Αύγουστο, υπεγράφησαν συμφωνίες για τα σύνορα μεταξύ του Μαυροβουνίου και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, καθώς και μεταξύ του Μαυροβουνίου και του Κοσσυφοπεδίου. Η περιφερειακή συνεργασία για περιβαλλοντικά ζητήματα θα πρέπει να συνεχιστεί, με ιδιαίτερη εστίαση στην πρόληψη των πλημμυρών και στο νερό (διασυνοριακές λεκάνες απορροής ποταμών), στη ρύπανση του αέρα και στην προστασία της φύσης (διασυνοριακές προστατευόμενες περιοχές).

Παράλληλα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την υπέρβαση των **διμερών διαφορών** μεταξύ των χωρών της διεύρυνσης καθώς και μεταξύ αυτών και των κρατών μελών. Πολλά ανεπίλυτα ζητήματα εξακολουθούν να βαρύνουν τις διμερείς σχέσεις στην περιοχή, ιδίως προβλήματα που προέκυψαν από τη διάσπαση της πρώην Γιουγκοσλαβίας, όπως οι διεθνотικές διενέξεις και οι διενέξεις όσον αφορά το καθεστώς, η κατάσταση των μειονοτήτων, η λογοδοσία για τα εγκλήματα πολέμου, τα εκτοπισμένα άτομα, οι αγνοούμενοι και η οριοθέτηση των συνόρων. Η συμφιλίωση και η υπεύθυνη πολιτική ηγεσία είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση της σταθερότητας και για τη στήριξη της δημιουργίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη ενός περιβάλλοντος το οποίο να ευνοεί την επίλυση των προβλημάτων που κληροδότησε το παρελθόν, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο να χρησιμοποιηθούν τα εκκρεμή διμερή ζητήματα για πολιτικούς σκοπούς ή να προκύψουν νέες διαφορές. Θα πρέπει να παρασχεθεί μεγαλύτερη στήριξη στην περιοχή για τις προσπάθειες συμφιλίωσης, όπως η πρωτοβουλία για την αλήθεια και τη συμφιλίωση της περιφερειακής επιτροπής για την αλήθεια και τη συμφιλίωση (RECOM).

Τα διμερή αυτά ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα ενδιαφερόμενα μέρη το συντομότερο δυνατόν και δεν θα πρέπει να λειτουργούν ως τροχοπέδη για τη διαδικασία προσχώρησης, η οποία θα πρέπει να πραγματοποιείται βάσει των προϋποθέσεων που έχουν καθοριστεί. Η Επιτροπή προτρέπει τα ενδιαφερόμενα μέρη να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιλύσουν τις εκκρεμείς διαφορές σύμφωνα με τις καθιερωμένες αρχές και μέσα, καθώς και να παραπέμπουν ορισμένα ζητήματα, εάν παραστεί ανάγκη, στο Διεθνές Δικαστήριο ή σε άλλα υφιστάμενα ή ad hoc όργανα επίλυσης διαφορών. Το θετικό κλίμα το οποίο περιέβαλλε τη Διάσκεψη Κορυφής της Βιέννης τον Αύγουστο — όταν οι ηγέτες των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων υπέγραψαν συμφωνία δεσμευόμενοι να μην εμποδίσουν την πρόοδο του άλλου μέρους στην πορεία προς την ΕΕ και να κάνουν χρήση της διεθνούς διαιτησίας εφόσον τυχόν διμερή ζητήματα δεν μπορούν να επιλυθούν από τα ενδιαφερόμενα μέρη — είναι ευπρόσδεκτο και θα πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω.

Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη διαδικασία για εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ Σερβίας και Κοσσυφοπεδίου, με τη σύναψη περαιτέρω συμφωνιών οροσήμων τον Αύγουστο. Η διαδικασία αυτή πρέπει να παρακολουθείται και όλες οι συμφωνίες

(συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας των Βρυξελλών³) πρέπει να εφαρμοστούν. Η ΕΕ έχει ενσωματώσει την απαίτηση για εξομάλυνση των σχέσεων στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με τη Σερβία και στη συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης με το Κοσσυφοπέδιο. Όσον αφορά την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας παραμένει ουσιαστικής σημασίας, μεταξύ άλλων με τη διαπραγμάτευση και την εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας, η οποία πρέπει να βρεθεί το συντομότερο δυνατό, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρέχει πολιτική στήριξη σε όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες ώστε να βρουν λύσεις σε διμερή ζητήματα το ταχύτερο δυνατόν, και θα συνεχίσει να στηρίζει ενεργά τις προσπάθειες σε άλλα φόρουμ για την εξεύρεση λύσεων.

Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τη στήριξη της **Τουρκίας** στην επανέναρξη ουσιαστικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ για τη διευθέτηση του Κυπριακού. Είναι πλέον σημαντικό να σημειωθεί πρόοδος σχετικά με τις συνομιλίες αυτές το συντομότερο δυνατόν. Σύμφωνα με τις επανειλημμένες θέσεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής κατά τα προηγούμενα έτη, προβάλλει πλέον επιτακτική ανάγκη να εκπληρώσει η Τουρκία την υποχρέωσή της σχετικά με την πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εξομάλυνση των σχέσεών της με την Κυπριακή Δημοκρατία. Τούτο θα μπορούσε να δώσει νέα ώθηση στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων. Η Επιτροπή καλεί επίσης την Τουρκία να αποφεύγει κάθε είδους απειλή, πηγή προστριβών ή ενέργειες που πλήττουν τις σχέσεις καλής γειτονίας και την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών. Η Επιτροπή εμμένει σε όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μελών της ΕΕ, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη σύναψη διμερών συμφωνιών, καθώς και τη διερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων σύμφωνα με το κεκτημένο της ΕΕ και τη διεθνή νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στις ανά χώρα περιλήψεις στο παράρτημα, η Επιτροπή καταλήγει στα ακόλουθα **συμπεράσματα** και **συστάσεις**:

I

1. Η πολιτική της ΕΕ για τη διεύρυνση αποτελεί επένδυση για την **ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα** στην Ευρώπη. Παρέχει αυξημένες οικονομικές και εμπορικές ευκαιρίες προς αμοιβαίο όφελος της ΕΕ και των επίδοξων μελών της.
2. Οι χώρες της διεύρυνσης πρέπει να πληρούν τα προκαθορισμένα κριτήρια προκειμένου να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Μια αυστηρή διαδικασία προσχώρησης, στηριζόμενη σε αυστηρούς αλλά δίκαιους **όρους και στην αρχή των ιδίων αξιών** είναι καθοριστικής σημασίας για την αξιοπιστία της πολιτικής της διεύρυνσης, για την παροχή κινήτρων στις χώρες της διεύρυνσης ώστε να πραγματοποιήσουν εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις, καθώς και για την εξασφάλιση της υποστήριξης των πολιτών της ΕΕ.
3. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι χώρες της διεύρυνσης είναι τέτοιες ώστε καμία δεν θα είναι έτοιμη να προσχωρήσει στην ΕΕ κατά τη διάρκεια της θητείας της παρούσας Επιτροπής. Τούτο υπογραμμίζει την ανάγκη να επιβεβαιωθεί η ισχυρή εστίαση στην αρχή **«προτεραιότητα στα θεμελιώδη ζητήματα»** κατά τη διαδικασία

³ «Πρώτη συμφωνία αρχών που διέπουν την εξομάλυνση των σχέσεων» του Απριλίου 2013.

προσχώρησης, η οποία θα αποτελέσει τον **κεντρικό άξονα της πολιτικής της διεύρυνσης** για την παρούσα Επιτροπή.

4. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θα συνεχίσει να εστιάζει τις προσπάθειές της στο να διασφαλίζει ότι οι χώρες δίνουν προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις στους τομείς του **κράτους δικαίου**, συμπεριλαμβανομένων των μεταρρυθμίσεων στον δικαστικό τομέα και της αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, των **θεμελιωδών δικαιωμάτων**, μεταξύ των οποίων και της ελευθερίας της έκφρασης και της καταπολέμησης των διακρίσεων, ιδίως κατά της κοινότητας των ΛΟΑΔΜ και των Ρομά, καθώς και της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών, συμπεριλαμβανομένης της **μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης**. Θα εργαστεί επίσης για την προώθηση της **οικονομικής ανάπτυξης** και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.
5. Οι **θεμελιώδεις αρχές είναι αδιαίρετες και αμοιβαία ενισχυόμενες**. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου αυξάνει την ασφάλεια δικαίου, ενθαρρύνει και προστατεύει τις επενδύσεις και συμβάλλει σημαντικά στη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Είναι επιτακτική ανάγκη η διαδικασία της διεύρυνσης να διευκολύνει αυτές τις συνέργειες, να δώσει μεγαλύτερη ώθηση στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις ώστε τα επίδοξα μέλη της ΕΕ να αποκομίσουν τα οφέλη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς με κράτος δικαίου πριν από την προσχώρηση και να συμβάλουν στην ορθή λειτουργία της Ένωσης στο σύνολό της.
6. Τα Δυτικά Βαλκάνια και η Τουρκία επλήγησαν σοβαρά από την **προσφυγική κρίση**, ενώ η Τουρκία διαδραματίζει καίριο ρόλο στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πρόσφυγες. Απαιτείται επείγοντως αυξημένη συνεργασία με την ευρύτερη περιοχή για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, προκειμένου να εντοπιστούν τα άτομα που χρήζουν προστασίας, να χορηγηθεί βοήθεια, να διασφαλιστούν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και να εξαρθρωθούν τα εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται στη λαθραία διακίνηση ανθρώπων. Η ΕΕ παρέχει σημαντική ενίσχυση για τον σκοπό αυτό. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε ο κατάλογος της ΕΕ ασφαλών τρίτων χωρών να περιλαμβάνει όλες τις χώρες της διεύρυνσης.
7. Η σαφής προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ αποτελεί βασικό σταθεροποιητικό παράγοντα για τα Δυτικά Βαλκάνια σε μια περιοχή όπου απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να ξεπεραστεί η κληρονομιά του παρελθόντος και να προωθηθεί η συμφιλίωση. Οι **σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία** αποτελούν ουσιώδεις συνιστώσες της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης και κατά το παρελθόν έτος σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος.
8. Η Επιτροπή παρέχει ισχυρή στήριξη στο **θεματολόγιο συνδεσιμότητας**, σχετικά με το οποίο σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη διάσκεψη κορυφής της Βιέννης τον Αύγουστο. Επιτεύχθηκε συμφωνία για το κεντρικό δίκτυο μεταφορών και τώρα θα εφαρμοστούν βασικά έργα στους τομείς των μεταφορών και των ενεργειακών υποδομών. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει αυτήν τη διαδικασία, μεταξύ άλλων, με σημαντική χρηματοδότηση από τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας.
9. Η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει μια **συνολική μεσοπρόθεσμη στρατηγική για την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ**. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εκδίδει ετήσιες ανακοινώσεις όπου θα καταγράφει τη σημειωθείσα πρόοδο, θα συνάγει συμπεράσματα για θεματικά ή ανά χώρα ζητήματα και θα προτείνει προσαρμογές της συνολικής στρατηγικής, εφόσον χρειαστεί.
10. Η Επιτροπή εισήγαγε μια νέα, ενισχυμένη προσέγγιση στις αξιολογήσεις της στις **ετήσιες ανά χώρα εκθέσεις** της σε πιλοτική βάση για ορισμένους τομείς βασικών μεταρρυθμίσεων. Εκτός από την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποιηθείσα πρόοδο, δίνεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στο πραγματικό επίπεδο ετοιμότητας για

την ανάληψη των υποχρεώσεων του μέλους και την παροχή καλύτερης καθοδήγησης στις χώρες για την εκτέλεση των μεταρρυθμίσεων. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί η διαφάνεια, διευκολύνοντας τον αυστηρότερο έλεγχο της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων εκ μέρους όλων των ενδιαφερομένων, μεταξύ των οποίων και η κοινωνία των πολιτών, για την οποία χρειάζεται η ανάπτυξη ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος. Η μεγαλύτερη εναρμόνιση των αξιολογήσεων βελτιώνει επίσης τη δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ των χωρών.

II

11. **Μαυροβούνιο** Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης της ΕΕ με το Μαυροβούνιο έχουν προχωρήσει. Το νομοθετικό πλαίσιο για το κράτος δικαίου έχει βελτιωθεί και δημιουργούνται νέοι θεσμοί. Είναι πλέον ουσιαστικό, για τη συνολική διαδικασία διαπραγματεύσεων, να υπάρξουν αποτελέσματα από το συνολικό σύστημα του κράτους δικαίου του Μαυροβουνίου, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Η πρόοδος όσον αφορά την ικανοποίηση των ενδιάμεσων κριτηρίων αξιολόγησης για τα κεφάλαια που αφορούν το κράτος δικαίου και τις σχετικές ελλείψεις που εντοπίστηκαν, όπως αποδεικνύεται βάσει απτών αποτελεσμάτων, θα επηρεάσει τον συνολικό ρυθμό των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Όλα τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να επιδείξουν υπευθυνότητα και να δεσμευτούν εκ νέου για έναν εποικοδομητικό πολιτικό διάλογο, με το κοινοβούλιο να αναδεικνύεται σε βασικό φόρουμ πολιτικού διαλόγου. Το Μαυροβούνιο πρέπει επίσης να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της νέας εκλογικής νομοθεσίας. Το Μαυροβούνιο θα πρέπει να μειώσει το δημόσιο χρέος του και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά του για τα βιομηχανικά και γεωργικά προϊόντα.
12. **Σερβία:** Η Σερβία έκανε σημαντικά βήματα που θα πρέπει να οδηγήσουν στο άνοιγμα των πρώτων κεφαλαίων των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην ΕΕ. Ολοκλήρωσε συνολικά σχέδια δράσης στον τομέα του κράτους δικαίου. Συνήψε επίσης ορισμένες βασικές συμφωνίες με το Κοσσυφοπέδιο οι οποίες συνιστούν σημαντικό ορόσημο στη διαδικασία εξομάλυνσης. Ο συνολικός ρυθμός των διαπραγματεύσεων θα εξαρτηθεί ιδίως από τη βιώσιμη πρόοδο που θα σημειωθεί σε αυτούς τους δύο τομείς. Η Επιτροπή ελπίζει να ανοίξουν τα πρώτα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων σε διακυβερνητική διάσκεψη που θα πραγματοποιηθεί φέτος. Στον τομέα του κράτους δικαίου, βασικά ζητήματα θα είναι η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Η διαδικασία των οικονομικών μεταρρυθμίσεων πρέπει να συνεχιστεί, με ιδιαίτερη έμφαση στην αναδιάρθρωση των κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων και των δημόσιων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας. Ο αυξανόμενος εποικοδομητικός και ηγετικός ρόλος της Σερβίας στην περιοχή είναι καθοριστικός για τη βελτίωση των περιφερειακών δεσμών και της σταθερότητας. Η Σερβία επλήγη σοβαρά από την προσφυγική κρίση, αφού αναγκάστηκε να διαχειριστεί εισροή άνω των διακοσίων χιλιάδων υπηκόων τρίτων χωρών που διήλθαν από το έδαφός της από τις αρχές του έτους.
13. **Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας:** Η διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας παραμένει σε αδιέξοδο. Οι αποκαλύψεις στο πλαίσιο της υπόθεσης παρακολούθησης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων επιβεβαιώνουν τις προηγούμενες σοβαρές ανησυχίες της Επιτροπής και άλλων σχετικά με την πολιτική παρέμβαση στο δικαστικό σώμα και στα μέσα ενημέρωσης, την αυξημένη πολιτικοποίηση των κρατικών θεσμών και της εκλογικής διαδικασίας. Παράλληλα, η χώρα διατηρεί υψηλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο της ΕΕ σε σχέση με το στάδιο στο οποίο βρίσκεται στη διαδικασία προσχώρησης. Οι πολιτικοί παράγοντες πρέπει τώρα να επικεντρωθούν πλήρως στην

εκτέλεση των «επειγουσών μεταρρυθμιστικών προτεραιοτήτων» και στην αντιμετώπιση της πολιτικής κρίσης. Ο προϋπολογισμός θα πρέπει να προσανατολίζεται περισσότερο προς την ανάπτυξη και την απασχόληση, ενώ θα πρέπει να βελτιωθούν ο συνολικός σχεδιασμός, η διαφάνεια και η εκτέλεσή του. Παραμένει ουσιαστικής σημασίας η πραγματοποίηση αποφασιστικών βημάτων προς την επίλυση του «ζήτηματος της ονομασίας». Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας επλήγη σοβαρά από την προσφυγική κρίση, αφού αναγκάστηκε να διαχειριστεί εισροή άνω των διακοσίων χιλιάδων υπηκόων τρίτων χωρών που διήλθαν από το έδαφός της από τις αρχές του έτους.

Με βάση την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα στην εφαρμογή της πολιτικής συμφωνίας του Ιουνίου/Ιουλίου, η Επιτροπή είναι έτοιμη να επεκτείνει τη σύστασή της για έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Ωστόσο, αυτό θα εξαρτηθεί από τη συνεχή εφαρμογή της πολιτικής συμφωνίας του Ιουνίου/Ιουλίου και την ουσιαστική πρόοδο που θα υλοποιηθεί στην εφαρμογή των επειγουσών μεταρρυθμιστικών προτεραιοτήτων. Το ζήτημα αυτό θα εξεταστεί εκ νέου μετά τις εκλογές.

14. **Αλβανία:** Η Αλβανία σημείωσε σταθερή πρόοδο στην αντιμετώπιση των βασικών προτεραιοτήτων για την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης, ιδίως όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και τις προετοιμασίες για την εις βάθος μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος. Απαιτείται πλέον η υιοθέτηση της δέσμης για τη δικαστική μεταρρύθμιση, καθώς και η υλοποίηση περαιτέρω προόδου με σκοπό τη διαμόρφωση ενός στέρεου ιστορικού προδραστικών ερευνών, διώξεων και έκδοσης καταδικαστικών αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Η έκδοση νομοθεσίας σχετικά με τον αποκλεισμό εγκληματιών από το κοινοβούλιο θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στους πολιτικούς εκπροσώπους τους και στους δημόσιους θεσμούς. Πρέπει να διασφαλιστεί εποικοδομητικός πολιτικός διάλογος μεταξύ των κομμάτων για τη βιωσιμότητα της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων της ΕΕ. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την υποστήριξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της άτυπης οικονομίας.
15. **Βοσνία-Ερζεγοβίνη:** Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει καθυστερήσει στην πορεία των μεταρρυθμίσεων που είναι αναγκαίες για την επίτευξη προόδου στη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ. Η επίτευξη ουσιαστικής προόδου στην υλοποίηση της μεταρρυθμιστικής ατζέντας που υιοθετήθηκε με πολιτική συναίνεση τον Ιούλιο, είναι αναγκαία για να εξετάσει η ΕΕ την αίτηση προσχώρησης που υπέβαλε η Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Οι γραπτές δεσμεύσεις πρέπει τώρα να μετουσιωθούν στην έγκριση και την εφαρμογή των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, ιδίως στον τομέα του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και των κοινωνικοοικονομικών μεταρρυθμίσεων. Για να αντιμετωπιστούν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και χαμηλής συμμετοχής, η χώρα θα πρέπει να μειώσει τις δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της φορολογικής επιβάρυνσης. Ο διαρθρωμένος διάλογος για τη δικαιοσύνη θα πρέπει να αποτελέσει το μέσο για την αντιμετώπιση των υπόλοιπων ελλείψεων του δικαστικού συστήματος της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Η ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού συντονισμού για θέματα της ΕΕ θα είναι επίσης αναγκαία ώστε να μπορέσει η χώρα να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που θα συναντήσει στην πορεία προσχώρησης στην ΕΕ. Η προσαρμογή της ΣΣΣ ώστε να

ληφθεί υπόψη η προσχώρηση στην ΕΕ της Κροατίας πρέπει να ολοκληρωθεί επείγοντως.

16. **Κοσσυφοπέδιο:** Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την υπογραφή της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης, η οποία παρέχει ένα συνολικό πλαίσιο για στενότερες πολιτικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του Κοσσυφοπεδίου. Η απόφαση του Κοσσυφοπεδίου να δημιουργήσει ειδικά τμήματα για την εκδίκαση σοβαρών εγκλημάτων που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο της σύρραξης του Κοσσυφοπεδίου συνιστά σημαντικό βήμα προόδου. Συνήψε επίσης βασικές συμφωνίες με τη Σερβία οι οποίες συνιστούν σημαντικό ορόσημο στη διαδικασία εξομάλυνσης. Το Κοσσυφοπέδιο θα πρέπει να διατηρήσει τον θετικό ρυθμό, μεταξύ άλλων, με την αντιμετώπιση των πολυάριθμων μεταρρυθμιστικών προκλήσεων, ιδίως στον τομέα του κράτους δικαίου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη η κυβέρνηση και η Συνέλευση να διασφαλίσουν, χωρίς άλλη καθυστέρηση, τον διορισμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου πολλών ανεξάρτητων θεσμών και ρυθμιστικών αρχών σε αξιοκρατική βάση. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόοδο που σημειώθηκε στην υλοποίηση των απαιτήσεων της διαδικασίας ελευθέρωσης των θεωρήσεων. Το Κοσσυφοπέδιο έλαβε ορισμένα αποτελεσματικά βραχυπρόθεσμα μέτρα για να αντιμετωπίσει την παράτυπη μετανάστευση στην ΕΕ. Η συνέλευση θα πρέπει να μπορεί να διεξάγει ελεύθερο και ανοιχτό διάλογο για όλα τα ζητήματα που αφορούν το Κοσσυφοπέδιο, σύμφωνα με τις δημοκρατικές διαδικασίες. Η παρεμπόδιση της λειτουργίας της συνέλευσης και η άσκηση βίας για πολιτικούς σκοπούς είναι απαράδεκτες.

17. **Τουρκία:** Η Τουρκία είναι βασικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, η ΕΕ και η Τουρκία εξακολούθησαν να εντείνουν τη συνεργασία σε βασικούς τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Η Τουρκία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας, μεταξύ των οποίων και αύξηση της τρομοκρατικής απειλής. Η Τουρκία βρίσκεται επίσης στην πρώτη γραμμή μιας τεράστιας προσφυγικής κρίσης και παρέχει σημαντική υποστήριξη σε πάνω από 2 εκατ. σύρους πρόσφυγες στο έδαφός της. Ο ενισχυμένος πολιτικός διάλογος, η συνεργασία και η εταιρική σχέση μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας είναι κρίσιμης σημασίας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για το κοινό σχέδιο δράσης για τους πρόσφυγες και τη διαχείριση της μετανάστευσης, ως μέρος ενός συνολικού προγράμματος συνεργασίας βάσει κοινής ευθύνης, αμοιβαίων δεσμεύσεων και αποτελεσμάτων. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της εξέφρασαν την ετοιμότητά τους για την αύξηση της συνεργασίας με την Τουρκία και ενέτειναν την πολιτική και οικονομική τους δέσμευση σημαντικά εντός του καθιερωμένου πλαισίου. Η επιτυχής εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης θα συμβάλει στην επιτάχυνση της τήρησης του χάρτη πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων έναντι όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών και της πλήρους εφαρμογής της συμφωνίας επανεισδοχής. Η πρόοδος θα αξιολογηθεί την άνοιξη του 2016, οπότε και η Επιτροπή θα εκδώσει τη δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του καθεστώτος των θεωρήσεων.

Η πρόοδος της Τουρκίας στον τομέα των μεταρρυθμίσεων έχει, ωστόσο, καθυστερήσει λόγω των επανειλημμένων εκλογών και της πολιτικής αντιπαράθεσης. Σημαντικές ελλείψεις επηρέασαν τον δικαστικό τομέα. Η κατάσταση όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία του συνέρχεσθαι συνέχισε να επιδεινώνεται. Η διαδικασία διευθέτησης του κουρδικού ζητήματος διεκόπη. Όσον αφορά την ευθυγράμμιση με το κεκτημένο της ΕΕ ευρύτερα, η Τουρκία έχει επιτύχει ικανοποιητικό επίπεδο προετοιμασίας σε πολλούς τομείς. Η Τουρκία είναι μια λειτουργούσα οικονομία της αγοράς με μέτρια ανάπτυξη, αλλά πρέπει ακόμη να

αντιμετωπίσει τις μακροοικονομικές ανισορροπίες και να εφαρμόσει περαιτέρω διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Η ΕΕ και η Τουρκία ενέτειναν τις εργασίες τους για ενίσχυση του κύρους των κοινών οικονομικών και εμπορικών τους σχέσεων, μεταξύ άλλων, με την επικύρωση των αρχών εκσυγχρονισμού και επέκτασης της Τελωνειακής Ένωσης και τη βελτίωση του πολιτικού διαλόγου στον ενεργειακό τομέα.

Η ΕΕ είναι έτοιμη να αναλάβει εκ νέου δέσμευση με την Τουρκία επί του συνολικού φάσματος του κοινού μας θεματολογίου. Η Τουρκία πρέπει να δώσει νέα ώθηση στις μεταρρυθμίσεις στους τομείς του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Είναι επιτακτική ανάγκη να επαναληφθούν χωρίς καθυστέρηση οι ειρηνευτικές συνομιλίες. Η Επιτροπή προσβλέπει στη συνεργασία με τη νέα κυβέρνηση μετά τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου για την αντιμετώπιση αυτών των βασικών προτεραιοτήτων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι πρέπει να δοθεί νέα ώθηση στη διαδικασία προσχώρησης, προκειμένου να επιτευχθεί πρόοδος στις διαπραγματεύσεις σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο και τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου. Η Επιτροπή πρότεινε να ανοίξει το κεφάλαιο 17 και καλεί το Συμβούλιο να συγκαλέσει διακυβερνητική διάσκεψη πριν από το τέλος του 2015. Επικαιροποιημένη αναλυτική έκθεση για το κεφάλαιο 31 υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο του 2013. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει την πρόοδο σε άλλα κεφάλαια και σχεδιάζει να υποβάλει επικαιροποιημένα προπαρασκευαστικά έγγραφα για τα κεφάλαια 15, 23, 24, 26 μέχρι την άνοιξη του 2016. Εν συνεχεία μπορούν να αρχίσουν συζητήσεις στο Συμβούλιο για όλα αυτά τα κεφάλαια, με την επιφύλαξη της θέσης των κρατών μελών. Ειδικότερα, η επανέναρξη των προετοιμασιών για το άνοιγμα των κεφαλαίων 23 και 24 θα παράσχει στην Τουρκία έναν συνολικό χάρτη πορείας για μεταρρυθμίσεις στους σημαντικούς τομείς του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τις θέσεις προηγούμενων ετών τις οποίες διατύπωσαν επανειλημμένα το Συμβούλιο και η Επιτροπή, είναι πλέον επιτακτική ανάγκη να εκπληρώσει η Τουρκία την υποχρέωσή της σχετικά με την πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εξομάλυνση των σχέσεών της με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την επανέναρξη των ουσιαστικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ για τη διευθέτηση του Κυπριακού. Είναι πλέον σημαντικό να σημειωθεί πρόοδος σχετικά με τις συνομιλίες αυτές το συντομότερο δυνατόν. Η δέσμευση και η συγκεκριμένη συμβολή της Τουρκίας για συνολική διευθέτηση παραμένει ζωτικής σημασίας. Η ΕΕ δήλωσε ότι είναι έτοιμη να επεξεργαστεί τους όρους διευθέτησης σύμφωνα με τις αρχές στις οποίες θεμελιώνεται η Ένωση.

V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Περίληψη των πορισμάτων των εκθέσεων ανά χώρα
2. Αλλαγές των ετήσιων εκθέσεων ανά χώρα
3. Βασικές στατιστικές

Μαυροβούνιο

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, η νέα εκλογική νομοθεσία που εγκρίθηκε το 2014, πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως, μεταξύ άλλων και για την ηλεκτρονική ταυτοποίηση των ψηφοφόρων. Δεν δόθηκε καμία πολιτική συνέχεια στους ισχυρισμούς περί καταχρήσεως δημόσιων πόρων για κομματικούς πολιτικούς σκοπούς («υπόθεση των ηχογραφήσεων»).

Ορισμένα κόμματα της αντιπολίτευσης απείχαν από τις εργασίες του κοινοβουλίου τον Σεπτέμβριο. Πραγματοποιήθηκαν επίσης διαδηλώσεις έξω από το κοινοβούλιο οι οποίες οδήγησαν σε συγκρούσεις μεταξύ αστυνομίας και διαδηλωτών, με αποτέλεσμα τραυματισμούς και υλικές ζημιές. Αναμένεται ότι όλα τα επεισόδια βίας και οι ισχυρισμοί υπερβολικής χρήσης βίας κατά τη διάρκεια αυτών των επεισοδίων θα διερευνηθούν δεόντως. Ταυτόχρονα, όλα τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να δεσμευτούν εκ νέου για έναν εποικοδομητικό πολιτικό διάλογο στο κοινοβούλιο.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή των τελευταίων στη διαδικασία προσχώρησης, όπου η κοινωνία των πολιτών εξακολούθησε να διαδραματίζει ενεργό ρόλο. Πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες που θα οδηγήσουν σε εθελοντική εργασία, κοινωνικό ακτιβισμό και κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, το Μαυροβούνιο έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό. Ωστόσο, τα αποτελέσματά του στη διασφάλιση αξιοκρατικών προσλήψεων και την αντιμετώπιση της πολιτικοποίησης είναι άνισα· τούτο θα πρέπει να διασφαλιστεί σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των στελεχών σε ανώτερες θέσεις. Όσον αφορά τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, το Μαυροβούνιο πρέπει να ευθυγραμμίσει τα λογιστικά πρότυπά του με τα διεθνή πρότυπα, να καθιερώσει ένα ισχυρό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου και να βελτιώσει τη νομική του συμμόρφωση.

Το δικαστικό σύστημα έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό. Έγιναν σημαντικά βήματα για την εναρμόνιση του νομικού πλαισίου με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, για αύξηση του επαγγελματισμού και της ανεξαρτησίας. Τώρα πρέπει να δοθεί έμφαση στην εφαρμογή. Το 2014, η καθυστέρηση εκκρεμών υποθέσεων δεν είχε μειωθεί σημαντικά. Οι κώδικες δεοντολογίας για δικαστές και εισαγγελείς έχουν εναρμονιστεί με τα σχετικά ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα. Καταρτίστηκε στρατηγική μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος (2014-2018) και συνοδευτικό σχέδιο δράσης. Απαιτείται επί του παρόντος η πλήρης εφαρμογή του νέου συστήματος πρόσληψης, επαγγελματικής αξιολόγησης και προαγωγής.

Όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, το Μαυροβούνιο επέτυχε κάποιο επίπεδο προετοιμασίας. Ωστόσο, παραμένουν περιορισμένα τα αποτελέσματα όσον αφορά τις πραγματικές έρευνες, διώξεις και καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διαφθορά σε υψηλό επίπεδο. Σχετικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η χώρα έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες, ιδίως για τη διερεύνηση ευρύτερων εγκληματικών δικτύων και την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η περαιτέρω πρόοδος στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης συνολικά θα εξαρτηθεί επίσης από την πρόοδο που θα σημειωθεί στον τομέα του κράτους δικαίου: αυτό θα πρέπει επίσης να αποδειχθεί και να αξιολογηθεί με βάση αξιόπιστα αποτελέσματα όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ευρέως εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται προβλήματα στην εφαρμογή του. Το Μαυροβούνιο έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας στον

τομέα της ελευθερίας της έκφρασης. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα: Υπήρξαν κρούσματα επιθέσεων κατά επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης και κατά ακινήτων που ανήκουν σε μέσα ενημέρωσης κατά την περίοδο αναφοράς, παρόλο που ήταν λιγότερα σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Ορισμένες υποθέσεις άσκησης βίας κατά των μέσων ενημέρωσης δεν έχουν ακόμη επιλυθεί, μεταξύ των οποίων και η σοβαρότερη, η οποία αφορούσε τη δολοφονία ενός αρχισυντάκτη το 2004. Η έλλειψη ισχυρών επαγγελματικών και ηθικών προτύπων, σε συνδυασμό με την έλλειψη αποτελεσματικής αυτορρύθμισης, δεν βελτιώνουν την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης.

Το Μαυροβούνιο εξακολούθησε να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στην περιφερειακή συνεργασία και έκανε σημαντικά βήματα στην εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτών λύσεων σε διμερή ζητήματα με γειτονικές χώρες, μεταξύ των οποίων η υπογραφή συμφωνιών για τα σύνορα με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κοσσυφοπέδιο τον Αύγουστο.

Σχετικά με τα **οικονομικά κριτήρια**, το Μαυροβούνιο έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό όσον αφορά τη δημιουργία λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στην δημοσιονομική εξυγίανση και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η οικονομία ανέκαμψε το 2013 από τη διπλή ύφεση του 2009 και του 2012. Έπειτα από ήπια επιβράδυνση το 2014, η οικονομική ανάπτυξη κερδίζει και πάλι έδαφος χάρη στις επενδύσεις. Μολονότι η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Bar-Boljare, μαζί με άλλες επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα, τις μεταφορές και τον τουρισμό, θα στηρίξει την οικονομική ανάπτυξη, το κόστος του αυτοκινητόδρομου απειλεί τη δημοσιονομική σταθερότητα. Το Μαυροβούνιο θα πρέπει να καταβάλει προσπάθειες για να μειώσει το δημόσιο χρέος του. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν ένα μόνιμα υψηλό επίπεδο μη εξυπηρετούμενων δανείων, προβλήματα ανάκτησης χρεών και χαμηλή αποδοτικότητα λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς, πράγμα που συνεπάγεται ανεπαρκή και επαχθή επίπεδα δανεισμού. Παρά τη μικρή βελτίωση που σημειώθηκε, οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας παραμένουν χαμηλές με μόνιμα υψηλούς συντελεστές ανεργίας η οποία επί του παρόντος βρίσκεται στο 18%.

Το Μαυροβούνιο είναι προετοιμασμένο σε μέτριο βαθμό όσον αφορά την ικανότητά του να αντιμετωπίζει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης. Ωστόσο, όσον αφορά τα βιομηχανικά και τα γεωργικά προϊόντα, το Μαυροβούνιο πάσχει από χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η οποία θα πρέπει να βελτιωθεί. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση των φυσικών υποδομών και του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας, καθώς και για να διασφαλιστεί ένα προβλέψιμο και υποστηρικτικό ρυθμιστικό περιβάλλον.

Όσον αφορά την **ικανότητά του να αναλάβει τις υποχρεώσεις του μέλους**, το Μαυροβούνιο έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό για τα περισσότερα κεφάλαια του κεκτημένου, παρόλο που το επίπεδο της εναρμόνισης ποικίλλει. Όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις το Μαυροβούνιο έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό. Θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την πρόληψη της διαφθοράς που παρατηρείται κατά τον κύκλο των δημοσίων συμβάσεων. Σχετικά με τον δημοσιονομικό έλεγχο, το Μαυροβούνιο έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό, αλλά απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή του δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου (PIFC) σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης και σε κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις. Σχετικά με τις στατιστικές, το Μαυροβούνιο έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας: απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες, ιδίως για να διασφαλιστεί η εναρμόνιση των μακροοικονομικών και επιχειρηματικών στατιστικών με τα πρότυπα της ΕΕ.

Το Μαυροβούνιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας, μεταξύ άλλων, στους τομείς του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο και η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας παραμένει σημαντική πρόκληση για το Μαυροβούνιο.

Σερβία

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, οι ενδιαφερόμενοι φορείς, μεταξύ των οποίων και η κοινωνία των πολιτών, συμμετείχαν όλο και περισσότερο στη διαδικασία προσχώρησης. Παρόλο που η συνεργασία μεταξύ των αρχών και των ανεξάρτητων ρυθμιστικών οργάνων και του διαμεσολαβητή αυξήθηκε πρόσφατα, θα πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω. Η χρήση διαδικασιών κατεπείγοντος στο κοινοβούλιο θα πρέπει να περιοριστεί. Θα απαιτηθούν συνταγματικές μεταρρυθμίσεις για την εναρμόνιση με τα πρότυπα της ΕΕ σε ορισμένους τομείς.

Η Σερβία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό στον τομέα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την έγκριση ενός συνολικού σχεδίου δράσης. Η Σερβία πρέπει να παραμείνει προσηλωμένη και να εφαρμόσει τους μεταρρυθμιστικούς της στόχους. Η ισχυρή πολιτική βούληση παραμένει ουσιαστικής σημασίας για να καταστήσει περισσότερο επαγγελματική και να αποπολιτικοποιήσει τη διοίκηση, καθώς και για να αυξήσει τη διαφάνεια των διαδικασιών πρόσληψης και απόλυσης, ιδίως για τα υψηλόβαθμα στελέχη.

Το δικαστικό σύστημα έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Νέοι κανόνες αξιολόγησης των δικαστών και των εισαγγελέων θεσπίστηκαν τον Μάιο. Οι περισσότεροι πρόεδροι δικαστηρίων διορίζονται πλέον σε μόνιμη βάση. Απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για να αντιμετωπιστεί η πολιτική επιρροή. Η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του δικαστικού σώματος και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη εμποδίζονται από την άνιση κατανομή του φόρτου εργασίας, την επαχθή συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων και την έλλειψη συστήματος δωρεάν νομικής βοήθειας.

Η Σερβία έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, η οποία παραμένει εκτεταμένη. Οι προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς δεν έχουν ακόμη αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα. Η θεσμική δομή δεν λειτουργεί ακόμη ως αξιόπιστο αποτρεπτικό μέσο. Απαιτούνται αποτελέσματα όσον αφορά τις έρευνες, τις διώξεις και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, ακόμη και σε ανώτατο επίπεδο.

Η Σερβία έχει προετοιμαστεί έως ένα σχετικό επίπεδο σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Νέα εργαστήρια DNA και φαρμάκων άρχισαν να λειτουργούν. Η χώρα συμβάλλει ενεργά στη διεθνή και περιφερειακή συνεργασία. Η Σερβία υιοθέτησε στρατηγικές για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, καθώς και μια στρατηγική διερεύνησης των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, αλλά δεν έχει ακόμη μια συνολική στρατηγική εικόνα της κατάστασης του οργανωμένου εγκλήματος στο έδαφός της. Είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα αξιόπιστο ιστορικό αποτελεσμάτων όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Έχει δημιουργηθεί το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Πρέπει να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή του σε ολόκληρη τη χώρα, μεταξύ άλλων και όσον αφορά την προστασία των μειονοτήτων. Πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για να εξασφαλιστεί η πλήρης άσκηση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης και της ελευθερίας της έκφρασης, όπου η Σερβία έχει επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Απαιτούνται περαιτέρω συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά, των προσφύγων και των εκτοπισθέντων. Οι αρχές έλαβαν περαιτέρω μέτρα για να ενισχυθεί η προστασία των δικαιωμάτων των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των διαφυλικών και των μεσοφυλικών (ΛΟΑΔΜ) ατόμων, και διευκόλυναν εκ νέου τη διοργάνωση της «πορείας υπερηφάνειας» στο Βελιγράδι. Ωστόσο, θα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο η νοοτροπία σεβασμού των ΛΟΑΔΜ.

Η Σερβία συμμετείχε εποικοδομητικά σε περιφερειακές πρωτοβουλίες και κατέβαλε προσπάθειες για τη βελτίωση των διμερών της σχέσεων σε πνεύμα συμφιλίωσης και καλών γειτονικών σχέσεων. Η συμμετοχή του Πρωθυπουργού στην τελετή μνήμης για τα θύματα της γενοκτονίας της Σρεμπρένιτσα τον Ιούλιο έστειλε ένα θετικό μήνυμα.

Όσον αφορά την **εξομάλυνση των σχέσεων με το Κοσσυφοπέδιο**, η Σερβία παρέμεινε προσηλωμένη στην εφαρμογή της «πρώτης συμφωνίας αρχών που διέπουν την εξομάλυνση των σχέσεων» του Απριλίου 2013, καθώς και των άλλων συμφωνιών που επιτεύχθηκαν κατά τον διάλογο υπό την αιγίδα της ΕΕ. Τον Αύγουστο ολοκληρώθηκαν βασικές συμφωνίες για την ενέργεια, τις τηλεπικοινωνίες, τη δημιουργία της Σύνδεσης/Κοινότητας δήμων στους οποίους η πλειονότητα των κατοίκων είναι Σέρβοι, καθώς και τη γέφυρα Mitrovica. Ο διάλογος κατέληξε σε περαιτέρω συγκεκριμένα αποτελέσματα στους τομείς της δικαιοσύνης, της πολιτικής προστασίας, της ασφάλισης οχημάτων, της είσπραξης δασμών και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Διεξήχθησαν επίσης εποικοδομητικές συνομιλίες σχετικά με τη βελτίωση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών από το Κοσσυφοπέδιο. Τα μέτρα που ελήφθησαν έδωσαν νέα ώθηση στην εξομάλυνση των σχέσεων και θα πρέπει να έχουν θετικό και από αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των πολιτών τόσο στο Κοσσυφοπέδιο όσο και στη Σερβία.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Σερβία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό για τη δημιουργία λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στην αντιμετώπιση ορισμένων πολιτικών αδυναμιών, ενώ πρέπει να διατηρηθεί η θετική πορεία προς την υλοποίηση περαιτέρω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η οικονομία της Σερβίας σημειώνει ανάκαμψη μετά την ύφεση. Χάρη σε σημαντικά μέτρα εξυγίανσης και σε καλύτερη είσπραξη των φόρων, το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε ραγδαία. Η δημοσιονομική εξυγίανση θα πρέπει να συνεχιστεί και να υποστηριχθεί από την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, όπως έχει προγραμματιστεί. Ο πληθωρισμός παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, γεγονός που επέτρεψε στην κεντρική τράπεζα να μειώσει τα επιτόκια. Η ανεργία, παρόλο που είναι πολύ υψηλή, μειώθηκε κάτω από το 20%. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, αλλά η πρόοδος αυτή πρέπει να συνεχιστεί. Ο ιδιωτικός τομέας δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά και η ανάπτυξή του εμποδίζεται από τις αδυναμίες του κράτους δικαίου και της δυσκολίας πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Η διαδικασία των οικονομικών μεταρρυθμίσεων πρέπει να συνεχιστεί, με ιδιαίτερη έμφαση στην αναδιάρθρωση των κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων και των δημόσιων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας.

Η Σερβία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό όσον αφορά την ικανότητά της να αντιμετωπίζει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης. Το εκπαιδευτικό σύστημα παρέμεινε ανεπαρκές, οι φυσικές υποδομές είναι ανεπαρκώς ανεπτυγμένες, ενώ ο άτυπος τομέας και οι κρατικές ενισχύσεις κατέχουν σημαντική θέση. Η Σερβία πρέπει να βελτιώσει την ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος, να το προσανατολίσει προς τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, να ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις και να επιταχύνει την εφαρμογή δημόσιων έργων υποδομών. Πρέπει να ρυθμίσει καλύτερα τις οιονεί φορολογικές επιβαρύνσεις και να εξασφαλίσει ένα διαφανές πλαίσιο κρατικής στήριξης στον ιδιωτικό τομέα και να το στρέψει προς αποτελεσματικούς και οριζόντιους στόχους, όπως η στήριξη στις ΜΜΕ και στην έρευνα και ανάπτυξη.

Όσον αφορά την **ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η προσχώρησή της στην ΕΕ**, η Σερβία συνέχισε γενικά την εναρμόνιση της νομοθεσίας της με το κεκτημένο της ΕΕ. Οι κατάλληλοι χρηματοδοτικοί και ανθρώπινοι πόροι, καθώς και τα υγιή στρατηγικά πλαίσια, θα είναι κρίσιμης σημασίας για τη διατήρηση του ρυθμού των μεταρρυθμίσεων. Η νομοθεσία της Σερβίας έχει πλέον εναρμονιστεί ευρέως σε τομείς όπως η διανοητική ιδιοκτησία, η αντιμετώπιση των μονοπωλίων και οι συγχωνεύσεις, καθώς και η

νομισματική πολιτική. Η Σερβία συγκρότησε εθνική επιτροπή επενδύσεων, στην οποία συμμετέχουν εθνικές αρχές, χορηγοί βοήθειας και διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (ΔΧΟ), για τον συντονισμό της επενδυτικής πολιτικής της σε βασικούς τομείς της ενιαίας «δεξαμενής» έργων (ενέργεια, μεταφορές, περιβάλλον και υποδομές σχετικές με επιχειρήσεις), η οποία αποτελεί παράδειγμα για την περιοχή. Στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων, των στατιστικών και του δημοσιονομικού ελέγχου, η Σερβία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό. Η Σερβία θα πρέπει να εναρμονίσει προοδευτικά την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την περίοδο μέχρι την προσχώρηση.

Οι μεικτές μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν δραματικά, δημιουργώντας σημαντική επιβάρυνση στο πλαίσιο πολιτικής της Σερβίας για το άσυλο και τη μετανάστευση. Η Σερβία κατέβαλε σημαντική προσπάθεια για την εξασφάλιση στέγης και ανθρωπιστικής βοήθειας για τους υπηκόους τρίτων χωρών που διέρχονται από τη χώρα, με τη στήριξη της ΕΕ καθώς και άλλων φορέων. Παράλληλα, η Σερβία θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την αντιμετώπιση της αύξησης των αβάσιμων αιτήσεων ασύλου που υποβάλλουν Σέρβοι υπήκοοι στην ΕΕ και στις χώρες Σένγκεν, με σκοπό να διατηρηθεί το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, οι σοβαρές προκλήσεις που αναφέρθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη υπογραμμίστηκαν από την πλέον σοβαρή πολιτική κρίση της χώρας από το 2001 με την παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, όπου εμπλέκονταν κατά τα φαινόμενα ανώτεροι κρατικοί υπάλληλοι, γεγονός που υποδηλώνει παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων, παρεμβάσεις στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και τις εκλογές, καθώς και πολιτικοποίηση και διαφθορά. Ανησυχίες για όλα αυτά τα ζητήματα είχαν εκφραστεί σε προηγούμενες εκθέσεις προόδου. Η διακοπή του πολιτικού διαλόγου και οι δυσκολίες επίτευξης συναίνεσης σε διάφορα ζητήματα προέβλεπαν και πάλι την πολιτική νοοτροπία που διχάζει τη χώρα.

Βάσει συμφωνίας που διευκολύνθηκε από τον Επίτροπο, με τη βοήθεια τριών μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τον Ιούνιο/Ιούλιο, βουλευτές του κυριότερου κόμματος της αντιπολίτευσης επέστρεψαν στο Κοινοβούλιο την 1η Σεπτεμβρίου αφού απείχαν από τις κοινοβουλευτικές εργασίες για πάνω από ένα έτος. Αυτή η αποχή επηρέασε σοβαρά την εποπτική λειτουργία του θεσμικού οργάνου επί της εκτελεστικής εξουσίας. Άλλα βασικά όργανα δεν ήταν σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματική εποπτεία. Αρχισαν εργασίες για την εφαρμογή της πολιτικής συμφωνίας. Η εφαρμογή πρέπει να συνεχιστεί και απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τις «επείγουσες μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες»⁴ ώστε να υπάρξουν αποτελέσματα σ' αυτό το πλαίσιο και στο πλαίσιο άλλων μεταρρυθμιστικών στόχων που είχαν συμφωνηθεί προηγουμένως.

Η κατάσταση μεταξύ των εθνοτήτων παραμένει εύθραυστη. Η επανεξέταση της συμφωνίας-πλαισίου της Οχρίδας, η οποία τερμάτισε τη σύρραξη του 2001 και παρέχει το πλαίσιο για τις σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων, πρέπει να ολοκληρωθεί.

Έπειτα από μεγάλη αστυνομική επιχείρηση σε εθνοτική αλβανική κοινότητα στο Κουμάνοβο, όπου έχασαν τη ζωή τους 18 άτομα, όλοι οι πολιτικοί ηγέτες της χώρας ζήτησαν

⁴ Οι «Επείγουσες μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες»: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_urgent_reform_priorities.pdf. Οι συστάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων ανωτάτου επιπέδου: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_recommendations_of_the_senior_experts_group.pdf

αποκατάσταση της ηρεμίας και υπογράμμισαν ότι το επεισόδιο αυτό δεν θα πρέπει να θεωρηθεί διεθνотικό ζήτημα. Τα επεισόδια στο Κουμάνοβο δεν έχουν ακόμη ερευνηθεί πλήρως.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραμάτισαν εποικοδομητικό ρόλο στο πλαίσιο της κρίσης ζητώντας τη λογοδοσία πολιτικών παραγόντων από όλες τις εθνοτικές κοινότητες. Παράλληλα, διάφορες οργανώσεις εξακολουθούν να εκφράζουν την ανησυχία τους σχετικά με το δυσχερές κλίμα εντός του οποίου λειτουργούν και την περιορισμένη δέσμευση για διάλογο από μέρους της κυβέρνησης, καθώς και σχετικά με τις πολιτικές επιθέσεις που δέχονται από πολιτικούς και φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης.

Η χώρα έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό στον τομέα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος σε ορισμένα ζητήματα. Ωστόσο, οι ανησυχίες σχετικά με την πολιτικοποίηση έχουν ενισχυθεί λόγω του περιεχομένου της παρακολούθησης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, ενώ οι αξιοκρατικές προσλήψεις συνεχίζουν να υπονομεύονται. Η εμπιστοσύνη των πολιτών στη λειτουργία των θεσμών έχει μειωθεί περαιτέρω. Ελήφθησαν ορισμένα μέτρα για τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, αλλά δεν έχει ακόμη καθοριστεί μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, πρέπει δε να βελτιωθεί η δημοσιονομική διαφάνεια.

Το δικαστικό σύστημα της χώρας παρουσιάζει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Η κατάσταση εμφανίζει οπισθοδρόμηση από το 2014, επειδή τα επιτεύγματα της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων της τελευταίας δεκαετίας έχουν υπονομευτεί σοβαρά λόγω της πραγματικής και πιθανής πολιτικής παρέμβασης στο έργο της δικαιοσύνης. Οι ενδείξεις σοβαρών παραπτώματων και παραβάσεων που απορρέουν από την παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων πρέπει ακόμη να ερευνηθούν σε βάθος. Οι αρχές πρέπει τώρα να επιδείξουν πραγματική πολιτική βούληση για να διασφαλίσουν την πλήρη ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος, μεταξύ άλλων, επιτρέποντας στον νεοδιορισθέντα Ειδικό Εισαγγελέα να εργάζεται απρόσκοπτα κατά την έρευνα για τις παρακολουθήσεις τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και το περιεχόμενό τους.

Όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, έχει επιτευχθεί σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Τα νομοθετικά και θεσμικά επιτεύγματα επισκιάστηκαν, ωστόσο, από την έλλειψη πολιτικής βούλησης και την πολιτική παρέμβαση στις εργασίες των σχετικών οργάνων, ιδίως σε υποθέσεις υψηλού επιπέδου. Πρέπει ακόμη να θεσπιστεί μηχανισμός καταγραφής των αποτελεσμάτων όσον αφορά την αποτελεσματική δίωξη, ιδίως, σε περιπτώσεις διαφθοράς υψηλού επιπέδου.

Σχετικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η χώρα έχει φθάσει σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Πρέπει ακόμη να εξασφαλιστεί επαρκής ικανότητα και εμπειρογνώσια για τη διεξαγωγή οικονομικών ερευνών και κατασχέσεων περιουσιακών στοιχείων κατά συστηματικό τρόπο.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ευρέως εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο, δεν εφαρμόζεται αρκετά, ιδίως, στους τομείς της μεταρρύθμισης του σωφρονιστικού συστήματος, της ένταξης των Ρομά, των δικαιωμάτων των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες. Η κοινότητα των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των διαφυλικών και των μεσοφυλικών (ΛΟΑΔΜ) εξακολουθεί να υφίσταται διακρίσεις και ομοφοβικές επιθέσεις από τα μέσα ενημέρωσης. Η χώρα εμφανίζει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης. Ωστόσο, η άσκηση αυτής της ελευθερίας αποτελεί σοβαρό πρόβλημα στη νοοτροπία των μέσων ενημέρωσης και στο πολιτικό κλίμα, και η χώρα συνέχισε να παρουσιάζει οπισθοδρόμηση σε αυτόν τον τομέα. Οι προσπάθειες περιορισμού της μετάδοσης ειδήσεων από τα μέσα ενημέρωσης για θέματα που ενδιαφέρουν το κοινό είναι ανησυχητικές.

Η χώρα γενικά διατηρεί καλές σχέσεις με άλλες χώρες της διεύρυνσης και διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην περιφερειακή συνεργασία. Έχουν ληφθεί μέτρα για να βελτιωθούν οι καλές γειτονικές σχέσεις. Το «ζήτημα της ονομασίας» που έχει προκύψει με την Ελλάδα πρέπει να επιλυθεί επείγοντως.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας βρίσκεται σε καλό επίπεδο προετοιμασίας στην ανάπτυξη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Η χώρα επωφελείται από σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, υποστηριζόμενο από υγιή νομισματική πολιτική, ευνοϊκές συνθήκες εισόδου στην αγορά και από ένα υγιές νομικό σύστημα. Παρατηρήθηκε κάποια οπισθοδρόμηση στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών. Οι μεσοπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι έχουν χαλαρώσει, η σύνθεση των δημόσιων δαπανών παραμένει στραμμένη προς μεταβιβάσεις και επιδοτήσεις και η αύξηση του συνολικού δημόσιου χρέους, καθώς και η διαφάνειά του, εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Ο προϋπολογισμός θα πρέπει να προσανατολίζεται περισσότερο προς την ανάπτυξη και την απασχόληση, ενώ θα πρέπει να βελτιωθούν ο συνολικός σχεδιασμός, η διαφάνεια και η εκτέλεσή του. Το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων περιόρισε την προσφορά πιστώσεων και πρέπει να αντιμετωπιστεί με περαιτέρω πολιτική δράση. Η ανεργία παραμένει υψηλή στο 28%.

Η οικονομία είναι σε μέτριο βαθμό προετοιμασμένη για την αντιμετώπιση των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς εντός της Ένωσης. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη διαφοροποίηση της δομής των εξαγωγών ως αποτέλεσμα των άμεσων επενδύσεων· οι εμπορικοί και επενδυτικοί δεσμοί με την ΕΕ ενισχύθηκαν περαιτέρω. Ωστόσο, η χώρα πρέπει να βελτιώσει την απασχολησιμότητα των ανθρώπων, ιδίως των νέων, εναρμονίζοντας καλύτερα την εκπαίδευση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, να αναβαθμίσει τους δεσμούς μεταξύ ξένων άμεσων επενδύσεων και της εγχώριας οικονομίας και να ιεραρχήσει καλύτερα τις επενδύσεις.

Όσον αφορά την **ικανότητά της ανάληψης των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η προσχώρηση στην ΕΕ**, η χώρα έχει σχετικά καλό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διοικητική ικανότητα και την ουσιαστική εφαρμογή. Στους περισσότερους τομείς, η χώρα είναι προετοιμασμένη σε μέτριο βαθμό, μεταξύ άλλων, και στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων, των στατιστικών και του δημοσιονομικού ελέγχου. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες γενικά, ιδίως στους ελάχιστους τομείς στους οποίους η χώρα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας.

Οι μεικτές μεταναστευτικές ροές αυξήθηκαν δραματικά, δημιουργώντας σημαντική επιβάρυνση στο πλαίσιο πολιτικής της χώρας για το άσυλο και τη μετανάστευση. Οι αρχές έλαβαν μέτρα για την παροχή ασφαλέστερης διέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών από το έδαφός τους και παρείχαν καταφύγιο και ανθρωπιστική βοήθεια, με τη στήριξη της ΕΕ καθώς και τη βοήθεια άλλων φορέων.

Αλβανία

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, οι τοπικές εκλογές του Ιουνίου 2015 διεξήχθησαν χωρίς σημαντικά συμβάντα. Οι ανησυχίες όσον αφορά την αμεροληψία και τον επαγγελματισμό των εκλογικών αρχών και τη γενική πολιτικοποίηση της εκλογικής διαδικασίας δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί. Τον Δεκέμβριο του 2014, το κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα στο οποίο περιγράφεται η βάση επί της οποίας η κυβερνητική πλειοψηφία και το κυριότερο κόμμα της αντιπολίτευσης θα μπορούν να αρχίσουν συνεχή και εποικοδομητικό πολιτικό διάλογο. Η κατάσταση αυτή τερμάτισε την εξάμηνη αποχή από τις κοινοβουλευτικές εργασίες εκ μέρους του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης. Ωστόσο, θα πρέπει να γίνουν ακόμη περισσότερα για να αντιμετωπιστεί η διχαστική πολιτική νοοτροπία και να εξασφαλιστεί πιο εποικοδομητικός διακομματικός διάλογος.

Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η Αλβανία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό. Εγκρίθηκαν ολοκληρωμένες στρατηγικές μεταρρύθμισης, καθώς και ο νέος κώδικας διοικητικών διαδικασιών. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να υλοποιηθεί ο στόχος για μια επαγγελματική και αποπολιτικοποιημένη δημόσια διοίκηση, να αυξηθεί η δημοσιονομική και διοικητική ικανότητα των μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του νόμου περί δημόσιας διοίκησης σε τοπικό επίπεδο.

Το δικαστικό σύστημα της Αλβανίας βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στο δικαστικό σύστημα σε ό,τι αφορά την ανεξαρτησία και τη λογοδοσία των δικαστών και των εισαγγελέων, την επιβολή των αποφάσεων, τη διοργανική συνεργασία και την απονομή της δικαιοσύνης η οποία παραμένει αργή. Συγκροτήθηκε ad hoc κοινοβουλευτική επιτροπή για να πραγματοποιήσει μια συνολική και χωρίς αποκλεισμούς μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης. Τα επόμενα κρίσιμα βήματα είναι η έγκριση της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, ακολουθούμενη από την υιοθέτηση των αναγκαίων θεσμικών, νομοθετικών και διαδικαστικών μέτρων.

Η Αλβανία έχει φτάσει σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Εγκρίθηκε νέα στρατηγική και σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, η διαφθορά είναι εκτεταμένη και απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να σημειωθεί πρόοδος με σκοπό τη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου ιστορικού ερευνών, διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. Οι προληπτικές έρευνες, οι συστηματικές αξιολογήσεις κινδύνου και η διοργανική συνεργασία πρέπει να βελτιωθούν. Η ανεξαρτησία των θεσμικών οργάνων που συμμετέχουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να ενισχυθεί, δεδομένου ότι τα εν λόγω όργανα παραμένουν ευάλωτα σε πολιτικές πιέσεις και άλλη αθέμιτη επιρροή.

Η χώρα έχει φθάσει σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η Αλβανία διεξήγαγε ορισμένες επιχειρήσεις επιβολής του νόμου που οδήγησαν στην καταστροφή μεγάλων καλλιεργείων κάνναβης. Ωστόσο, ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων που οδήγησαν αποτελεσματικά στην εξάρθρωση εγκληματικών οργανώσεων παραμένει αμελητέος σε σύγκριση με την εκτιμώμενη αξία της περιφερειακής και εγχώριας αγοράς του εγκλήματος. Οι οικονομικές έρευνες, τα μέτρα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων δεν εφαρμόζονται ακόμη ικανοποιητικά. Η Αλβανία πρέπει να επιδείξει αποτελέσματα όσον αφορά τις προληπτικές έρευνες, τις διώξεις και τις τελικές καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και την αποτελεσματική εξάρθρωση εγκληματικών δικτύων.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ευρέως εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο, η αποτελεσματική εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και των στρατηγικών είναι περιορισμένη και η επιβολή των μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει ανεπαρκής. Όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, η Αλβανίας έφθασε σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Το γενικό περιβάλλον συμβάλλει γενικά στην ελευθερία της έκφρασης, αλλά και απαιτείται καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας. Η ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής και του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω. Η επιβολή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί, και οι διαδικασίες καταγραφής ακίνητης περιουσίας, επιστροφής και αποζημιώσεων δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Οι Ρομά και οι Αιγύπτιοι των Βαλκανίων αντιμετωπίζουν πολύ δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης και είναι συχνά θύματα κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων. Στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων, η νομολογία πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Οι θεσμικοί μηχανισμοί για την προστασία των

δικαιωμάτων του παιδιού παραμένουν ανεπαρκείς. Το σύστημα δικαιοσύνης για ανήλικους δεν είναι σύμφωνο με τα διεθνή πρότυπα.

Η Αλβανία εξακολούθησε να συμμετέχει ενεργά στην περιφερειακή συνεργασία και να διατηρεί σχέσεις καλής γειτονίας, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Αλβανία σημείωσε μέτρια πρόοδο στην προσπάθειά της να καταστεί λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της μακροοικονομικής σταθερότητας και βελτιώθηκαν οι προοπτικές ανάπτυξης. Ο πληθωρισμός παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο παραμένουν σημαντικές προκλήσεις. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την υποστήριξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της άτυπης οικονομίας. Η Αλβανία θα πρέπει επίσης να βελτιώσει το πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης και να αντιμετωπίσει τα υψηλά επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Τα επίπεδα της ανεργίας (17,5%) και της άτυπης απασχόλησης παραμένουν υψηλά.

Όσον αφορά την ικανότητα να αντεπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, η Αλβανία έχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την εκπαίδευση, τις μεταφορές και την ενέργεια. Ωστόσο, σημαντικές επενδύσεις σε ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Αλβανίας. Η Αλβανία θα πρέπει να βελτιώσει την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να συνεχίσει την αναδιάρθρωση του τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, να υιοθετήσει και να εφαρμόσει τις εθνικές στρατηγικές μεταφορών και ενέργειας και να μειώσει τους μη δασμολογικούς φραγμούς στο εμπόριο, όπως οι ελλείψεις όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων.

Η Αλβανία συνέχισε την εναρμόνιση της νομοθεσίας της με τις απαιτήσεις της ΕΕ σε διάφορους τομείς, ενισχύοντας την **ικανότητά της ανάληψης των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η προσχώρηση στην ΕΕ**. Σε πολλούς τομείς, η χώρα είναι προετοιμασμένη σε μέτριο βαθμό, όπως στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου, ή έχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας, μεταξύ άλλων στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων και των στατιστικών. Ωστόσο, η Αλβανία πρέπει να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να προετοιμαστεί καλύτερα για την εφαρμογή του κεκτημένου της ΕΕ. Θα πρέπει να συνεχίσει την εργασία για την ανάπτυξη του δικτύου μεταφορών και ενέργειας. Πρέπει να ενισχυθούν η διοικητική ικανότητα και τα επαγγελματικά πρότυπα των φορέων που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του κεκτημένου και να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των ρυθμιστικών οργάνων. Η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, ιδίως για τη διασφάλιση αποτελεσματικής, αποδοτικής και διαφανούς λειτουργίας του συστήματος δημόσιων συμβάσεων και της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, παραμένει ουσιαστικής σημασίας.

Οι αλβανικές αρχές αναμένεται να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου αριθμού προδήλως αβάσιμων αιτήσεων ασύλου που υποβάλλουν οι πολίτες της σε κράτη μέλη της ΕΕ και σε συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν. Όλες οι δραστηριότητες για την αντιμετώπιση αυτού του αρνητικού φαινομένου θα ενταθούν μέσω του μηχανισμού παρακολούθησης μετά την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων, ιδίως μετά την πρόσφατη αύξηση κατά τη θερινή περίοδο.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, οι γενικές εκλογές του Οκτωβρίου 2014 έτυχαν αποτελεσματικής διαχείρισης και διεξήχθησαν με ομαλό τρόπο και σε ανταγωνιστικό περιβάλλον. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης έχει αρχίσει να λειτουργεί και να υλοποιεί το νομοθετικό πρόγραμμα δράσης. Το εγκριθέν πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων που προβλέπει την υλοποίηση σημαντικών κοινωνικοοικονομικών

μεταρρυθμίσεων σημείωσε αρχική πρόοδο κατά την εφαρμογή του. Η συνεργασία μεταξύ των κοινοβουλίων σε επίπεδο κρατών, οντοτήτων και της περιοχής του Βrčko πρέπει ωστόσο να βελτιωθεί. Πρέπει να καθιερωθεί στενότερη συνεργασία και συντονισμός μεταξύ όλων των επιπέδων διακυβέρνησης, τουλάχιστον για να μπορούν να αντιμετωπίζονται οι μείζονες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις.

Το σύνταγμα της χώρας θέσπισε μια περίπλοκη θεσμική αρχιτεκτονική η οποία παραμένει ανεπαρκής και υπόκειται σε διαφορετικές ερμηνείες. Το σύνταγμα εξακολουθεί να παραβιάζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αναφέρεται στην απόφαση *Sejdić-Finci* του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και πρέπει να τροποποιηθεί.

Η χώρα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, με υψηλό βαθμό πολιτικοποίησης και πλημμελή παροχή υπηρεσιών. Απαιτείται η θέσπιση νέου στρατηγικού πλαισίου που να διασφαλίζει την κατάλληλη πολιτική καθοδήγηση για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης στη χώρα.

Το δικαστικό σύστημα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης έχει φτάσει σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Υιοθετήθηκε στρατηγική μεταρρύθμισης του δικαστικού τομέα, η οποία πρέπει τώρα να εφαρμοστεί. Τον Σεπτέμβριο, σε υπουργική συνεδρίαση στο πλαίσιο του διαρθρωτικού διαλόγου, οι αρχές επανέλαβαν τη δέσμευσή τους να αναπτύξουν από κοινού βασικά στοιχεία της μεταρρύθμισης του δικαστικού τομέα.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Υιοθετήθηκε νέα στρατηγική και σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς που καλύπτουν τα έτη 2015-2019. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση στις δημεύσεις περιουσιακών στοιχείων. Η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και η πολιτική δέσμευση για το θέμα αυτό δεν έχει μετουσιωθεί σε απτά αποτελέσματα. Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες και είναι ανεπαρκές. Η έλλειψη επιβολής του νόμου επηρεάζει αρνητικά τους πολίτες και τα θεσμικά όργανα. Οι κυρώσεις δεν συνιστούν επαρκές αποτρεπτικό μέσο για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η χώρα έχει επίσης επιτύχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Μολονότι υπήρξαν ορισμένες επιτυχίες κοινές επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας κατά το παρελθόν έτος, κάποιες με συμμετοχή γειτονικών χωρών, ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ όλων των θεσμικών οργάνων σε ολόκληρη τη χώρα πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά. Ο αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων παραμένει χαμηλός. Οι οικονομικές έρευνες παραμένουν αναξιόποιτες. Η έλλειψη στρατηγικού συντονισμού εμποδίζει την αποτελεσματική παροχή αστυνομικών υπηρεσιών.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη βρίσκεται αντιμέτωπη με πολυάριθμες προκλήσεις όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων. Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων απαιτεί σημαντικές βελτιώσεις και η εγκριθείσα νομοθεσία πρέπει να εφαρμόζεται αποτελεσματικά, ιδίως σε ό, τι αφορά πτυχές για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Οι συνθήκες για την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης επιδεινώθηκαν κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Παρόλο που υπάρχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας σε αυτό τον τομέα και έχουν σε γενικές γραμμές θεσπιστεί διατάξεις, το θεσμικό και πολιτικό περιβάλλον δεν είναι ευνοϊκά για τη δημιουργία προϋποθέσεων για πλήρη ελευθερία της έκφρασης. Η κοινότητα των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των διαφυλικών και των μεσοφυλικών εξακολούθησε να υφίσταται απειλές και επιθέσεις. Έγιναν ορισμένα βήματα για την καταχώριση και τη στέγαση της μειονότητας των Ρομά, αλλά υπήρξε περιορισμένη δράση για την υγεία, την εκπαίδευση και την απασχόληση.

Η χώρα συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στις περιφερειακές πρωτοβουλίες και έχει πραγματοποιήσει σχετική πρόοδο στις σχέσεις καλής γειτονίας, συμπεριλαμβανομένης της

υπογραφής, τον Αύγουστο, συμφωνίας για τα σύνορα με το Μαυροβούνιο. Τον Μάιο, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη ανέλαβε την Προεδρία στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο της ανάπτυξης λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως όσον αφορά την διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά και τη χορήγηση οικοδομικών αδειών. Παρά την οπισθοδρόμηση που σημειώθηκε λόγω των πλημμυρών του 2014, η οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε ανθεκτική. Ωστόσο, οι δυσχερείς συνθήκες της αγοράς εργασίας δεν μεταβλήθηκαν γενικά, με το ποσοστό ανεργίας να καθορίζεται στο 27,6% και να φτάνει το 62,7% μεταξύ των νέων. Για να αντιμετωπιστούν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και χαμηλής συμμετοχής, η χώρα θα πρέπει να μειώσει τις δυσκαμψίες της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης. Η ποιότητα και η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών επιδεινώθηκαν. Το επιχειρηματικό περιβάλλον παραμένει ασθενές, γεγονός που εμποδίζει την ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη. Η κυβέρνηση πρέπει να βελτιώσει την ποιότητα της διαχείρισης του δημόσιου τομέα, αυξάνοντας ιδίως το δημοσιονομικό περιθώριο για ανάπτυξη που ενισχύει τις επενδύσεις κεφαλαίου. Επιπλέον, απαιτούνται συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση του πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης, τη συνέχιση των ιδιωτικοποιήσεων και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά την ικανότητα να αντεπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την ελευθέρωση των αγορών ενέργειας. Ωστόσο, προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της χώρας, οι αρχές θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη μιας περισσότερο στρατηγικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης· την απλοποίηση της περίπλοκης διαδικασίας για τις εξαγωγές και την ανάπτυξη στρατηγικής στον τομέα των μεταφορών και της ενέργειας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά την προσέγγισή της με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Υπάρχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις και την εσωτερική αγορά. Η χώρα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο στον τομέα των μεταφορών, αλλά η έγκριση της πολιτικής μεταφορών τον Ιούλιο συνιστά θετικό βήμα ώστε να αρχίσει να επωφελείται από το θεματολόγιο συνδεσιμότητας. Ωστόσο, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες στους περισσότερους τομείς πολιτικής ώστε η χώρα να εναρμονιστεί περαιτέρω με το κεκτημένο της ΕΕ. Στους τομείς αυτούς περιλαμβάνονται ο δημοσιονομικός έλεγχος, καθώς και οι στατιστικές, όπου η χώρα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο και απαιτούνται σημαντικά βήματα για την αντιμετώπιση των εκκρεμών προτεραιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, η επεξεργασία των δεδομένων της απογραφής του 2013 και η δημοσίευση των αποτελεσμάτων πρέπει να ολοκληρωθούν. Απαιτούνται επίσης περαιτέρω επίμονες προσπάθειες ιδίως σε ό,τι αφορά θέματα δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας, τον τομέα του ανταγωνισμού, της βιομηχανίας και των ΜΜΕ, τη γεωργία, τις πολιτικές για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, την ενέργεια, την κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης.

Κοσσυφοπέδιο

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, το εξάμηνο πολιτικό αδιέξοδο που παρατηρήθηκε μετά τις εκλογές του Ιουνίου 2014 καθυστέρησε βασικές μεταρρυθμίσεις. Η κατάσταση αυτή τερματίστηκε τον Δεκέμβριο, όταν το Δημοκρατικό Κόμμα Κοσσυφοπεδίου (PDK) σχημάτισε συνασπισμό με τον Δημοκρατικό Σύνδεσμο Κοσσυφοπεδίου (LDK) και με κόμματα μειοψηφίας. Τον Αύγουστο, η Συνέλευση του Κοσσυφοπεδίου ψήφισε υπέρ συνταγματικών τροποποιήσεων για τη συγκρότηση ειδικών τμημάτων και ειδικής

εισαγγελίας, με σκοπό τη δίωξη υποθέσεων σοβαρών διασυνοριακών και διεθνών εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια και μετά τη σύρραξη στο Κοσσυφοπέδιο. Η κυβέρνηση συνήψε επίσης βασικές συμφωνίες με το Βελιγράδι τον Αύγουστο. Αμφότερες οι αποφάσεις απαιτούσαν ισχυρή πολιτική δέσμευση εκ μέρους της κυβέρνησης.

Παρατηρήθηκε αυξανόμενη πόλωση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης. Μέλη της αντιπολίτευσης συμμετείχαν σε βίαια επεισόδια κατά της κυβέρνησης, επικρίνοντάς την για την πρόσφατη απόφασή της για τα ειδικά τμήματα, τη συμφωνία διαλόγου με το Βελιγράδι και τη συμφωνία οριοθέτησης των συνόρων με το Μαυροβούνιο.

Πολλά ανεξάρτητα θεσμικά όργανα και ρυθμιστικές αρχές δεν λειτουργούν επί του παρόντος ή επηρεάζονται αρνητικά από την καθυστέρηση του διορισμού των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Τόσο η κυβέρνηση όσο και η Συνέλευση πρέπει να επιλέξουν επείγοντως τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου αυτών των θεσμικών οργάνων και να καθορίσουν μηχανισμούς για τη λογοδοσία τους. Οι διορισμοί πρέπει να γίνουν βάσει επαγγελματικών τίτλων και προσόντων και όχι πολιτικών πελατειακών σχέσεων. Η πρόσφατη εκλογή του Διαμεσολαβητή αποτελεί θετική εξέλιξη από αυτή την άποψη.

Η κυβέρνηση ενέτεινε το ενδιαφέρον της για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η οποία έχει φτάσει σε σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την προώθηση του νομικού και στρατηγικού πλαισίου. Η συνεχιζόμενη πολιτικοποίηση της δημόσιας διοίκησης, ωστόσο, αποτελεί μείζον πρόβλημα. Η λογοδοσία πρέπει να βελτιωθεί σε όλο το φάσμα της διοίκησης μέσω κατάλληλης εποπτείας. Κάθε αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων των κυβερνητικών οργανισμών θα πρέπει να αποφεύγεται. Η κοινοβουλευτική εποπτεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού θα πρέπει να καταστεί περισσότερο αξιόπιστη και διαφανής. Η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση θα πρέπει να διασφαλίζεται σε όλους τους δημόσιους οργανισμούς.

Το δικαστικό σύστημα του Κοσσυφοπεδίου βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας. Εγκρίθηκε δέσμη τροποποιήσεων σε τέσσερις βασικούς νόμους και με αυτό τον τρόπο έγινε ένα βήμα προς τον εκσυγχρονισμό του συστήματος δικαιοσύνης. Ωστόσο, το δικαστικό σώμα εξακολουθεί να είναι επιρρεπές σε πολιτικές παρεμβάσεις. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας τόσο σε νομοθετικό επίπεδο όσο και στην πράξη, για την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς στο δικαστικό σώμα, την πρόσληψη και την κατάρτιση περισσότερο εξειδικευμένου προσωπικού και τη χορήγηση των κατάλληλων πόρων.

Το Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Μια συνολική και στρατηγική προσέγγιση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστούν απτά αποτελέσματα στην καταπολέμηση της ενδημικής διαφθοράς στο Κοσσυφοπέδιο. Δεν έχει ακόμη καταρτιστεί ιστορικό επιτυχών διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων στον τομέα αυτό. Οι σπάνιες έρευνες για διαφθορά υψηλού επιπέδου δεν έχουν καταλήξει μέχρι σήμερα σε τελικές καταδικαστικές αποφάσεις.

Το Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο προετοιμασίας όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος στον τομέα της διοργανικής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου για τη διεξαγωγή ερευνών. Ωστόσο, ο αριθμός ερευνών και καταδικαστικών αποφάσεων παραμένει χαμηλός. Η κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων σπάνια εφαρμόζεται. Η έμφαση σε στρατηγικές και σχέδια δράσης δεν θα πρέπει να επισκιάζει την ανάγκη για απτά αποτελέσματα στην καταπολέμηση του ενδημικού οργανωμένου εγκλήματος στο Κοσσυφοπέδιο. Το Κοσσυφοπέδιο επέσπευσε τις προσπάθειές του για καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά τη ριζοσπαστικοποίηση.

Η έγκριση της νομοθετικής δέσμης για τα ανθρώπινα δικαιώματα ενίσχυσε το θεσμικό πλαίσιο και αποσαφηνίζει τους ρόλους των διαφόρων θεσμικών οργάνων. Απαιτείται, ωστόσο, μεγαλύτερη πολιτική προσοχή για να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή και να αντιμετωπιστεί η έλλειψη πόρων. Στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης, το Κοσσυφοπέδιο έχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο παραμένει κατακερματισμένο και εν μέρει αναποτελεσματικό. Ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας είναι ευάλωτος σε πολιτικές πιέσεις και στερείται βιώσιμης χρηματοδότησης. Η βία κατά των γυναικών και η περιορισμένη πρόσβαση των γυναικών στην ιδιοκτησία παρεμποδίζουν την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους. Η προστασία των ατόμων με αναπηρίες και των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες, ιδίως των Ρομά, των Ασκάλι και των Γύφτων, πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά.

Όσον αφορά την **εξομάλυνση των σχέσεων με τη Σερβία**, το Κοσσυφοπέδιο παρέμεινε προσηλωμένο στην εφαρμογή της «πρώτης συμφωνίας αρχών που διέπει την εξομάλυνση των σχέσεων» του Απριλίου 2013 και των άλλων συμφωνιών που επιτεύχθηκαν κατά τον διάλογο υπό την αιγίδα της ΕΕ. Τον Αύγουστο ολοκληρώθηκαν βασικές συμφωνίες για την ενέργεια, τις τηλεπικοινωνίες, τη δημιουργία της Σύνδεσης/Κοινότητας δήμων η πλειονότητα των κατοίκων των οποίων είναι Σέρβοι, καθώς και τη γέφυρα στο Mitrovicë/Mitrovica. Ο διάλογος κατέληξε σε περαιτέρω συγκεκριμένα αποτελέσματα στους τομείς της δικαιοσύνης, της πολιτικής προστασίας, της ασφάλισης οχημάτων, της είσπραξης δασμών και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Διεξήχθησαν επίσης εποικοδομητικές συνομιλίες σχετικά με τη βελτίωση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών από το Κοσσυφοπέδιο. Τα μέτρα που ελήφθησαν έδωσαν νέα ώθηση στην εξομάλυνση των σχέσεων και θα πρέπει να έχουν θετικό και συγκεκριμένο αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των πολιτών τόσο στη Σερβία όσο και στο Κοσσυφοπέδιο.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, το Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά την ανάπτυξη λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Το συνεχιζόμενο εμπορικό έλλειμμα αντικατοπτρίζει περιορισμένη βάση παραγωγής και έλλειψη διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Η εξάρτηση από τα εμβάσματα και η εκτεταμένη άτυπη οικονομία μειώνουν τα κίνητρα για απασχόληση με συνέπεια την ήδη χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας και υψηλά ποσοστά ανεργίας, η οποία βρίσκεται στο 35,3% και ανέρχεται σε 61% μεταξύ των νέων. Η αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και μια ad hoc προσέγγιση της δημοσιονομικής πολιτικής συνιστούν σημαντικούς δημοσιονομικούς κινδύνους. Το Κοσσυφοπέδιο θα πρέπει να ενισχύσει το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, να βελτιώσει τη διαφάνεια των δημόσιων οικονομικών και να κατευθύνει τις δημοσιονομικές δαπάνες προς την ανάπτυξη. Το Κοσσυφοπέδιο θα πρέπει επίσης να επιταχύνει τις ιδιωτικοποιήσεις και την αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων και να βελτιώσει τις διαδικασίες πτώχευσης και αφερεγγυότητας, καθώς και να μειώσει την εξάρτηση από τους τελωνειακούς δασμούς διευρύνοντας την εθνική φορολογική βάση και εκσυγχρονίζοντας την είσπραξη των εσόδων.

Το Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά την ικανότητα να αντεπεξέλθει στις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές μεταρρυθμίσεις για να διασφαλιστεί ο σταθερός ενεργειακός εφοδιασμός και να μειωθούν οι απώλειες διανομής, να κλείσει το χάσμα δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και να διοχετευτούν οι άμεσες ξένες επενδύσεις και τα εμβάσματα στους παραγωγικούς τομείς.

Το Κοσσυφοπέδιο βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο της εναρμόνισης με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**, μεταξύ άλλων στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων, των στατιστικών και του δημοσιονομικού ελέγχου. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας σε ορισμένους τομείς είναι υψηλή, αλλά η εφαρμογή της είναι ελλιπής. Σχετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, ιδίως όσον αφορά την επιβολή ενός κεντρικού συστήματος δημόσιων

συμβάσεων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τη διαφθορά. Όσον αφορά τον δημοσιονομικό έλεγχο, σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως στον εξωτερικό έλεγχο. Ωστόσο, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή του εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου σε ολόκληρη τη διοίκηση και στις κρατικές επιχειρήσεις.

Τουρκία

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων επιβραδύνθηκε, επίσης λόγω των παρατεταμένων εκλογών. Η απερχόμενη κυβέρνηση κατέβαλε προσπάθειες για να αναζωογονήσει τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Ωστόσο, αυτή η επαναλαμβανόμενη δέσμευση εξουδετερώθηκε από την υιοθέτηση βασικής νομοθεσίας στους τομείς του κράτους δικαίου, της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του συνέρχεσθαι, η οποία ήταν αντίθετη προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το πολιτικό τοπίο εξακολουθεί να είναι διχασμένο.

Στις γενικές εκλογές της 7ης Ιουνίου, η συμμετοχή ανήλθε στο πρωτοφανές ποσοστό 84%, γεγονός που αποτελεί σαφή ένδειξη της ευρωστίας της τουρκικής δημοκρατίας, με εκπροσώπηση όλων των μεγάλων πολιτικών κομμάτων στο νέο κοινοβούλιο. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατό να σχηματιστεί κυβέρνηση εντός της συνταγματικής προθεσμίας και επαναληπτικές εκλογές έλαβαν χώρα την 1η Νοεμβρίου. Μεταξύ των ελλείψεων του νομικού πλαισίου που διέπει τις εκλογές, το όριο του 10% των ψήφων που απαιτείται για να εκπροσωπηθούν τα κόμματα στο κοινοβούλιο πρέπει να αντιμετωπιστεί ως προτεραιότητα.

Κατά την περίοδο αναφοράς, επιδεινώθηκε σταδιακά η κατάσταση ασφαλείας στην Τουρκία. Οι αρχές ξεκίνησαν εκτεταμένη στρατιωτική εκστρατεία ασφαλείας και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας κατά του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (PKK), το οποίο παραμένει στον κατάλογο τρομοκρατικών οργανώσεων της ΕΕ, τόσο στην Τουρκία όσο και στο Ιράκ. Η διαδικασία ρύθμισης του κουρδικού ζητήματος διεκόπη παρά τις προηγούμενες θετικές εξελίξεις.

Η Τουρκία επλήγη από την πλέον θανατηφόρο τρομοκρατική επίθεση στη σύγχρονη ιστορία της, στις 10 Οκτωβρίου στην Άγκυρα, που στοίχισε τη ζωή μεγάλου αριθμού διαδηλωτών οι οποίοι επρόκειτο να συμμετάσχουν σε πορεία ειρήνης που οργάνωναν συνδικάτα και νεολαίες των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Είναι σημαντικό να διεξαχθούν ταχείες και διαφανείς έρευνες γι' αυτά τα ειδεχθή εγκλήματα που είχαν σκοπό να αποσταθεροποιήσουν και να πλήξουν τη δημοκρατία της Τουρκίας.

Η Τουρκία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό στον τομέα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης. Διαθέτει ισχυρό δημόσιο τομέα και έχει δεσμευτεί υπέρ μιας διοίκησης φιλικής προς τον χρήστη. Ωστόσο, δεν υπάρχει ισχυρή ώθηση για πιο ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση. Ανησυχία προκαλούν οι πρόσφατες απολύσεις και υποβιβάσεις στο πλαίσιο της καταπολέμησης της «παράλληλης δομής»

Η κοινωνία των πολιτών παρέμεινε ενεργή, με αύξηση του αριθμού των οργανώσεών της και με συμμετοχή σε πολλούς τομείς του δημόσιου βίου, αλλά οι περιορισμοί της ελευθερίας του συνέρχεσθαι εξακολουθούν να προκαλούν σοβαρή ανησυχία.

Το δικαστικό σύστημα της Τουρκίας παρουσιάζει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας. Η ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος και η αρχή του διαχωρισμού των εξουσιών έχουν υπονομευθεί, ενώ οι δικαστές και οι εισαγγελείς υφίστανται ισχυρή πολιτική πίεση. Η εκστρατεία της κυβέρνησης κατά της εικαζόμενης «παράλληλης δομής» εντός του κράτους συνεχίστηκε ενεργά, θίγοντας μερικές φορές την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος, για την αποκατάσταση και διασφάλιση της οποίας απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες.

Όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, η Τουρκία έχει σχετικό επίπεδο προετοιμασίας για να προλαμβάνει και να καταπολεμά αποτελεσματικά τη διαφθορά. Οι επιδόσεις της Τουρκίας όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς παραμένουν

ανεπαρκείς. Η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη. Η αθέμιτη επιρροή που ασκεί η εκτελεστική εξουσία κατά την έρευνα και τη δίωξη σε προβεβλημένες υποθέσεις διαφθοράς εξακολουθεί να προκαλεί μεγάλη ανησυχία.

Η Τουρκία έχει προετοιμαστεί σε σχετικό επίπεδο ως προς την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Οι οικονομικές έρευνες δεν εφαρμόζονται ικανοποιητικά. Η προληπτική δέσμευση περιουσιακών στοιχείων σπάνια εφαρμόζεται και το επίπεδο κατάσχεσης/δήμευσης περιουσιακών στοιχείων είναι χαμηλό. Η απουσία νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων αποτελεί τροχοπέδη για την ευρύτερη συνεργασία με οργανισμούς και κράτη μέλη της ΕΕ.

Το σύνταγμα της Τουρκίας εγγυάται την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η εφαρμογή έχει βελτιωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία λίγα χρόνια, παραμένουν, ωστόσο, σοβαρές ελλείψεις. Η επιβολή των δικαιωμάτων που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ) και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) δεν έχει διασφαλιστεί πλήρως. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη να εκδοθεί συνολικός νόμος-πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η Τουρκία πρέπει επίσης να διασφαλίσει αποτελεσματικά τα δικαιώματα των γυναικών, των παιδιών, καθώς και των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των διαφυλικών και των μεσοφυλικών (ΛΟΑΔΜ) ατόμων, και να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνική ένταξη ευάλωτων ομάδων, όπως οι Ρομά.

Παρατηρήθηκε σημαντική οπισθοδρόμηση στους τομείς της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του συνέρχεσθαι. Η νομοθεσία περί εσωτερικής ασφάλειας αντικρούει τα μέτρα που περιγράφηκαν στο σχέδιο δράσης του Μαρτίου 2014 για την πρόληψη των παραβιάσεων της ΕΣΑΔ με τη χορήγηση ευρείας διακριτικής ευχέρειας σε οργανισμούς επιβολής του νόμου χωρίς την κατάλληλη εποπτεία. Ύστερα από πολλά χρόνια προόδου όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, παρατηρήθηκε σοβαρή οπισθοδρόμηση τα τελευταία δύο έτη, με σχετικό επίπεδο προετοιμασίας σ' αυτόν τον τομέα. Ενώ είχε καταστεί δυνατή η συζήτηση ορισμένων ευαίσθητων και αντιφατικών ζητημάτων σε ελεύθερο περιβάλλον, οι εν εξελίξει και νέες ποινικές υποθέσεις κατά δημοσιογράφων, συγγραφέων ή χρηστών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης προκαλούν σοβαρή ανησυχία. Οι αλλαγές του νόμου για το διαδίκτυο, που αποτελούν σημαντική υπαναχώρηση σε σχέση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, αύξησαν τις εξουσίες της κυβέρνησης να θέτουν φραγή στο περιεχόμενο χωρίς δικαστική απόφαση με την επίκληση ενός αδικαιολόγητα ευρέος φάσματος λόγων.

Η Τουρκία υποστήριξε την επανάληψη των συνομιλιών για τη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος τον Μάιο και δήλωσε ότι στηρίζει τις προσπάθειες του ειδικού συμβούλου του ΓΓΗΕ. Η συνεχής δέσμευση και η συγκεκριμένη συμβολή της Τουρκίας στη συνολική διευθέτηση παραμένει ζωτικής σημασίας. Ωστόσο, η Τουρκία δεν έχει ακόμη εκπληρώσει την υποχρέωσή της να εξασφαλίσει την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ούτε έχει άρει όλα τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών που επιβάλλει στην άμεση μεταφορική σύνδεση με την Κύπρο. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος ως προς την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Τα συμπεράσματα για την Τουρκία που εξέδωσε το Συμβούλιο (Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων) στις 11 Δεκεμβρίου 2006 και επικυρώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 14/15 Δεκεμβρίου 2006 παραμένουν σε ισχύ. Σύμφωνα με αυτά, οι διαπραγματεύσεις δεν θα ανοίξουν για οκτώ κεφάλαια⁵ σε σχέση με τους περιορισμούς της Τουρκίας όσον αφορά την Κυπριακή

⁵ Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δικαίωμα εγκατάστασης και ελευθερία παροχής υπηρεσιών, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, γεωργία και αγροτική ανάπτυξη, αλιεία, πολιτική μεταφορών, τελωνειακή ένωση και εξωτερικές σχέσεις.

Δημοκρατία και κανένα κεφάλαιο δεν θα κλείσει προσωρινά έως ότου η Επιτροπή επιβεβαιώσει ότι η Τουρκία έχει πλήρως εφαρμόσει το πρόσθετο πρωτόκολλο της συμφωνίας σύνδεσης.

Η Τουρκία πρέπει να αναλάβει σαφή δέσμευση ότι θα επιδιώξει καλές σχέσεις γειτονίας και την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, προσφεύγοντας, αν κριθεί απαραίτητο, στο Διεθνές Δικαστήριο. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ εξέφρασε γι' άλλη μια φορά σοβαρή ανησυχία και κάλεσε την Τουρκία να αποφύγει κάθε είδους απειλή ή ενέργεια κατά κράτους μέλους ή αιτία προστριβών ή ενεργειών που βλάπτουν τις σχέσεις καλής γειτονίας και την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η τουρκική οικονομία βρίσκεται σε προηγμένο στάδιο και μπορεί να θεωρηθεί λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Η οικονομική ανάπτυξη είναι μέτρια. Η Τουρκία εξακολούθησε να αντιμετωπίζει εξωτερικές και εσωτερικές ανισορροπίες, που απαιτούσαν προσαρμογές στη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, καθώς και την επιτάχυνση συνολικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Το μεγάλο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών συνέχισε να αποτελεί την αιτία για την οποία η οικονομία παραμένει ευάλωτη στις μεταβολές των παγκόσμιων νομισματικών συνθηκών και του αισθήματος κινδύνου. Σε εσωτερικό επίπεδο, ο πληθωρισμός βρίσκεται πάντα σε σχετικά υψηλά επίπεδα, γεγονός προβληματικό από πλευράς μακροοικονομικής σταθερότητας, κατανομής των πόρων και αναδιανεμητικών επιπτώσεων. Η Τουρκία υπερέβη εκ νέου τον επίσημο στόχο· παρά ταύτα, η κεντρική τράπεζα μείωσε τα επιτόκια. Το δημόσιο χρέος έφθασε σε βιώσιμο επίπεδο, αλλά το διαρθρωτικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης ήταν ιδιαίτερα αρνητικό. Η ανεργία αυξήθηκε ελαφρά σε ετήσιο μέσο όρο 9,9 %. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως η βελτίωση των ποσοστών σχολικής φοίτησης και η περαιτέρω ελευθέρωση του ενεργειακού τομέα. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές πρέπει να επιταχυνθούν ώστε να βελτιωθεί η λειτουργία των αγορών για τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες και την εργασία.

Η Τουρκία βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο προετοιμασίας όσον αφορά την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Η ποιότητα της εκπαίδευσης και η ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Απαιτούνται προσπάθειες για να διασφαλιστεί η διαφάνεια των κρατικών ενισχύσεων και να αρθούν οι περιορισμοί και οι εξαιρέσεις στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων.

Όσον αφορά την **ικανότητά της ανάληψης των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η προσχώρηση στην ΕΕ**, η Τουρκία συνέχισε να εναρμονίζεται με το κεκτημένο, αν και με βραδύτερο ρυθμό, και έχει επιτύχει ικανοποιητικό επίπεδο προετοιμασίας σε πολλούς τομείς. Η Τουρκία έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο στους τομείς του εταιρικού δικαίου, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των διευρωπαϊκών δικτύων και της επιστήμης και έρευνας. Η χώρα έχει επιτύχει επίσης ικανοποιητικό επίπεδο προετοιμασίας στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, του δικαίου περί διανοητικής ιδιοκτησίας, της πολιτικής για τις επιχειρήσεις και της βιομηχανικής πολιτικής, της τελωνειακής ένωσης και των εξωτερικών σχέσεων. Η Τουρκία παρέμεινε ιδιαίτερα κινητοποιημένη στην αντιμετώπιση των εξαιρετικών προκλήσεων στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου. Η Τουρκία έχει προετοιμαστεί σε ικανοποιητικό επίπεδο στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή του δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου σε όλα τα επίπεδα. Η Τουρκία έχει προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, δεδομένου ότι υπάρχουν ακόμη σημαντικά κενά στην εναρμόνισή της. Η Τουρκία έχει επίσης προετοιμαστεί σε μέτριο βαθμό στον τομέα των στατιστικών όπου απαιτούνται περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα. Σε όλους τους τομείς πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην επιβολή της

νομοθεσίας, ενώ πολλοί τομείς απαιτούν περαιτέρω σημαντική πρόοδο για να επιτευχθεί η νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο της ΕΕ.

Κατά το παρελθόν έτος, τα γεγονότα στη Συρία και στο Ιράκ ανάγκασαν την Τουρκία να αντιμετωπίσει την περαιτέρω αύξηση του αριθμού των **προσφύγων και των εκτοπισμένων ατόμων**. Η Τουρκία φιλοξενεί επί του παρόντος τον μεγαλύτερο πληθυσμό προσφύγων στον κόσμο, εκ των οποίων τα 2 εκατ. σχεδόν είναι Σύροι. Η διαχείριση μιας τέτοιας τεράστιας εισροής προσφύγων και εκτοπισμένων ατόμων συνιστά σημαντική πρόκληση για την Τουρκία, η οποία έχει ήδη δαπανήσει πάνω από 6,7 δισεκατ. ευρώ για τον σκοπό αυτό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

I ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Η Επιτροπή προέβη σε σειρά αλλαγών στις φετινές ανά χώρα εκθέσεις σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Στόχος είναι να αυξηθεί περαιτέρω η ποιότητα των αξιολογήσεων στις εκθέσεις, καθώς και η αξιοπιστία της δέσμης ως πηγής πληροφοριών για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. Ο νέος τρόπος υποβολής εκθέσεων παρέχει μεγαλύτερη διαφάνεια στη διαδικασία της διεύρυνσης. Έτσι θα καταστεί δυνατός ο αυστηρότερος έλεγχος των μεταρρυθμίσεων από όλους τους ενδιαφερομένους. Η δέσμη θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθεί για την καλύτερη μέτρηση των αποτελεσμάτων της πολιτικής που ασκούμε και της χρηματοδοτικής συνδρομής μας, ενώ θα συνεισφέρει και στην παρακολούθηση των επιδόσεων του ΜΠΒ II. Ως εκ τούτου, οι εκθέσεις:

- αυξάνουν την εστίαση στην τρέχουσα κατάσταση και καταδεικνύουν σαφέστερα σε ποιο σημείο βρίσκονται οι χώρες όσον αφορά τις προετοιμασίες τους για την πλήρωση των κριτηρίων ένταξης. Τούτο θα επιτρέψει επίσης στον αναγνώστη να τοποθετήσει τη συντελούμενη πρόοδο σε πιο ξεκάθαρο πλαίσιο·
- παρέχουν καλύτερη καθοδήγηση σχετικά με τα σημεία στα οποία θα πρέπει να επικεντρωθούν οι χώρες κατά το προσεχές έτος. Αυτό με τη σειρά του θα συμβάλει στη μεγαλύτερη συνάφεια των μελλοντικών εκθέσεων προόδου και στην εστίασή τους στα βασικά ζητήματα και σε όσα προσδοκείται να πράξει κάθε χώρα·
- περιλαμβάνουν καλύτερα εναρμονισμένες κλίμακες αναφοράς και αξιολόγησης, οι οποίες θα επιτρέψουν την άμεση σύγκριση των χωρών στους βασικούς τομείς. Προσδοκούμε ότι η άμεση συγκρισιμότητα θα αποτελέσει κίνητρο για να ενταθούν οι μεταρρυθμίσεις.

Εστίαση στα θεμελιώδη ζητήματα

Οι αλλαγές στις ετήσιες εκθέσεις λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη της δέουσας αλληλουχίας των μεταρρυθμίσεων. Η νέα παρουσίαση εφαρμόζεται το 2015 ως πιλοτική προσέγγιση με εστίαση στις τρέχουσες πολιτικές προτεραιότητες και αδυναμίες που παρατηρούνται στις χώρες της διεύρυνσης. Ως εκ τούτου, η νέα παρουσίαση εφαρμόζεται στους ακόλουθους τομείς:

- ο Το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα (λειτουργία της δικαιοσύνης, διαφθορά, οργανωμένο έγκλημα, ελευθερία της έκφρασης)
- ο Οικονομικά κριτήρια
- ο Μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης
- ο Τρία κεφάλαια που συνδέονται στενά με τα παραπάνω (δημόσιες συμβάσεις, στατιστικές, δημοσιονομικός έλεγχος)

Αυτά τα «θεμελιώδη ζητήματα» είναι επίσης οι βασικοί τομείς στους οποίους οι εργασίες προχωρούν ικανοποιητικά για την καλύτερη αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα σε σχέση με τον τρόπο χειρισμού του κράτους δικαίου κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, καθώς και με την υλοποίηση της νέας προσέγγισης στο κεφάλαιο 23 (Δικαιοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα) και στο κεφάλαιο 24 (Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια). Βάσει της προσέγγισης αυτής, δίδεται προτεραιότητα στους εν λόγω τομείς και διασφαλίζεται ότι εξετάζονται στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας προσχώρησης. Τούτο προσφέρει στις χώρες μεγάλο χρονικό περιθώριο πριν από την προσχώρηση ώστε να δημιουργήσουν ιστορικό συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των μεταρρυθμίσεων.

Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση, στις περιπτώσεις που έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι προτάσεις της Επιτροπής για το 2014. Όλες οι χώρες έχουν θεσπίσει προγράμματα οικονομικής μεταρρύθμισης τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο υπουργικής συζήτησης και έγκρισης κοινών συστάσεων τον Μάιο του 2015. Έχουν επίσης ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά τις εργασίες για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης (ΜΔΔ). Οι εργασίες σε αυτόν τον τομέα εντατικοποιήθηκαν με την οριστικοποίηση των αρχών της ΜΔΔ από την ΕΕ και τον ΟΟΣΑ (SIGMA) βάσει των οποίων θα πρέπει να επιστευθεί η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων ΜΔΔ.

Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει τα διδάγματα από την πιλοτική προσέγγιση που εφαρμόστηκε κατά το τρέχον έτος και θα μελετήσει περαιτέρω προσαρμογές που θα κριθούν ενδεχομένως αναγκαίες. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης, σε μελλοντικές εκθέσεις, τη δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης της επικαιροποιημένης προσέγγισης σε άλλους τομείς λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξασφαλίζεται η δέουσα αλληλουχία μεταρρυθμίσεων/ευθυγράμμισης λόγω της περιορισμένης διοικητικής ικανότητας των χωρών της διεύρυνσης, καθώς και της συνεχιζόμενης ανάγκης εστίασης στις βασικές αρχές. Στον τομέα της οικονομίας, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο εξειδίκευσης των υποκριτηρίων και παραμέτρων για την αξιολόγηση των δύο οικονομικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης⁶, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις διαφορετικές προκλήσεις και ιδιαιτερότητες των σημερινών υποψήφιων χωρών σε σύγκριση με εκείνες της πέμπτης διεύρυνσης, όταν καταρτίστηκαν τα οικονομικά υποκριτήρια.

Κλίμακες αξιολόγησης

Σε καθεμία από τις πιλοτικές περιοχές αξιολογείται τόσο η επικρατούσα κατάσταση όσο και το επίπεδο της προόδου σύμφωνα με τυποποιημένη πενταβάθμια κλίμακα αξιολόγησης.

Οι πέντε όροι που χρησιμοποιούνται στην έκθεση όσον αφορά την κατάσταση είναι οι εξής:

⁶ Σήμερα απαιτείται η ύπαρξη λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς, καθώς και ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς που υφίστανται στα πλαίσια της Ένωσης.

Οι πέντε όροι που χρησιμοποιούνται στην έκθεση για την αξιολόγηση της προόδου που σημειώθηκε κατά τους προηγούμενους 12 μήνες είναι οι ακόλουθοι:

Στις εκθέσεις, προβλέπεται μία αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης και μία αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί σε καθέναν από τους πρότυπους τομείς. Οι αξιολογήσεις αυτές βασίζονται σε προσεκτική ανάλυση της κατάστασης στο πλαίσιο εκάστου από τους υποτομείς κάθε πρότυπου τομέα. Οι εν λόγω υποτομείς επεξηγούνται κατωτέρω. Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της εφαρμογής και στο ιστορικό των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων σε κάθε τομέα. Ως εκ τούτου, κατά τη συνολική αξιολόγηση δίδεται μεγαλύτερη βαρύτητα σε αυτούς τους τομείς από ό,τι στη νομική ευθυγράμμιση και στο θεσμικό πλαίσιο.

Βελτίωση της συγκέντρωσης πληροφοριών

Το επίπεδο των διαθέσιμων πληροφοριών για τις χώρες αυτές σε προηγούμενα στάδια της διαδικασίας σχετικά με τα θεμελιώδη ζητήματα είναι κατά κανόνα χαμηλότερο σε σχέση με τα πλέον προχωρημένα στάδια. Προκειμένου να αποκτήσει βαθύτερη κατανόηση των μεταρρυθμιστικών προκλήσεων για όλες τις χώρες, η Επιτροπή σκοπεύει να αυξήσει το επίπεδο δέσμευσης και συλλογής πληροφοριών με όλες τις χώρες. Τούτο θα επιτευχθεί με τη συστηματικότερη χρήση υφιστάμενων μηχανισμών όπως το ΤΑΙΕΧ, για παράδειγμα μέσω συχνότερων και καλύτερα στοχοθετημένων αποστολών αξιολόγησης από ομοτίμους, με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων από τα κράτη μέλη. Θα χρησιμοποιηθούν επίσης σχετικά φόρουμ για τη βελτίωση της συγκέντρωσης πληροφοριών, καθώς και συναντήσεις στο πλαίσιο της ΣΣΣ, διάλογοι υψηλού επιπέδου και τεχνικές διαβουλεύσεις.

II ΟΙ ΠΡΟΤΥΠΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

➤ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Οι χώρες πρέπει να προβούν σε εκτεταμένες δικαστικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την εξασφάλιση ανεξάρτητων και αποτελεσματικών δικαστικών συστημάτων ικανών να διασφαλίζουν δίκαιες δίκες, στα οποία οι δικαστές και οι εισαγγελείς διορίζονται και προάγονται με αξιοκρατικά κριτήρια, είναι αμερόληπτοι και υποχρεωμένοι να λογοδοτούν, δεν υπόκεινται δε σε πολιτικές ή άλλου είδους πιέσεις. Οι στρατηγικές των δικαστικών μεταρρυθμίσεων πρέπει να είναι αξιόπιστες, άρτιες και να εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Καθοριστική είναι η σημασία των συνταγματικών και νομικών εγγυήσεων προκειμένου να διασφαλίζεται η πλήρης ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Τα δικαστικά και τα εισαγγελικά συμβούλια πρέπει να διαθέτουν όλα τα μέσα για να διαδραματίσουν πλήρως τον ρόλο τους ως διοικητικά όργανα, διασφαλίζοντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους και την υποχρέωση λογοδοσίας. Στα μέτρα που θα διασφαλίζουν την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης περιλαμβάνονται η αντιμετώπιση του υπερβολικά υψηλού αριθμού εκκρεμουσών δικαστικών υποθέσεων, των χρονοβόρων διαδικασιών και της ασυνέπειας της νομολογίας, καθώς και η διασφάλιση της προσήκουσας εκτέλεσης όλων των δικαστικών

αποφάσεων. Είναι απαραίτητη η αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά την απονομή της δικαιοσύνης ώστε να δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στην παροχή υπηρεσίας στους πολίτες.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα της δικαιοσύνης:

Στρατηγικό πλαίσιο και προϋπολογισμός

Περιλαμβάνει τον βαθμό ικανότητας της χώρας να προσδιορίσει αποτελεσματικά τις ελλείψεις και να αναπτύξει μια συνεκτική θεώρηση του τρόπου αντιμετώπισής τους, συμπεριλαμβανομένων του τρόπου χειρισμού της αλληλουχίας των μεταρρυθμίσεων, του σαφούς προσδιορισμού των αρμόδιων οργάνων και των αρμοδιοτήτων τους, της εξασφάλισης ρεαλιστικής εγγραφής στον προϋπολογισμό και της θέσπισης μηχανισμού παρακολούθησης.

Διαχείριση του δικαστικού σώματος

Περιλαμβάνει τη λειτουργία των δικαστικών και εισαγγελικών συμβουλίων και θέματα που αφορούν τη σύνθεση και επιλογή τους (μεικτά ή όχι, εκλεγόμενα από ομοτίμους κ.λπ.), την ανεξαρτησία, την εντολή, τους διαδικαστικούς κανόνες, τη λογοδοσία, τη διαφάνεια, καθώς και την επάρκεια προϋπολογισμού και προσωπικού.

Ανεξαρτησία

Περιλαμβάνει τις νομικές εγγυήσεις και διασφαλίσεις και τον βαθμό στον οποίο αυτές γίνονται σεβαστές στην πράξη, τον τρόπο κατανομής των υποθέσεων μεταξύ δικαστών και τη μονιμότητα των δικαστών.

Λογοδοσία

Περιλαμβάνει θέματα όπως οι κώδικες δεοντολογίας, η εκπαίδευση σε θέματα προσωπικής ακεραιότητας, τα συστήματα κατάρτισης δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες) και ο τρόπος ελέγχου τους, το έργο των ανεξάρτητων αρχών ελέγχου, ο βαθμός επιβολής, κατά περίπτωση, πειθαρχικών κυρώσεων.

Επαγγελματισμός και επάρκεια

Περιλαμβάνει την εξέταση συστημάτων πρόσληψης, επιλογής, διορισμού, προαγωγής και αξιολόγησης των δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και επαγγελματικής εξέλιξης και κατάρτισης.

Ποιότητα της δικαιοσύνης

Περιλαμβάνει την προώθηση της κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων, τον προϋπολογισμό και τους ανθρώπινους πόρους, τη διαθεσιμότητα και χρήση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, τις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, τον βαθμό εναρμόνισης της νομολογίας με τη νομολογία άλλων δικαστηρίων και την ενδεχόμενη δημοσιοποίησή της.

Αποτελεσματικότητα

Περιλαμβάνει την εξέταση της διάρκειας της διαδικασίας, του ρυθμού επίλυσης των υποθέσεων, των εκκρεμών υποθέσεων, της αναθεώρησης/τροποποίησης των κωδίκων διοικητικής δικονομίας, του εξορθολογισμού του δικτύου δικαστηρίων/των δικαστηριακών δομών, της ύπαρξης στρατηγικών ανθρώπινων πόρων, της διαθεσιμότητα βοηθητικού προσωπικού κτλ.

➤ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης είναι αναγκαία η θέσπιση ισχυρότερων πλαισίων για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς. Σε τομείς όπως οι δημόσιες συμβάσεις και οι ιδιωτικοποιήσεις, τα φαινόμενα διαφθοράς εξακολουθούν να στερούν τους λιγοστούς πόρους από τους εθνικούς προϋπολογισμούς, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά το επιχειρηματικό και επενδυτικό κλίμα, προϋπόθεση για την ευδοκίμηση του οποίου είναι η ασφάλεια δικαίου. Η διαφθορά επηρεάζει επίσης άμεσα τους πολίτες κατά τις επαφές τους με ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας. Απαιτείται αποτελεσματικός έλεγχος της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων και των προεκλογικών εκστρατειών, καθώς και της διαχείρισης των συγκρούσεων. Η διαφάνεια στη χρήση των δημόσιων κονδυλίων και ένα σταθερό σύστημα δημόσιας πρόσβασης στις πληροφορίες συνιστούν αποτρεπτικά εργαλεία που πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως.

Υπάρχει ανάγκη για περισσότερο προδραστική, συντονισμένη και αποτελεσματική επιβολή του νόμου ώστε να εξασφαλίζεται η σωστή διερεύνηση, δίωξη και επιβολή ποινών σε υποθέσεις διαφθοράς, και σε υψηλό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της κατάσχεσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων. Θα πρέπει να εξασφαλιστούν σταθερές επιδόσεις όσον αφορά την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων στον τομέα αυτό. Απαιτούνται βελτιώσεις στη συλλογή και την προσβασιμότητα των δεδομένων προκειμένου να βελτιωθεί η διαφάνεια και να διευκολυνθεί η παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών καταπολέμησης της διαφθοράς.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς:

Στρατηγικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει την αξιολόγηση της κατάρτισης και της καταλληλότητας ολοκληρωμένων στρατηγικών και αξιόπιστων σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση των βασικών ελλείψεων, της δέουσας εγγραφής τους στον προϋπολογισμό, της ύπαρξης κατάλληλων μηχανισμών παρακολούθησης, καθώς και ειδικών τομεακών σχεδίων δράσης σε ευάλωτους τομείς.

Νομικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει την ανάγκη για σαφείς και πλήρεις νομικούς ορισμούς, οι οποίοι συνάδουν με τη σύμβαση του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ευθυγράμμιση με τις συστάσεις της ομάδας GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης, σαφείς κανόνες και αποτρεπτικές κυρώσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση των κομμάτων, τις συγκρούσεις συμφερόντων, τις δηλώσεις πόθεν έσχες και την πρόσβαση σε πληροφορίες, καθώς και ορθή πολιτική ανθρωπίνων πόρων για τους υπαλλήλους και λειτουργούς του Δημοσίου, και προστασία των καταγγελλόντων δυσλειτουργίες.

Θεσμικό πλαίσιο - πρόληψη

Περιλαμβάνει την ύπαρξη ανεξάρτητων φορέων καταπολέμησης της διαφθοράς και τον διορισμό αρχών που θα παρακολουθούν τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία πρόληψης, καθώς και θέματα που άπτονται της στελέχωσης, της κατάρτισης, του προϋπολογισμού και της ανεξαρτησίας τους· την ύπαρξη κωδίκων δεοντολογίας, τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου και των ελεγκτικών φορέων, καθώς και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης.

Θεσμικό πλαίσιο - καταστολή

Περιλαμβάνει την αξιολόγηση της εντολής και ανεξαρτησίας των οργάνων επιβολής του νόμου, του επιπέδου εξειδίκευσης, της συνεργασίας μεταξύ αστυνομίας και εισαγγελίας, της τυχόν εφαρμογής αποτρεπτικών κυρώσεων, της ασφάλειας της επικοινωνίας και των βάσεων δεδομένων, και του τρόπου εφαρμογής των διατάξεων περί ασυλίας.

Αποτελέσματα (ιστορικό επιδόσεων)

Περιλαμβάνει τον αριθμό και τη φύση των ερευνών, διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς, μεταξύ άλλων και σε υψηλό επίπεδο, την έκταση κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων, τον χειρισμό υποθέσεων σύγκρουσης συμφερόντων, την επαλήθευση των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες), τις παραβάσεις των κανόνων χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, υποθέσεις πρόσβασης σε πληροφορίες, κτλ.

➤ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (και της διαφθοράς) παραμένει θεμελιώδους σημασίας για την καταπολέμηση της διείσδυσης της εγκληματικότητας στο πολιτικό, νομικό και οικονομικό σύστημα. Τα όργανα επιβολής του νόμου και οι εισαγγελικές αρχές πρέπει να αποκτήσουν αποτελεσματικά νομικά και ερευνητικά μέσα για να καταπολεμούν και να επιβάλλουν κυρώσεις στο οργανωμένο έγκλημα και να είναι σε θέση να διενεργούν προδραστικές έρευνες. Η ικανότητα διενέργειας περίπλοκων χρηματοπιστωτικών ερευνών, καθώς και αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες πρέπει να βελτιωθεί ουσιαστικά. Οι εντεινόμενες απειλές, όπως το έγκλημα στον κυβερνοχώρο ή η τρομοκρατία, απαιτούν υψηλότερο βαθμό εξειδίκευσης. Η δήμευση περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης είναι θεμελιώδης για την αποτελεσματική εξάρθρωση των εγκληματικών δικτύων. Θα πρέπει να εξεταστεί η ποινικοποίηση του παράνομου πλουτισμού με σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου του ανεξήγητου πλουτισμού. Απαιτείται επίσης πλήρης προστασία των μαρτύρων.

Ο διασυνοριακός χαρακτήρας πολλών εγκληματικών δραστηριοτήτων και ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος καθιστά αναγκαία την ενίσχυση της περιφερειακής και διεθνούς συνεργασίας, με βελτιωμένη ανταπόκριση στα αιτήματα των κρατών μελών για αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Επιδιώκεται επίσης η περαιτέρω επιχειρησιακή συνεργασία με τους αρμόδιους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, ιδίως δε με την Ευρωπόλ, την Eurojust και τον Frontex.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, αντιμετωπίζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος:

Στρατηγικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει την ύπαρξη ολοκληρωμένης και αξιόπιστης στρατηγικής, που αντανακλά στρατηγική εικόνα της κατάστασης όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα βάσει ανάλυσης κινδύνου, καθώς και κάθε άλλη στρατηγική για ειδικές μορφές εγκληματικότητας ή οικονομικές έρευνες.

Νομικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της θέσπισης κατάλληλου κώδικα ποινικής δικονομίας και της ευθυγράμμισης του εν λόγω κώδικα με το κεκτημένο (εμπορία ανθρώπων, ναρκωτικά, έγκλημα στον κυβερνοχώρο, παιδική πορνογραφία).

Θεσμικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει την εξέταση του αριθμού των αστυνομικών, της κατάρτισης και του επαγγελματισμού τους, της εξειδίκευσης των φορέων επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένης της εισαγγελίας, της διεθνούς συνεργασίας, του έργου της υπηρεσίας ανάκτησης και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, των συστημάτων προστασίας μαρτύρων, καθώς και των μηχανισμών αστυνομικής εποπτείας.

Επιχειρησιακή ικανότητα (ιστορικό επιδόσεων)

Περιλαμβάνει τον αριθμό και τη φύση των ερευνών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και τον βαθμό εξάρθρωσης εγκληματικών οργανώσεων (και όχι απλώς φυσικών προσώπων) και την έκταση δήμευσης περιουσιακών στοιχείων, των συστημάτων επικοινωνίας, βάσεων δεδομένων, προσωπικού και εξοπλισμού, της μυστικότητας των ερευνών, και των δραστηριοτήτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

➤ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Το νομικό πλαίσιο για την ελευθερία της έκφρασης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης έχει σε μεγάλο βαθμό τεθεί σε εφαρμογή στις χώρες της διεύρυνσης, στα δε μέσα ενημέρωσης επικρατεί σε μεγάλο βαθμό πολυφωνία. Ωστόσο, στην πράξη, η κατάσταση όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης εξακολουθεί να εμπνέει ανησυχία, ενώ σε ορισμένες χώρες εξακολούθησε να επιδεινώνεται. Σε ορισμένες χώρες επικρατεί κλίμα φόβου και λογοκρισίας τροφοδοτούμενο από διαρκή κρούσματα βίας και εκφοβισμού κατά δημοσιογράφων, ενώ ελάχιστες είναι, αφενός, οι επιτυχίες των αρχών όσον αφορά τον εντοπισμό και την αρμόζουσα τιμωρία των δραστών και περιορισμένη, αφετέρου, η πολιτική βούληση για κάτι τέτοιο. Μερικές φορές οι ίδιες οι κυβερνήσεις συμβάλλουν σε ένα κλίμα δαιμονοποίησης δημοσιογράφων οι οποίοι επικρίνουν την κυβερνητική πολιτική, γεγονός που οδηγεί σε αυτολογοκρισία. Παρότι η δυσφήμιση έχει αποποινικοποιηθεί, οι διώξεις δημοσιογράφων συνεχίζονται. Το δικαστικό σώμα πρέπει να εξελιχθεί και να εκπαιδευτεί ώστε να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις κατάχρησης κρατικής εξουσίας.

Πρέπει να αντιμετωπιστεί το ζήτημα των κυβερνητικών παρεμβάσεων στην ελευθερία του Τύπου. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη διασφάλιση της πολιτικής και οικονομικής ανεξαρτησίας των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων, για την ενίσχυση των ρυθμιστικών οργανισμών και για την προώθηση της λειτουργικής αυτορρύθμισης των μέσων ενημέρωσης. Επίσης πρέπει να αποτραπεί η άτυπη οικονομική πίεση που ασκείται στα μέσα ενημέρωσης, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς των μέσων ενημέρωσης, την αποφυγή υπερβολικής συγκέντρωσης και τη διασφάλιση της θέσπισης διαφανών κανόνων όσον αφορά την ανάθεση συμβάσεων για τις κρατικές διαφημίσεις.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης⁷:

⁷ Βασικά ζητήματα τίγονται επίσης στις *Κατευθυντήριες γραμμές για τη στήριξη εκ μέρους της ΕΕ της ελευθερίας και της ακεραιότητας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στις χώρες της διεύρυνσης, 2014-2020* (http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/elarg-guidelines-for-media-freedom-and-integrity_210214.pdf).

Εκφοβισμός δημοσιογράφων

Περιλαμβάνει αξιολόγηση της συνέχειας που δίδεται από την αστυνομία και τα δικαιοδοτικά όργανα στις σωματικές επιθέσεις και απειλές κατά δημοσιογράφων. το ζήτημα των αυθαίρετων συλλήψεων δημοσιογράφων καθώς και δηλώσεις πολιτικών που έχουν ενδεχομένως αρνητικό αντίκτυπο στους δημοσιογράφους και συμβάλλουν σε κλίμα αυτολογοκρισίας.

Νομοθετικό περιβάλλον

Περιλαμβάνει την αξιολόγηση της αναλογικότητας των νομικών κανόνων για δυσφήμιση, βλασφημία, ρητορική μίσους, δημόσια ηθική και της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας σε επιγραμμικά και μη μέσα ενημέρωσης, των κανόνων που διέπουν το δημοσιογραφικό επάγγελμα, καθώς και των περιορισμών στην πρόσβαση σε ενημέρωση.

Εφαρμογή/θεσμικά όργανα

Περιλαμβάνει αξιολόγηση του βαθμού συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και του έργου των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών. Περιλαμβάνει επίσης περιορισμούς σχετικά με το διαδίκτυο και τους φορείς εκμετάλλευσης, τον χειρισμό της διανοητικής ιδιοκτησίας, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και τους κανόνες προστασίας δεδομένων.

Οικονομικοί παράγοντες

Περιλαμβάνει την έκταση της πολυφωνίας των μέσων, της διαφάνειας του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των μέσων, της διαφάνειας στη χρήση των δημόσιων κονδυλίων στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και τη χρηματοδότηση των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων και το θέμα των κρατικών διαφημίσεων και πώς αυτό επηρεάζει τα μέσα ενημέρωσης.

Επαγγελματικές ενώσεις και συνθήκες απασχόλησης

Περιλαμβάνει επαγγελματικούς φορείς, την εκπροσώπηση των δημοσιογράφων, καθώς και το καθεστώς απασχόλησης και τις συνθήκες εργασίας τους.

➤ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης (ΜΔΔ) αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικότητας και εξασφαλίζει μεγαλύτερη εστίαση στις ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων. Η επαρκής διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, η βελτίωση του σχεδιασμού, του συντονισμού και της ανάπτυξης της πολιτικής, οι χρηστές διοικητικές διαδικασίες και η βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, περιλαμβανομένων της διαχείρισης και είσπραξης των εσόδων, είναι θεμελιώδους σημασίας για τη λειτουργία του κράτους και για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για την ένταξη στην ΕΕ. Οι χώρες πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες, βασιζόμενες σε εθνικές στρατηγικές, για να βελτιώσουν τις δημόσιες διοικήσεις τους σε όλα τα επίπεδα. Αναγνωρίζοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες της διεύρυνσης, η Επιτροπή ενισχύει την υποστήριξη που παρέχει για τη δημιουργία των αναγκαίων για τη διαδικασία προσχώρησης διοικητικών δομών και ικανοτήτων. Η Επιτροπή εξακολουθεί να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τη ΜΔΔ στις χώρες της διεύρυνσης, μεταξύ άλλων με τη σύσταση «ειδικών ομάδων» με τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων ως βασική πλατφόρμα για την προώθηση των εργασιών σχετικά με τη ΜΔΔ. Οι εργασίες αυτές τροφοδοτούν το

συμβούλιο/την επιτροπή του Συμβουλίου Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ), με περισσότερο διαρθρωμένη, πολιτική συζήτηση σχετικά με θεμελιώδη ζητήματα της ΜΔΔ.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης:

Στρατηγικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει την πολιτική δέσμευση για τη μεταρρυθμιστική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων, αφενός, της ανάληψης ηγετικού ρόλου σε ζητήματα πολιτικής και, αφετέρου, του τεχνικού συντονισμού και της παρακολούθησης της εφαρμογής.

Χάραξη και συντονισμός πολιτικής

Περιλαμβάνει τον συντονισμό σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο, τον διυπουργικό συντονισμό, τη χάραξη πολιτικής και τη χρηματοοικονομική ανάλυση.

Δημόσιες υπηρεσίες και διαχείριση ανθρώπινων πόρων

Περιλαμβάνει την οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, μεταξύ άλλων την αποπολιτικοποίησή τους, τις προσλήψεις και προαγωγές βάσει αξιοκρατικών κριτηρίων, την κατάρτιση και τον επαγγελματισμό.

Λογοδοσία

Περιλαμβάνει τη διαφάνεια της διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης σε πληροφορίες και της δυνατότητας προσφυγής σε διοικητικά και ένδικα μέσα.

Παροχή υπηρεσιών

Περιλαμβάνει τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των διοικητικών διαδικασιών και των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Διαχείριση των δημόσιων οικονομικών (ΔΔΟ)

Περιλαμβάνει τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και της συνολικής διαδικασίας του προϋπολογισμού μέσω της κατάρτισης και εφαρμογής πολυετών προγραμμάτων για τη ΔΔΟ και της διεξαγωγής πολιτικού διαλόγου με την Επιτροπή και τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σχετικά με τη ΔΔΟ.

➤ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Τα οικονομικά κριτήρια της Κοπεγχάγης για την ένταξη στην ΕΕ απαιτούν 1) την ύπαρξη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς και 2) την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Για καθένα από τα δύο οικονομικά κριτήρια, η Επιτροπή παρακολουθεί σειρά υποκριτηρίων τα οποία προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων της Ατζέντας 2000 που δημοσιεύτηκε το 1997 στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών για την ένταξη των κρατών μελών τα οποία εν συνεχεία προσχώρησαν στην ΕΕ κατά την περίοδο 2004/2007.

Για την εξασφάλιση *λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς* απαιτείται:

- η ύπαρξη ευρείας συναίνεσης σχετικά με τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής·
- μακροοικονομική σταθερότητα (σταθερότητα τιμών, βιώσιμα δημόσια οικονομικά και εξωτερικοί λογαριασμοί)·
- ελεύθερη αλληλεπίδραση των δυνάμεων της αγοράς (ελευθέρωση της αγοράς και του εμπορίου)·
- ελεύθερη είσοδος και έξοδος από την αγορά (συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων σύστασης/πτωχεύσεων επιχειρήσεων)· και
- κατάλληλο νομικό σύστημα (συμπεριλαμβανομένου συστήματος δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, εκτελεστότητας νόμων/συμβάσεων) και επαρκώς ανεπτυγμένου χρηματοοικονομικού τομέα.

Το δεύτερο οικονομικό κριτήριο είναι η ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Τούτο θα απαιτήσει ελάχιστο επίπεδο ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των υποψήφιων χωρών μόλις η κάθε χώρα ενταχθεί στην ΕΕ· συνεπώς το κριτήριο αυτό έχει εξ ορισμού περισσότερο *μελλοντοστροφή* χαρακτήρα.

Για να είναι μια χώρα *ανταγωνιστική στην ΕΕ* απαιτείται:

- η ύπαρξη λειτουργούσας οικονομίας αγοράς·
- επαρκές ανθρώπινο και υλικό κεφάλαιο (μεταξύ άλλων σε θέματα εκπαίδευσης, έρευνας και υποδομών)·
- κατάλληλες τομεακές και επιχειρηματικές δομές (μεταξύ άλλων σε θέματα αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων, τομεακής στροφής, ρόλου των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων)·
- περιορισμένη κρατική επιρροή στην ανταγωνιστικότητα (συμπεριλαμβανομένων θεμάτων εμπορικής πολιτικής, πολιτικής ανταγωνισμού, κρατικών ενισχύσεων, στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, κτλ.)· και
- επαρκής εμπορική και επενδυτική ολοκλήρωση με την ΕΕ.

Τα υποκριτήρια δεν προβλέπουν απλό κατάλογο ελέγχου για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Η πλήρωση των οικονομικών κριτηρίων απαιτεί βαθιές και διαρκείς διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που απαιτούν χρόνο για να ολοκληρωθούν. Τούτο υπογραμμίζει τη σημασία της ύπαρξης ενός σταθερού ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, ούτως ώστε να υπάρχει σταθερή και αμετάκλητη μεταβολή στις προσδοκίες και τη συμπεριφορά των οικονομικών παραγόντων.

➤ **Κεφάλαιο 5: ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ**

Το κεκτημένο στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων βασίζεται στις γενικές αρχές της Συνθήκης της ΕΕ για ίση μεταχείριση, απαγόρευση των διακρίσεων, αναλογικότητα και διαφάνεια. Τρεις οδηγίες της ΕΕ καλύπτουν τις εφαρμοστέες διαδικασίες σύναψης συμβάσεων των αναθετουσών αρχών στον κλασσικό τομέα και των οντοτήτων στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και των εκχωρήσεων. Επιπλέον, ειδική οδηγία της ΕΕ εφαρμόζεται στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Εφαρμόζεται οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες προσφυγής, η οποία συμπληρώνεται από άλλες νομοθετικές πράξεις τεχνικού χαρακτήρα.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων:

Νομική ευθυγράμμιση

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση ότι οι κανονισμοί για τις δημόσιες συμβάσεις (συμπεριλαμβανομένων των εκχωρήσεων) εναρμονίζονται με το κεκτημένο, βάσει της γενικής αρχής της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της αναλογικότητας και της διαφάνειας, και ότι εφαρμόζονται δεόντως.

Θεσμικό πλαίσιο

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της ύπαρξης κεντρικής θεσμικής και διοικητικής ικανότητας για την αποτελεσματική και πρόσφορη ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση της πολιτικής δημόσιων συμβάσεων, καθώς και χωριστό θεσμικό όργανο αρμόδιο για τη νομική επανεξέταση των διαδικασιών δημόσιων συμβάσεων.

Ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση ότι οι αναθέτουσες αρχές και οντότητες διαθέτουν τις κατάλληλες ικανότητες και πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές και τα εργαλεία που εξασφαλίζουν επαγγελματική διαχείριση του πλήρους κύκλου των δημόσιων συμβάσεων.

Ικανότητα εφαρμογής και επιβολής

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της συμμόρφωσης των διαδικασιών δημόσιων συμβάσεων με την ισχύουσα νομοθεσία και τις ισχύουσες βασικές αρχές, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αποτελεσματικότερη χρήση των δημόσιων κονδυλίων και αξιοποιώντας κατά τον βέλτιστο τρόπο τις σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους σύναψης συμβάσεων. Συνιστάται στις χώρες η δημιουργία συστημάτων για την παρακολούθηση των διαδικασιών δημόσιων συμβάσεων από την αρχική προκήρυξη έως την τελική σύμβαση. Τούτο θα επιτρέπει καλύτερο έλεγχο σε όλα τα στάδια· θα επιτρέπει επίσης να διαπιστώνονται τυχόν σημαντικές αποκλίσεις του τελικού ποσού σε σύγκριση με την αρχική αποδεχθείσα προσφορά.

Αποτελεσματικό σύστημα μέτρων αποκατάστασης

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης του συστήματος μέτρων αποκατάστασης με τα πρότυπα ανεξαρτησίας, ακεραιότητας και διαφάνειας του κεκτημένου και προβλέπει γρήγορο και κατάλληλο χειρισμό καταγγελιών και κυρώσεων.

➤ Κεφάλαιο 18: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

Το κεκτημένο στον τομέα των στατιστικών απαιτεί ένα στατιστικό σύστημα βασιζόμενο σε αρχές όπως η επαγγελματική ανεξαρτησία, η αμεροληψία, η αξιοπιστία, η ποιότητα, η διαφάνεια, η εμπιστευτικότητα των ατομικών δεδομένων και η διάδοση των επίσημων στατιστικών. Οι εν λόγω αρχές καθορίζονται στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές. Οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες ενεργούν ως σημεία αναφοράς και αγκύρωσης για τη μεθοδολογία, την παραγωγή και τη διάδοση των στατιστικών πληροφοριών. Το κεκτημένο καλύπτει τη μεθοδολογία, τις ταξινομήσεις και τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων σε διάφορους τομείς, όπως οι μακροοικονομικές στατιστικές, οι

κοινωνικές στατιστικές, οι επιχειρηματικές στατιστικές, οι γεωργικές στατιστικές, καθώς και οι περιβαλλοντικές και ενεργειακές στατιστικές. Δεν απαιτείται μεταφορά στο εθνικό δίκαιο καθόσον το μεγαλύτερο μέρος του κεκτημένου έχει τη μορφή κανονισμών.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα των στατιστικών:

Στατιστική υποδομή

Περιλαμβάνει τη νομοθεσία για τις στατιστικές, τους πόρους των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, τον συντονισμό του εθνικού στατιστικού συστήματος, την εφαρμογή του κώδικα ορθής πρακτικής για τις ευρωπαϊκές στατιστικές, την ταξινόμηση και τα μητρώα.

Μακροοικονομικές στατιστικές

Περιλαμβάνει τους ετήσιους και τριμηνιαίους εθνικούς λογαριασμούς, καθώς και τις στατιστικές δημόσιων οικονομικών και τους τομεακούς λογαριασμούς, τις στατιστικές τιμών, τις εμπορικές στατιστικές, τις στατιστικές σχετικά με αλλοδαπές συνδεδεμένες επιχειρήσεις, τις άμεσες ξένες επενδύσεις, τις εταιρικές σχέσεις του δημόσιου τομέα, τους περιφερειακούς λογαριασμούς, το ισοζύγιο πληρωμών.

Στατιστικές επιχειρήσεων

Περιλαμβάνει διαρθρωτικές και βραχυπρόθεσμες επιχειρηματικές στατιστικές, τον τουρισμό, τις μεταφορές, την ενέργεια, τις στατιστικές στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης, την καινοτομία, την κοινωνία της πληροφορίας.

Κοινωνικές στατιστικές

Περιλαμβάνει την αγορά εργασίας, καθώς και την απασχόληση/ανεργία, την υγεία, την εκπαίδευση, τη δημογραφία, την ποιότητα ζωής, την κοινωνική προστασία, την απογραφή πληθυσμού.

Γεωργικές στατιστικές

Περιλαμβάνει τη ζωική και φυτική παραγωγή, τις γεωργικές τιμές, τους γεωργικούς λογαριασμούς, τη διάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τη γεωργική απογραφή.

Περιβαλλοντικές στατιστικές

Περιλαμβάνει τα λύματα, το νερό, την περιβαλλοντική προστασία, τους περιβαλλοντικούς λογαριασμούς, τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων, κτλ.

➤ Κεφάλαιο 32: ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Το παρόν κεφάλαιο αφορά κατά κύριο λόγο τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του εθνικού εισοδήματος και των εθνικών δαπανών σύμφωνα με τα διεθνή πλαίσια, πρότυπα και την ορθή ευρωπαϊκή πρακτική. Το παρόν κεφάλαιο αφορά ολόκληρο τον δημόσιο τομέα, και σε τοπικό κυβερνητικό επίπεδο, είναι συνεπώς αναπόσπαστα συνδεδεμένο με τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης.

Το κεκτημένο στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου σχετίζεται με την έγκριση και εφαρμογή νομικών και θεσμικών μέτρων βάσει διεθνών και ενωσιακών αρχών, προτύπων και μεθόδων συμμόρφωσης που θα πρέπει να εφαρμόζονται στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου

ολόκληρου του δημόσιου τομέα, καθώς και στα συστήματα εξωτερικού ελέγχου όπως καθορίζονται από τον Διεθνή Οργανισμό των Ανωτάτων Οργάνων Ελέγχου (INTOSAI). Ειδικότερα, το κεκτημένο απαιτεί την ύπαρξη αποδοτικών, αποτελεσματικών και διαφανών συστημάτων χρηματοοικονομικής διαχείρισης και ελέγχου και· λειτουργικά ανεξάρτητου εσωτερικού ελέγχου· κεντρικής εναρμόνισης μεθοδολογιών και προτύπων· των αναγκαίων εθνικών δομών και ενός λειτουργικά, θεσμικά και οικονομικά ανεξάρτητου κρατικού ελεγκτικού οργανισμού για τον έλεγχο των δημόσιων οικονομικών. Το παρόν κεφάλαιο περιλαμβάνει επίσης το κεκτημένο για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τις μη ποινικές πτυχές της προστασίας του ευρώ έναντι της παραχάραξης και της κιβδηλείας.

Κατά την αξιολόγηση της συνολικής κατάστασης σε κάθε χώρα, εξετάζονται τα ακόλουθα επιμέρους θέματα στον τομέα του δημοσιονομικού ελέγχου:

Δημόσιος εσωτερικός δημοσιονομικός έλεγχος (PIFC)

Περιλαμβάνει τη δέσμευση εφαρμογής του δημόσιου εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου σε ολόκληρο τον δημόσιο τομέα σαφή σύνδεση της πολυετούς στρατηγικής για τον PIFC με τη συνολική στρατηγική μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης (ΜΔΔ) και διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών και μέριμνα για την εφαρμογή και παρακολούθησή της, την υποβολή εκθέσεων και την πολιτική δέσμευση. Θα πρέπει να συσταθεί κεντρική μονάδα εναρμόνισης (ΚΜΕ), με ενιαία νομική βάση, επαρκές προσωπικό και διοικητική ικανότητα, ρόλος της οποίας θα είναι να παρέχει μεθοδολογική καθοδήγηση και να δρα ως συντονιστής των εξελίξεων. Άλλα ζητήματα περιλαμβάνουν το ιστορικό επιδόσεων και την ετήσια επισκόπηση της ποιότητας της δημοσιονομικής διαχείρισης και του δημοσιονομικού ελέγχου και της δραστηριότητας εσωτερικού ελέγχου.

Το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να διευκολύνει την ανάπτυξη της υποχρέωσης λογοδοσίας των διευθυντικών στελεχών, που θα συνάδει με το νομικό πλαίσιο που διέπει τις ρυθμίσεις και οργανωτικές δομές των δημόσιων υπηρεσιών και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Πρέπει να εξασφαλιστούν οι βασικές πτυχές της δημοσιονομικής διαχείρισης και του δημοσιονομικού ελέγχου. Θα πρέπει να θεσπιστεί λειτουργία ελέγχου σε ολόκληρο τον δημόσιο τομέα, που θα στελεχωθεί με επαρκές προσωπικό.

Εξωτερικός έλεγχος

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας του κρατικού ελεγκτικού οργάνου στο Σύνταγμα και στη συναφή νομοθεσία σύμφωνα με τα πρότυπα του INTOSAI, της θεσμικής ικανότητας για την εκτέλεση της εντολής λογιστικού ελέγχου, της δέσμευσης για διασφάλιση της ποιότητας των εργασιών όσον αφορά τους δημοσιονομικούς ελέγχους και τους ελέγχους επιδόσεων και της δέσμευσης για λήψη μέτρων που θα εξασφαλίζουν τον αντίκτυπο των εργασιών εξωτερικού ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής κοινοβουλευτικής παρακολούθησης των πορισμάτων του ελέγχου.

Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

Περιλαμβάνει τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης της νομοθεσίας με τη σύμβαση για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και άλλο συναφές κεκτημένο, τη σύσταση της Εθνικής Υπηρεσίας Συντονισμού για την Καταπολέμηση της Απάτης (AFCOS) με επαρκή διοικητική ικανότητα, συνεργασία με την Επιτροπή, μεταξύ άλλων και κατά τις επιτόπιες αποστολές της Επιτροπής, δομή για την καταγγελία παρατυπιών και περιπτώσεων εικαζόμενης απάτης.

Προστασία του ευρώ από την παραχάραξη και την κιβδηλεία (μη ποινικές πτυχές)

Περιλαμβάνει την επικύρωση της Διεθνούς Σύμβασης του 1929 για την Καταστολή της Παραχάραξης και της Κιβδηλείας, ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με το κεκτημένο, τις διοικητικές δομές και την ικανότητα

για την τεχνική ανάλυση και την ταξινόμηση των παραχαραγμένων τραπεζογραμματίων και των κίβδηλων νομισμάτων, και τη διεθνή συνεργασία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Μαυροβούνιο	πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	Αλβανία	Σερβία	Τουρκία	Βοσνία- Ερζεγοβίνη	Κοσσυφοπέδιο *	ΕΕ-28
-------------	---	---------	--------	---------	-----------------------	----------------	-------

**ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (στις
18.9.2015 για τις υποψήφιες και
δυναμικά υποψήφιες χώρες, και την
1.9.2015 για την ΕΕ-28)**

Πληθυσμός	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Συνολικός πληθυσμός (σε χιλιάδες)	1)	620,9	621,5	2 062,3	2 065,8	2 898,8 e	2 895,9 e	7 183,9 e	7 149,2 e	75 627	76 668	3 831,6 e	3 827,3 e	1 820,6 e	1 804,9 e	505 115 p	506 881 ep
Μερίδιο 15–64 επί του συνολικού πληθυσμού (%)		68,1	68,1	71,0	70,8	68,5	68,8	68,1	67,6	67,6	67,7	67,8e	67,8e	0,1	0,1	66,2p	65,9bep
Ακαθάριστο ποσοστό συνολικής μεταβολής του πληθυσμού (ανά 1 000 κατοίκους)		2,5	2,4	1,9	:	5,3	5,2	-4,8	-4,9	12,1	12,2	-1,3	-1,5p	11,9	13,3	0.2ep	0.3ep
Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, άρρενες (σε έτη)		74,1	73,9	73,2	:	76	76,4	72,5	72,6	74,7ε	74,8e	73,7ε	73,7ε	74,2	74,2	77,8	:
Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, θήλεα (σε έτη)		79,0	78,9	77,2	:	80,3	80,3	77,7	77,7	79,2e	79,3e	78,8e	78,8e	79,4	79,5	83,3	:

Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν																	
Σε τρέχουσες τιμές (σε δισεκ. ευρώ)	7) 8)	3,3	3,4p	8,1p	8,5e	9,6p	10,0p	34,3	33,1e	620,7	601,3	13,7	13,9	5,3	:	13 521	13 920
Κατά κεφαλή (ευρώ)	7) 8)	5 356	5 436p	3 930p	4 127s	3 323p	3 440p	4 781	4 635e	8 161	7 819	3 569	3 641	2 935	:	26 600	27 300
Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) κατά κεφαλή	7) 9)	10 700	10 600p	9 500e	10 000	:	:	9 800	9 500	14 100	14 400	7700	7 800	:	:	26 600	27 300
ΜΑΔ κατά κεφαλή, σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (ΕΕ- 28 = 100)	7) 9)	40	39p	36	36	28	29	37	35	53	53	29	28	:	:	-	-
Πραγματικό ποσοστό μεταβολής, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (%)	7)	3,3	:	2,7p	3,8e	1,1p	2,1p	2,6	-1,8e	4,2	2,9	2,5	1,1	3,4	:	0,1	1,3

Δημόσια οικονομικά	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
--------------------	------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

	Μαυροβούνιο	πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	Αλβανία	Σερβία	Τουρκία	Βοσνία- Ερζεγοβίνη	Κοσσυφοπέδιο *	ΕΕ-28
--	-------------	---	---------	--------	---------	-----------------------	----------------	-------

Στατιστικές δημόσιων οικονομικών ως ποσοστό του ΑΕΠ																	
** Πλεόνασμα (+) / έλλειμμα (–) γενικής κυβέρνησης (%)	12)	-2,3	-3,1	-3,9	-4,2	-4,9	-5,1	-5,5	-6,7	0,2	:	-2,2	:	:	:	-3,2	-2,9
** Χρέος γενικής κυβέρνησης (%)	12) 13)	58,0	56,7	34,2	38,2	70,1	71,8	59,0	68,9	36,0	:	:	:	9,0e	:	85,5	86,8

Οικονομική δραστηριότητα και απασχόληση	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Ρυθμός οικονομικής δραστηριότητας για άτομα ηλικίας 20-64 ετών· αναλογία του οικονομικά ενεργού (%) πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών, σύνολο		65,1	67,6	70,4	70,8	67,6e	68,6e	66,0	66,2	58,4	58,9b	58,7	59,2	46,4	47,7	76,5	76,9
- Άρρενες		71,9	74,5	83,4	84,5	79,2e	80,5e	75,3	75,1	81,6	:	72,1	72,4	69,5	71,4	83,0	83,2
- Θήλειες		58,3	60,7	57,1	56,8	57,6e	57,3e	56,8	57,5	35,6	:	45,1	46,0	23,7	24,2	70,0	70,6
Ποσοστά απασχόλησης, σε άτομα ηλικίας 20-64 (σε % του πληθυσμού), σύνολο		52,6	55,6	50,3	51,3	56,7e	56,6e	51,2	53,5	53,4	53,2b	42,8	43,2	33,0	31,3	68,4	69,2
- Άρρενες		57,8	61,4	59,7	61,6	64,8e	65,2e	59,5	61,2	75,3	75,0b	53,3	54,6	51,5	48,4	74,3	75,0
- Θήλειες		47,5	49,4	40,7	40,8	49,3e	48,5e	43,1	46,0	31,8	31,6b	32,2	31,9	14,9	14,5	62,6	63,4
Άτομα ηλικίας 15-24 ετών εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης, % επί του πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας		17,8	17,7	:	:	30,8e	30,9e	22,9	23,5	:	:	25,8	26,1	:	:	13,0	12,4
Απασχόληση ανά κύριους τομείς																	
- Γεωργία, δασοκομία και αλιεία (%)	2)	4,5	5,7	18,7	18,0	44,0e	42,7e	21,3	21,1	23,6	21,1b	18,9	17,1	5,9	2,6	4,8	4,7
- Βιομηχανία (%)	2)	11,9	11,1	23,5	23,5	9,7e	11,0e	21,1	20,0	19,4	20,5b	22,2	22,1	16,8	17,7	17,3	17,3
- Κατασκευές (%)	2)	5,9	6,5	6,9	7,0	7,1e	6,4e	4,8	4,4	7,0	7,4b	7,7	7,9	11,4	10,9	6,9	6,8
- Υπηρεσίες (%)	2)	77,7	76,7	50,6	51,4	38,8e	39,4e	52,9	54,5	50,0	51,0b	51,0	52,7	64,1	67,2	70,3	70,5
Εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα ως ποσοστό επί της συνολικής απασχόλησης ηλικίας 20-64 (%)	3)	:	32,8	:	:	17,8e	17,5e	32,6	31,6	13,5	13,1b	32,7	31,9	:	31,4s	:	:
Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό επί της συνολικής απασχόλησης ηλικίας 20-64 (%)	3)	:	48,2	:	:	82,2e	82,5e	65,2	66,4	86,5	86,9b	62,5	63,1	:	68,6s	:	:

Μαυροβούνιο	πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	Αλβανία	Σερβία	Τουρκία	Βοσνία- Ερζεγοβίνη	Κοσσυφοπέδιο *	ΕΕ-28
-------------	---	---------	--------	---------	-----------------------	----------------	-------

Ποσοστά ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού), σύνολο	4)	19,5	18,0	29,0	28,0	15,9e	17,5e	22,1	18,9	8,8	9,9b	27,6	27,6	30,0	35,3	10,8	10,2
- Άρρενες	4)	20,1	17,8	29,0	27,7	17,8e	19,2e	20,8	18,3	8,0	9,1b	26,7	25,3	26,9	33,1	10,8	10,1
- Θήλεις	4)	18,8	18,2	29,0	28,6	13,5e	15,2e	23,8	19,6	10,6	11,9b	29,1	31,2	38,8	41,6	10,9	10,3
- Νεολαία, ηλικίας 15–24	4)	41,6	35,8	51,9	53,1	31,4e	39,0e	49,4	47,1	16,9	17,8b	59,1	62,7	55,9	61,0	23,6	22,2
- Μακροχρόνιοι (>12 μήνες)	4)	16,0	14,0	23,9	:	11,5e	11,2e	16,8	12,8	2,1	2,4b	22,9	23,4	20,7	26,1	5,1	5,1
Μέσοι ονομαστικοί μηνιαίοι μισθοί και ημερομίσθια (σε ευρώ)	5)	487	479	343,5	:	371,8	378,8	536,6	523,6	:	:	422,8	424,4	:	:	:	:

Εκπαίδευση	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση: ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 που είναι τουλάχιστον απόφοιτοι κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν παρακολουθούν περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση (%)	6)	5,1	5,1	11,4	12,5	30,6e	26,0e	8,7	8,3	37,6p	38,3b	25,9	25,2	:	:	11,9	11,1b
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σύνολο		:	86,3	:	:	44,2e	49,7e	83,2	82,5	:	:	85,8	85,6	69,5	68,2	:	:
- Άρρενες		:	87,8	:	:	48,0e	55,9e	85,7	84,7	:	:	87,7	89,6	73,4	71,8	:	:
- Θήλεις		:	84,7	:	:	40,3e	43,5e	80,3	80,1	:	:	83,5	81,2	65,1	64,0	:	:
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σύνολο		28,0	28,3	:	:	15,7e	16,7e	25,3	27,2	:	:	15,7	18,9	12,0	16,6	37,0	37,8b
- Άρρενες		24,7	25,3	:	:	12,7e	14,0e	20,2	21,8	:	:	14,6	15,2	9,9	13,0	32,7	33,4β
- Θήλεις		31,5	31,3	:	:	18,3e	19,2e	30,5	32,6	:	:	16,8	23,2	14,2	14,8	41,3	42,2b

Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Ακαθάριστη προστιθέμενη																	

		Μαυροβούνιο		πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας		Αλβανία		Σερβία		Τουρκία		Βοσνία- Ερζεγοβίνη		Κοσσυφοπέδιο *		ΕΕ-28	
--	--	-------------	--	---	--	---------	--	--------	--	---------	--	-----------------------	--	----------------	--	-------	--

αξία κατά κύριους τομείς																	
- Γεωργία, δασοκομία και αλιεία (%)	7) 10)	9,8	:	11,0p	10,2e	22,5p	22,6p	9,4	9,7e	7,4	7,1	8,0	7,1	14,4	:	1,7	1,6
- Βιομηχανία (%)	7) 10)	13,8	:	17,9p	18,0e	14,4p	14,2p	26,6	24,6e	19,1	19,5	21,6	21,3	20,3	:	19,1	18,9
- Κατασκευές (%)	7) 10)	5,0	:	6,6p	6,8e	11,9p	11,0p	5,1	5,2e	4,4	4,6	4,5	4,7	7,9	:	5,4	5,4
- Υπηρεσίες (%)	7) 10)	71,4	:	64,4p	65,0e	51,1p	52,2p	59,0	60,5e	57,6	57,7	65,9	66,9	57,4	:	73,8	74,1

Διεθνές εμπόριο	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Διεθνές εμπόριο σε αγαθά και υπηρεσίες ως ποσοστό του ΑΕΠ																	
- Εισαγωγές (% του ΑΕΠ)	7) 11)	62,1	:	61,9p	65,1e	53,5p	49,0p	51,9	54,3e	32,2	32,1	49,8	:	49,0	:	40,3	40,2
- Εξαγωγές (% του ΑΕΠ)	7) 11)	41,8	:	43,8p	47,9e	35,4p	29,9p	41,2	44,3e	25,6	27,7	30,0	:	17,4	:	42,9	43,0
Μερίδιο εξαγωγών στις χώρες ΕΕ-28 επί της αξίας των συνολικών εξαγωγών (%)		41,5	35,8	72,6	76,6	76,7	77,4	63,8	65,7	41,5	43,5	73,5	72,1	43,5	30,2	-	-
Μερίδιο εισαγωγών από τις χώρες ΕΕ-28 επί της αξίας των συνολικών εξαγωγών (%)		44,2	45,8	62,7	63,5	64,3	61,1	55,7	57,1	36,7	36,7	60,0	58,9	44,7	42,6	-	-
Εμπορικό ισοζύγιο (σε εκατ. ευρώ)		-1 398	-1 451	-1 748	-1 762	-1 938	-2 114	-2 933	-2 950	-75 250	-63 628	-3 472	-3 843	-2 148	-2 214	51 565	22 383

Πληθωρισμός και επιτόκια	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Ετήσια αλλαγή των τιμών καταναλωτή (%)		2,2	-0,7	2,8	-0,3	1,9	0,7	7,8	2,9	7,5	8,9	-0,2s	:	1,8	0,4	1,5	0,6
Σύνολο εξωτερικού χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)	14)	:	:	64,3	69,8p	61,1	65,2	75,1	78,1	:	:	:	:	30,2	32,3	:	:
Επιτόκιο δανεισμού (ένα έτος), ετησίως (%)	15)	9,36	9,22	3,75	3,75	9,52	7,66	12,00	10,50	:	:	6,99	6,64	12,36	10,70	:	:
Επιτόκιο καταθέσεων (ένα έτος), ετησίως (%)	16)	2,54	1,86	0,75	0,50	4,17	1,92	7,00	5,50	:	:	0,13	0,10	3,39	1,07	:	:
Αξία διαθέσιμων (συμπεριλαμβανομένου του χρυσού) (σε εκατ. ευρώ)	17)	424	545	1 993	2 436	2 015	2 192	11 189	9 907	:	:	3 614	4 001	724	746	:	:
Διεθνή διαθέσιμα - ισοδυναμία σε μήνες εισαγωγών	17)	2,5	3,2	4,8	5,3	5,2	5,5	7,5	6,6	:	:	5,8	6,0	3,3	3,2	:	:

	Μαυροβούνιο	πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	Αλβανία	Σερβία	Τουρκία	Βοσνία- Ερζεγοβίνη	Κοσσυφοπέδιο *	ΕΕ-28
--	-------------	---	---------	--------	---------	-----------------------	----------------	-------

Εμβάσματα σε % του ΑΕΠ	18)	1,2	1,3	2,2	2,2	:	:	8,3	7,9	:	:	8,2	8,4	:	:	:	:
------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	---	---	-----	-----	---	---	-----	-----	---	---	---	---

Επενδύσεις	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Καθαρές (εισερχόμενες - εξερχόμενες) άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) (σε εκατ. ευρώ)	18)	323,9	353,9	263,8	278,0	923,2	801,3p	768,5	1 236,3	:	:	224,7	422,4	250,2	123,8	-19 340	-19 350
Καθαρές (εισερχόμενες - εξερχόμενες) άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) (% του ΑΕΠ)	18)	9,7	:	3,3	3,3	9,6	8,0p	2,2	3,7	:	:	1,6	3,0	4,7	:	-0,14	-0,14

Βιομηχανική παραγωγή	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής (2010 = 100)	19)	92,3	81,8	107,4	112,5	135,1	138,9	105,6	98,8	116,3	120,5	103,4	103,6	:	:	100,4	101,5

Διασύνδεση	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Πυκνότητα σιδηροδρομικού δικτύου (γραμμές σε λειτουργία ανά χίλια χμ²)		18,1	18,1	27	27	12,0	12,0	49,3	49,3	12,4	12,8	20,1	:	31,0	31,0	:	:
Μήκος αυτοκινητοδρόμων (σε χιλιόμετρα)		0	0	259	259	:	:	607	607	2 127	2 155	50	:	80	80	:	:

Εισαγωγές ενέργειας	Σημ είωσ η	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Καθαρές εισαγωγές ενέργειας σε σχέση με το ΑΕΠ	20)	-0,1	:	3,6	3,1	0,8	:	5,3	5,4e	6,8	6,9	7,5p	:	1,5	:	2,8	2,4

: = Άνευ αντικειμένου
b = διακοπή σειράς
e = εκτιμώμενη αξία
p = προσωρινή
s = εκτίμηση της Eurostat
- = Άνευ αντικειμένου

* = Η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται με την επιφύλαξη των θέσεων ως προς το καθεστώς και συνάδει με την απόφαση αριθ. 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τη γνώμη του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου.

** = Τα δεδομένα σχετικά με το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο χρέος των χωρών της διεύρυνσης δημοσιεύονται «ως έχουν» και χωρίς καμία διασφάλιση όσον αφορά την ποιότητά τους και την τήρηση του ΕΣΛ.

Σημειώσεις:

- 1) Βοσνία-Ερζεγοβίνη: εξαμηνιαία στοιχεία για τον πληθυσμό.
- 2) Αλβανία: το άθροισμα των μεριδίων δεν φθάνει το 100 % διότι σε κάποιες περιπτώσεις πρόσωπα δεν ταξινομούνται ή δεν μπορούν να ταξινομηθούν σε συγκεκριμένη δραστηριότητα.
- 3) Βοσνία-Ερζεγοβίνη: τα μερίδια δεν φθάνουν το 100 % διότι αποκλείονται άλλα είδη ιδιοκτησίας. Μαυροβούνιο: εξαιρούνται οι ΜΚΟ.
- 4) Τουρκία: ανεργία βάσει του κριτηρίου των 4 εβδομάδων + με χρήση μόνον ενεργητικών μεθόδων αναζήτησης εργασίας.
- 5) Σερβία, 2013: ημερομίσθια και μισθοί καταβληθέντα σε εργαζομένους νομικών οντοτήτων και επιχειρήσεων μη εταιρικής μορφής. Βοσνία-Ερζεγοβίνη: καθαρός μισθός.
- 6) Τουρκία: ετήσια αποτελέσματα ΕΕΔ.
- 7) Αλβανία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Σερβία και ΕΕ-28: βάσει του ΕΣΛ (ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών) 2010.
- 8) Μαυροβούνιο, 2014: Πηγή: Eurostat
- 9) Μαυροβούνιο, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Αλβανία, Τουρκία και Βοσνία-Ερζεγοβίνη (μόνο το 2013): Υπολογισμοί της Eurostat.
- 10) Τουρκία: υπολογιζόμενο ως μερίδιο της προστιθεμένης αξίας συν τους φόρους και τις επιδοτήσεις μείον τις ΥΧΔΜΕ· συνεπώς τα μερίδια δεν φθάνουν το 100%.
- 11) Βοσνία-Ερζεγοβίνη: τα μερίδια εκφράζονται ως ποσοστό του ΑΕΠ υπολογιζόμενο βάσει προσέγγισης με γνώμονα τις δαπάνες. Αλβανία: τα μερίδια των συνιστωσών δαπανών του ΑΕΠ δεν περιλαμβάνουν τη στατιστική διαφορά (τα μερίδια για όλες τις συνιστώσες δεν φθάνουν το 100 %).
- 12) ΕΕ-28: βάσει του ΕΣΛ 2010.
- 13) Κοσσυφοπέδιο, 2013: η αξία του ΑΕΠ λαμβάνεται από το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δαπανών 2016-2018 (Απρίλιος 2015).
- 14) Αλβανία: στοιχεία για το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος κοινοποιούνται από την Τράπεζα της Αλβανίας. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: βάσει του ισοζυγίου πληρωμών, εγχειρίδιο 6η έκδοση.
- 15) Αλβανία: μέσος σταθμικός συντελεστής εφαρμοζόμενος στα νέα 12μηνα δάνεια τον αντίστοιχο μήνα, 12μηνος ληκτότητας. Βοσνία-Ερζεγοβίνη: βραχυπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού σε εθνικό νόμισμα προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες (σταθμισμένος μέσος όρος). Μαυροβούνιο, 2014: σταθμισμένο μέσο πραγματικό επιτόκιο, ανεξόφλητα ποσά, ετήσιο. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: τέλος του έτους (31 Δεκεμβρίου) Κοσσυφοπέδιο, 2013: περιλαμβάνει τέλος εκταμίευσης που χρεώνεται από τις τράπεζες.
- 16) Αλβανία: το επιτόκιο καταθέσεων αντιπροσωπεύει τον μέσο σταθμικό συντελεστή για νέες καταθέσεις κατά τον αντίστοιχο μήνα, 12μηνος ληκτότητας. Βοσνία-Ερζεγοβίνη: ζήτηση επιτοκίων καταθέσεων νοικοκυριών σε εθνικό νόμισμα (σταθμισμένος μέσος όρος). Μαυροβούνιο, 2014: σταθμισμένο μέσο πραγματικό επιτόκιο, ανεξόφλητα ποσά, ετήσιο. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: τέλος του έτους (31 Δεκεμβρίου) Κοσσυφοπέδιο, 2013: περιλαμβάνει τέλος εκταμίευσης που χρεώνεται από τις τράπεζες.

- 17) Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: τέλος του έτους (31 Δεκεμβρίου)
- 18) Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο, Σερβία (μόνο το 2014), Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κοσσυφοπέδιο και ΕΕ-28: βάσει του ισοζυγίου πληρωμών, εγχειρίδιο 6η έκδοση.
- 19) Βοσνία-Ερζεγοβίνη και Τουρκία: δείκτης ακαθάριστου ΑΕΠ.
- 20) Μαυροβούνιο, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και Κοσσυφοπέδιο: Υπολογισμοί της Eurostat.